

Дніпропетровське обласне управління лісового та мисливського господарства

Зелене майбутнє Дніпропетровщини в надійних руках!

Наша адреса: м.Дніпропетровськ
вул. Набережна Перемоги, 38
Тел: (056) 726 -21-75,
факс 726-71-75
dnoulg_ohorona@dp.ukrtel.net

«ПЕРША МІСЬКДРУКАРНЯ»

вул. Степового Фронту, 11-а, м. Павлоград, Україна, 51400
Тел.: + 380 5632 61909, 61458, e-mail: reklama@tn-express.dp.ua

ПОЛІГРАФІЧНІ ПОСЛУГИ:

ДРУК ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ
(газети, журнали, книги, бланки, афіші, візитки).
ПАЛІТУРНІ ПОСЛУГИ - книги, брошури,
дипломні курсові роботи.

ЗАВЖДИ У ПРОДАЖУ:

бланки, канцтовари,
щоденники, блокноти,
розрахункові книжки
з комунальних платежів.

ЕФЕКТИВНА РЕКЛАМА У ГАЗЕТАХ:

ТН ЕКСПРЕС
ОБЛАСНА РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНА ГАЗЕТА

**Безкоштовні
ОГОЛОШЕННЯ**

Планета TV

ВІДДІЛ РЕКЛАМИ: т. + 380 5632 63829, 60377,
www.tn-express.dp.ua, e-mail: reklama@tn-express.dp.ua

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ «СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я»

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК

ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 р.

БОРИСТЕН

2014 рік

№ 2-3 (272)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК

Ми пам'ятаємо...

ЗМІСТ

ВІРШ	2 СТОР.
ОБКЛАДИНКИ УКРАЇНА ВІД-СВЯТКУВАЛА 200-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....	1
НГУ ВІДВІДАЛИ УПОВНОВАЖЕНІ ПОСЛИ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ.....	2
У ХРАМАХ УКРАЇНИ ТА РОСІЇ ПЛАЧЕ БОЖА МАТІР.....	2
«ШЕВЧЕНКУ – 200!».....	3

ІНФ. ДНУ, «ГАРМОНІЯ ЗВУКІВ».....	4
ІННА БОЙКО, «ТАРАСОВИМИ ШЛЯХАМИ».....	5
Л.РОМАНЮК, «ДО ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА».....	5
СВІТЛАНА ТАРАН, «МІЙ ТАРАС».....	6
ТЕТЯНА ШЕВЧЕНКО, «Я НА СТОРОЖІ КОЛО ЇХ ПОСТАВЛЮ СЛОВО!».....	9
ВАЛЕНТИНА ШАБЕТЯ, «МОЯ ТИ ЛЮБО! УСМІХНИСЬ».....	10
НАТАЛІЯ ДЕВЯТКО, «ОСВІТЯНИ УКРАЇНИ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ВІДКРИТТІ ІІІ МІЖНАРОДНОГО МЕДІАФЕСТИВАЛЮ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ».....	11
ІНФ. ДНУ, «МАСНИЦЯ ПО-ФІЗТЕХІВСЬКИ».....	12
«ЗАПОВІТ» ТАРАСА ШЕВЧЕНКА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ПЕРЕКЛАД ГАРРІ РАПОПОРТ.....	12
ВАЛЕРІЯ ШУДРИК, ДМИТРО КУЛІК, АЛІНА МАКАРЕЦЬ, «НА КРИЛАХ ЛЮБОВІ ТА МУЗИКИ».....	13
ІНФ. ДНУ, «ШЕВЧЕНКОЗНАВСТВО: ЧЕРЕЗ КУЛЬТ ДО РОЗУМІННЯ».....	14
ЗВЕРНЕННЯ.....	15
А. ПОПОВСКИЙ.....	15
ВЕСНЯНІ НАРОДНІ ПРИКМЕТИ ПРО ПОГОДИ.....	15
Л.ГУЗАР, «ПРАВИЛА СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ ЯКІ МАЄМО РЕАЛІЗУВАТИ В НОВІЙ УКРАЇНІ».....	16
В. ДОРОЖКО, Д.КОРФ, ПЕРЕЛІК.....	16
ІНФ. ДНУ, «СЕРГІЙ ЖАДАН: «ЛЮДИНА, ЯКА НЕ БОЇТЬСЯ ЛЮБИТИ, ВТРАЧАЄ ВСІ СТРАХИ І СТАВ СИЛЬНІШОЮ».....	17
Й. СІРКА, «ВЕРШИНА ХАМСТВА».....	18
Л. ЯКОБЧУК, Л. ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ, «ПРОСІЯЧА».....	19
ЖАННЯ КРИЖАНОВСЬКА, «МАНДРУЮЧИ СТЕЖКАМИ ВЕЛИКОГО ЛУГУ».....	20
«ТЕ, ЩО ПОЗА ПОЛІТИКОЮ.....».....	20
«НАЙКРАЩІ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ АБО ЩО МАЄ ПРО ЧИТАТИ КОЖЕН».....	21
А ВИ ЗНАЛИ?.....	21
ВЕЛЕНТИНА ШАБЕТЯ, «БЕЗСТРАШНІ КВІТИ НАШИХ САДІВ».....	22
НАРОДНІ ПРИКМЕТИ, «БЕРЕ-ЗЕНЬ».....	23
ГЛИНА МАКСИМІВ, «ЗАМОРОЧНИК».....	24
Ю. ФОМЕНКО, «КОД СТЕПУ».....	26
ЩОДЕННИЙ НАРКОТИК НАШОГО ЖИТТЯ.....	27
БІОГРАФІЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....	28
ДАРИНА СУХОНИС-БУТКО, «ОЙ, НЕ ОДНАКОВО МЕНІ.....».....	36
КРАЩІ СТРАВИ УКР. КУХНІ, РЕКЛАМА.....	3-4 СТОР.
ОБКЛАДИНКИ КОЛЬОРОВА ВСТАВКА	

Україна відсвяткувала 200-річчя від Дня народження Тараса Шевченка

У столиці від ранку тривали святкові заходи з нагоди 200-річчя від Дня народження Тараса Шевченка. Урочистості зі вшанування пам'яті великого поета відбулися у парку ім. Тараса Шевченка – квіти до пам'ятника Кобзарю поклали в.о. Президента України Олександр Турчинов, Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк, члени Уряду, народні депутати, голова Київської міської державної адміністрації Володимир Бондаренко, перший заступник голови КМДА Богдан Дубас, депутати Київської міської ради, представники іноземних дипломатичних місій, духовенство, активісти Майдану, громадськість. Про це повідомляє прес-служба КМДА.

Продовженням офіційної частини стала концертна програма за участю Академічної чоловічої хорової капели ім. Ревуцького, Академічного камерного хору «Хрещатик», хору «Благовість», ансамблю української музики «Дніпро», УАФЕА «Калина».

Продовжилися урочистості на Майдані Незалежності. Тут о 14:00 розпочалася концертна програма «Встане Україна – світ правди засвітить!» за участю Національної заслуженої академічної хорової капели України «ДУМКА» та хору Київської державної консерваторії ім. П.І.Чайковського, Муніципальної академічної чоловічої хорової капели ім. Л.Ревуцького, Муніципального камерного хору «КІІВ», Ансамблю солістів «БЛАГОВІСТЬ», Муніципального камерного хору «ХРЕЩАТИК» та популярних українських гуртів і співаків, які виконали пісні на вірші Тараса Шевченка у сучасній обробці. Також о 20:15 відбулася прем'єра документального фільму «Тарас Шевченко. ІДентифікація»

НГУ відвідали уповноважені Посли країн Євросоюзу

Сьогодні Національний гірничий університет відвідала група представників високого рівня МЗС Литви (Вайдотас Верба), Франції (Серж Смессов) та Чехії (Петро Мареш) - Послів з особливих доручень, що займаються питаннями Східного Партнерства ЄС.

У рамках офіційного візиту відбулася зустріч зі студентами, науково-педагогічними працівниками гірничого. Гостей представив і привітав ректор НГУ, академік НАН України Геннадій Півняк. Зустріч проходила за участю голови Дніпропетровської обласної ради Євгена Удода та представників ЗМІ.

«Ми вирішили відвідати різні регіони і ознайомитися зі всією ситуацією, яка хвилює людей в Україні. І якщо в інших країнах нашою основною місією було пояснити, що таке інтеграційний процес, то тут ми більше в ролі слухачів», - зазначив

Посол з особливих доручень МЗС Литви Вайдотас Верба.

Після коротких виступів гості запропонували провести своєрідний діалог: запитання – відповідь. Охожих поставити запитання представникам Євросоюзу виявилось чимало. В основному вони торкалися теми освіти та соціальних проблем. У коментарях щодо цієї зустрічі, які висловили студентка Марія Черних, завідувач кафедри економічного аналізу та фінансів Олена Ермошкіна та директор МІБО Олександр Азюковський, було зазначено, що у складний момент життя нашої країни таке спілкування висвітлює позиції обох сторін і прагнення України співпрацювати з країнами-членами ЄС. Особливо виразно і сучасно прозвучала з уст Марії Черних сакраментальна фраза великого Кобзаря «Учітесь, читайте, і чужому научайтесь, і свого не цурайтесь».

ІАЦНГУ, Фото відеостудії «Юність» НГУ

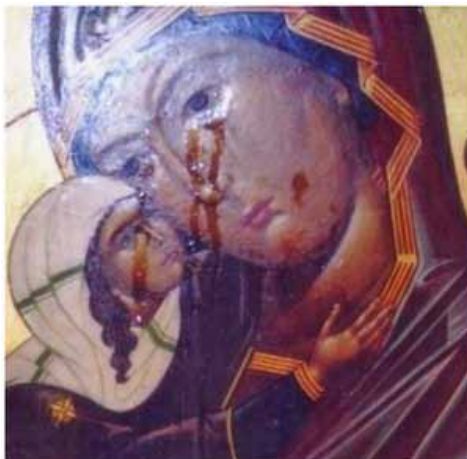
У храмах України та Росії плаче Божа Матір

У десятках монастирях України та Російської федерації одночасно стали плакати ікони. Дані випадки вже зафіксовані у Сумах, Рівному, Одесі, Новокузнецьку і Ростові-на-Дону. Про це повідомило польське видання Fronda.

Також слід зазначити, що плачучу ікону вважають страшним знаком, вона закликає всіх жителів до миру та покаяння. Останній раз зафіксовані аналогічні явища в Росії та Україні відбулися перед Жовтневою революцією і розпадом СРСР. Такий випадок оцінюється, як Боже застереження. «Напевно таким чином Бог хоче попередити про настання важких часів і

закликає всіх людей до покаяння. Необхідно молитися. Молитви ніколи не буває багато. Для християн кожна

така подія є закликом до зміни життя і знаком майбутнього», — розповів польський журналіст Терликовський.

«Шевченку – 200!»

В Меморіальному будинку-музеї Д.І. Яворницького відбулися заходи, присвячені 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка.

25 лютого в стінах оселі Д.І. Яворницького відкрилася виставка «КОБЗАР: феномен української культури», в якій представлені експонати з фондів Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д.І. Яворницького та приватних колекцій. Виставка присвячена кобзарству як унікальному явищу світової культури, коріння якого сягає давніх часів. Воно стало невід'ємною частиною української історії та музичної культури, на його творчій платформі у XIX ст. зростало багато видатних митців, серед них – Великий Кобзар Т.Г. Шевченко. Недарма перша збірка його поезій отримала коротку і ємну назву «Кобзар». Врешті-решт, ця назва стала лейтмотивом усієї творчості Тараса Григоровича.

На виставці представлені старовинні музичні інструменти, такі як кобзи та бандури XIX – поч. XX ст., бубон і цимбали, дитячі іграшки-свистульки, що дозволяють зануритись у світ народної музичної культури, яка з дитинства оточувала Т.Г. Шевченка. Завдяки творчому сприйняттю поета ця культура увійшла до скарбниці світової літератури. Окреме місце на виставці зайняла реконструкція зовнішнього вигляду кобзаря та його супутника – хлопчика-поводиря. Також представлена раритетна шевченкіана з фондів музею. Серед унікальних експонатів виставки – загадкова та символічна картина «Козак Мамай» XIX століття. Століттями зберігалися по українських хатах, нерідко поруч з іконами, таємничі зображення «мамаїв». Їх сприймали не тільки як воїнів-захисників, а й мандрівників, філософів і, зазвичай, співців, що тримають в руках кобзу – головний символ співучої душі українського народу.

Багато з цих рідкісних речей були зібрані фундатором і першим директором Музею – Д.І. Яворницьким, якого ще за життя називали не тільки козацьким, а й «кобзарським батьком». Д.І. Яворницький завжди підтримував кобзарів, допомагав, влаштовував їм концерти. Співи кобзарів неодноразово супроводжували його лекції про козацтво. За життя вченого в його оселі побували відомі кобзарі початку XX ст., — Іван Кучура-Кучеренко, Григорій Кожушко, Степан Пасюга, Михайло Кравченко та ін. Д.І. Яворницький є автором маловідомої розвідки «Українське кобзарство». Дмитро Іванович також був відомим шевченкознавцем, цікавився творчістю Великого Кобзаря, зби-

рав речі, пов'язані з іменем Т.Г. Шевченка, видавав матеріали про нього.

Окремим комплексом представлені матеріали про бандуристів Дніпропетровщини XX століття: одяг, світлини, нотні записи, статуетки бандуристів, які відносяться до новітньої історії.

Будинок-музей Д.І. Яворницького протягом свого існування завжди підтримував відродження традицій кобзарства в Україні. Святування 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка на державному рівні дало можливість нагадати відвідувачам будинку-музею Д.І. Яворницького про старовинну і сучасну кобзарську культуру. Передував відкриттю виставки творчій музичний захід, організований зусиллями наукових співробітників музею. О 15-тій годині у вітальні будинку розпочався святковий концерт, на який зібралися відомі письменники та поети, співці, бандуристи, творча молодь, представники преси. На заході був презентований рідкісний відеозапис створення Спільки кобзарів Дніпропетровщини при будинку Д.І. Яворницького, відзнятий у 1994-му році студією «Юність» при Гірничому університеті. В цей час оселю Д.І. Яворницького відвідали учасники міжнародного фестивалю «Дзвени бандуро». Дехто з гостей згадав минуле, побачивши кадри двадцятирічної давнини. Грою на бандурі вразили гостей заходу донька відомого кобзаря Олекси Коваля, Леся Коваль, та голова Нікопольської «Просвіти» імені Т.Г. Шевченка, бан-

дурист Борис Федосійович Бабенко. Брало слово доктор філологічних наук, професор ДДУВС А.М. Поповський, відома письменниця Леся Степовичка, журналіст, поетеса Дора Калинова. Демонструвала власну майстерність й молодь – студентка Дніпропетровської консерваторії ім. Глінки Тетяна Окіпна професійно виконала дві українські народні пісні. Виконала власні пісні «Кобзарська дума» та «На високій дуже кручі» сучасний бард Олеся Чайка, яка намагається нести кобзарську культуру у сучасну творчість. Наприкінці музичного заходу всім гостям було офіційно презентовано виставку «Кобзар».

Наступний захід до 200-річчя Т.Г. Шевченка відбувся в стінах будинку-музею Д.І. Яворницького 13 березня. До гостинної оселі зібралися відомі у Дніпропетровську науковці, краєзнавці, представники сфери культури, які так чи інакше пов'язали свою діяльність із шевченковим словом. Гостями заходу були студенти історичного факультету Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара, а також студенти Національного гірничого університету. Під час погостин розповідали про свій життєвий досвід давні друзі будинку-музею Д.І. Яворницького професор А.М. Поповський, краєзнавець М.П. Чабан, письменниця і поетеса Леся Степовичка... Вразив традиційною грою на бандурі сучасний кобзар з Нікополя Борис Бабенко. Враженнями про Шевченка і сучасність ділилася студентська молодь. Козацька оселя Дмитра Яворницького на своєму віці пам'ятає багатьох гостей, й співробітники будинку-музею роблять усе, щоб цю традицію підтримувати.

Віктор ЄКШОВ

Гармонія ЗВУКІВ

Перлина Дніпропетровського національного університету народна хорова капела викладачів та співробітників ДНУ «Просвіта» відзначила свій сорокарічний ювілей. Урочистий святковий концерт, який подарували виконавці своїм шанувальникам, відбувся у Малій залі Палацу студентів ДНУ. Виступи колективу з успіхом проходили у Києві і Львові, Волгограді і Казані, в Кишиневі і Тбілісі... За сорок років капела здобула справжнє народне визнання і любов слухачів.

До свого сорокаріччя колектив отримав особливий подарунок – рішенням Вченої ради ДНУ «Просвіти» було присвоєно ім'я засновника колективу, талановитого диригента, заслуженого діяча культури України Анатолія Кулагіна, який був керівником капели протягом 25-ти років. Святковий концерт розпочався із привітання директора Палацу студентів ДНУ ім. Олесья Гончара Вадима Вікторовича Стукала. Він нагородив виконавців капели почесними грамотами, урочисто оголосив про присвоєння колективу імені його засновника. «Це для нас найкращий подарунок», – радісно подякували учасники колективу.

«Хорова капела професорсько-викладацького складу «Просвіта» – це, на мою думку, унікальне явище, – відзначив Вадим Вікторович, – з багатьох хорових капел, які створювалися у нашій області 20, 30, 40 років тому у вищих навчальних закладах, збереглася тільки одна – в нашому університеті. Так сталося завдяки ентузіазму учасників колективу, професійності Анатолія Миколайовича Кулагіна, ставленню керівництва університету до збереження таких перлин, як капела «Просвіта». В нашому університеті склалася гарна традиція: кожне урочисте засідання Вченої ради ми відкриваємо гімном студентів «Гаудеамус», який для нас виконує хорова капела».

Слухачі дякували «Просвіті» за кожну пісню бурхливими оплесками. Не один раз лунало із залу щире «Браво». Чисті, натхненні голоси, музика, яка сягає найвищих вершин духовності, не залишили байдужими нікого. Під керівництвом Владислава та Ольги Сербіних капела виконувала духовні та народні, класичні пісні: «Молитву за Україну», «Щедрик», «Хвалите имя Господа», «Ночевала тучка золотая на груди утеса-великана», «Реве та стогне Дніпр широкий». Привітати капелу у святковий вечір прийшли її друзі: вокальний ансамбль «Орфей» Будинку камерної та органної музики, народний ансамбль «Журавка». Із захопленням зустріли слухачі виконання пісень «Вдоль по улице метелица метет», «Суліко».

Із щирою любов'ю привітав колектив колишній керівник Сергій Володимирович Губа. «Я вдячний Богу за те, що п'ять років був причетний до творчого життя цього колективу, – сказав він, – це дуже цікаві люди, надзвичайно багаті духовно. Ми всі чуємо, як прекрасно звучать голоси хору, можна сказати, що він знаходиться на новому витку своєї творчості. Думаю, що жоден колектив області не може похвалитися таким творчим довголіттям, як «Просвіта». Кожну репетицію Анатолій Миколайович

Кулагін розпочинав із молитви перед невеликою іконою Божої Матері, тому сьогодні я із радістю дарую вам ікону Богородиці».

«Кожного разу, коли співаємо, ми відчуваємо священний трепет від гармонії звуків», – лунали в залі слова виконавців «Просвіти». Світла музика очищувала душі слухачів, окриляла їх, робила добрішими. Хористи капели із щастям в очах промовили до залу: «Ми завжди дивимося назад із вдячністю, вперед – із надією, вгору – із вірою, навкруги – з любов'ю».

Інформаційно-аналітичне агентство
ДНУ ім. О. Гончара

Тарасовими шляхами

Ім'я Тараса Григоровича Шевченка невіддільно пов'язано з Україною. Україна – це Шевченко. Шевченко – це Україна. У ньому наша історія, наші мрії, наша надія. Шевченко був справжнім народним співцем, бо з дитинства знав і любив простий український народ, знав його страждання, бо сам їх пережив. Через усе життя проніс Великий Кобзар палку любов до рідної землі, до неньки – України, у своїх творах нагадував людям про минулу славу України.

Саме про це розповідають вихователі групи дошкільного відділення Вільненського НВК під час занять та заходів, які проводять до 200-річчя від Дня народження Тараса Шевченка з метою ознайомлення вихованців із світовою величиною Кобзаря, його значимістю для всіх людей на планеті, розкриття неосяжності його таланту та визначення ролі великого сина українського народу в літературній спадщині.

Змістовно і цікаво пройшов виховний захід «Тарасовими шляхами» у групі «Капітошка», який провела вихователь Семеренко Тетяна Василівна з метою виховання у дітей почуття національної гідності та шани до слова українського Пророка.

Святково прибрана зала: українські орнаменти на рушниках, портрет Тараса Шевченка, дитячі малюнки, книжкова викладка «Шевченкове слово» - все це сприяло подальшому емоційному проведенню виховного заходу.

Як гарно декламували вірші поета юні вихованці в українських костюмах!

Відеоперегляд «Казки картинної галереї – Т. Шевченка» (уроки тітоньки Соби) сприяли розвитку зв'язного мовлення дітлахів, розширенню їх світогляду, формуванню пізнавальних інтересів.

Вправно і творчо виконали діти малюнки до вірша Т. Шевченка «Зоре моя вечірняя», який емоційно декламувала їм вихователька.

Фантазування дітей на тему «Світає..Край неба палає,...» не мало меж. Різноманітні зорі, сонячні промінці, дерева в темній гаї на малюнках дітей вражали своєю чудотворною красою.

Дійсно, ім'я Великого Кобзаря залишиться назавжди в пам'яті кожного вихованця, бо саме він подарував нам безцінний скарб – мрії про майбутнє України!

БОЙКО Інна Григорівна, директор Вільненського НВК «Школа – дошкільний заклад» Новомосковської районної ради

Леонід РОМАНЮК, Павлоград

До дня народження Тараса Шевченка

Він все своє пошарпане життя
Благав у Бога хати і кімнати...
Ніде й не прихилився до пуття,
Тинявся між маєтні «патріоти»...

А «патріоти» чухали пузця,
На дивака дивилися з диванів,
Себе вважали у своєму праві
«Васпітиваць крест'янскава певца».

Співець співав «Лілею» та «Тополю»,
Барвінок всюди цвів і зеленів,
Йшла геть з села трагічна Катерина,
Москаль-мерзотник одцурався сина...
Співець ще навіть гуси не дразнив!

Та вже з пучини людського плачу,
Що в пісні плив од віку і навіки,
Червоний півень люто кукурикав,
Отрусюючи плісняву і ржу!

Горами пересвистувались раки,
Долами розгиналися хребти,
Як нагадав співець, що Гайдамаки -
Зовсім недавні тих робів - батьки!

Світлана ТАЛАН (Севєродонецьк, Луганська обл.) – письменниця, пише в жанрі *true story* (правдиві історії).

Лауреат Всеукраїнського конкурсу «Коронація слова» (2011) та володар відзнаки фонду О.Пінчук АНТИ-СНІД «За найкращий роман на гостро-соціальну тематику». У 2012 р. авторка потрапила до п'ятірки обраних Міжнародного конкурсу «Коронація слова».

У 2012 р. посіла третю сходинку в рейтингу найуспішніших українських письменників за версією журналу «Фокус».

Автор 5 романів, три з яких вийшли друком у видавництві «Клуб Сімейного Дозвілля» (Харків).

Світлана ТАЛАН

МІЙ ТАРАС

(1995 рік)

За мною гучно грюкнули ворота тюремної брами. Я не повернувся на той звук, хоча чекав на нього довгі три роки, лише вслухався із неприхованим задоволенням. Наразі грюкіт металевих дверей був для мене найбажанішою, найчарівнішою музикою у світі. Я вільний! Підвів голову і, як звільнені у кіно, подивився у чисту, майже прозору синь неба, вільного від ґрат. Напевно, відчуття свободи у повній мірі може відчути на собі лише той, хто був у неволі. Весняний вітер загравав до мене, по дружньому тріпав по чисто виголеному обличчю, звав за собою. Йому добре, бо він завжди вільний. Я вдихнув на повні груди весняне повітря свободи. Чим пахне воля? Зараз вона мала запах квітучих яблунь та вишень, що вишукувались в ряд обабіч алеї, що вела до автобусної зупинки; воля пахла зеленою травою, яка килимом стелилася під деревами. Свобода мала солодкий присмак весни і ще чогось нового, незбагненого, щемливого, від чого серце шалено калатало у грудях і, здавалося, життя тільки-но починається.

Закинувши наплічник на плече, я попрямував на зупинку. За плечима, серед мотлоху мого одягу, лежала моя цінність, мій щирий і найліпший друг – «Кобзар» Тараса Григоровича. Навіть не знаю, чи зміг би я вижити в неволі, якби не ця книга. Її мені подарував співкамерник старий та хворий Кузьмич. Схожий на воскову фігуру, він був на той час смертельно хворий. Здавалося, що не хвороба, а самі сірі, облуплені стіни тюремної камери виссали з нього не лише кров, а саме життя. Побачивши, що я, потрапивши за ґрати, можу не витримати тиску неволі й зламатися, Кузьмич дістав з тумбочки книжку, подав її мені.

– Подивися сюди, – сказав він, тикаючи тремтячого узлуватого пальця на якусь сторінку.

– Дякую, але мені зараз не до книжок, – сказав я, бо перед очима весь час стояв мій трирічний син.

– Ти схожий на нього.

Я подивився на автопортрет молодого Шевченка. Дійсно, у нас була якась схожість: однакові зачіски, високе чоло, відкритий погляд. Наші співкамерники підтвердили:

– Твоя копія! Ще й імена однакові! Два Тараса Григоровича! Тобі зараз двадцять шість років і на автопортреті Шевченку стільки ж. Містика!

– Я – Георгійович, – зауважив я, – і прізвище моє Іванченко.

Проте, з того часу мене почали звати Тарасом Григоровичем. У в'язниці час сповільнив свій хід, щоб прискорити його, я весь вільний час віддавав читанню «Кобзаря». Незабаром я полюбив Шевченка, як рідного брата. До цього часу я не зустрічав людини, яка б могла так уміло поєднувати розум і почуття. Він не вмів лукавити, був відкритий, я б сказав, навіть оголений, бачив правду, відкинувши всі завіси ілюзій. Я запоем читав його твори, вивчав напам'ять, цитував співкамерникам і собі, коли було тяжко і нестерпно боляче від несправедливості. У найважчі хвилини я навіть розмовляв із Тарасом, що правда, подумки. І чим більше я проникався творами Великого Кобзаря, тим більше дивувався його вмінню зробити чіткий поділ на добро і зло, без середини між ними, без компромісу. Розбираючи по фразах його твори, я всотував у себе їх людяність і не дав зачерствіти своєму серцю. Я був вражений тим, як вдалося співцеві боротьби за справедливість не забувати про милосердя, співчутливе ставлення людини до людини й засудити тих, хто принижує беззахисних і попирає їх гідність. Я повірив кожному слову Тараса Григоровича, бо що не слово – то пророцтво. Я вижив, дякуючи його творам, не зламався, дожив до дня свого звільнення. Кузьмич помер, залишивши мені у спадок «Кобзар» з потертими, зачитаними до дір сторінками...

Нарешті я у потязі, який за кілька годин доведе мене до родини. Я всісся біля вікна і з полегшенням зітхнув, коли колеса монотонно застугоніли по рейках. Навпроти мене – чоловік мого віку. Він зняв кепку, повісив на гачок й одразу ж почав порпатися у

своїй валізі. На столі з'явилися два солоні огірки, поруч з ними на пом'яканій газеті – нарізаний хліб і шматки солоного сала. Сьогодні я ще нічого не їв, тож у животі одразу ж зрадницьки забурчало і я відвів погляд від спокусливих шматків сала з рожевою проріззю.

– Мене звуть Іван, – сказав мій сусід. – Пообідаємо разом?

Я чемно відмовився, втішаючись думкою про смачний борщ своєї дружини. Щоправда, я звільнився на два дні раніше, ніж очікував, але був впевнений, що наваристий борщ із м'ясом повинен вдома бути.

– Звідки і куди їдеш? – запитав Іван, дістаючи пляшку з самогоном.

– З тюрми додому, – зізнався я.

– О! Тоді неодмінно треба відмітити таку подію!

Поруч із пляшкою вже стояв стакан. Іван налив мутнуватої рідини й одразу ж рознісся давно забутий горілчаний запах. Я піддався мвомлянням попутчика і незабаром ми разом обідали, час від часу запиваючи сало самогоном.

– І скільки ж ти відсидів? – поцікавився сусід.

– Три роки.

– А стаття яка?

– Сто сорок чотири, частина друга. Здирництво, – пояснив я одразу, щоб уникнути зайвих питань. –

Затоплю недолю
Дрібними сльозами,
Затопчу неволю
Босими ногами!
Тоді я веселий,
Тоді я багатий,
Як буде серденько

По волі гуляти! – не проминув я нагоди процитувати Шевченка, бо звик так робити. – Вільний я, Іване, вільний! Навіть не віряться!

– І що ти зідрав і у кого?

– Не повіриш, – посміхнувся я, – але нічого і ні у кого.

– За що ж тоді сидів?

– Бо дурний був. За правду на «сім світі»².

– Добився тієї правди?

– Ні. Лише строк отримав.

– Розкажи, Тарасе, може, легше стане на душі, – попросив Іван, підсо-

вуючи ближче до мене шматки сала.

– Можу розповісти, але не знаю, чи повіриш.

– А ти розповідай, не тримай біль у душі.

– Що моя душа? Звичайно, вона ще нїє, бо рубці образи залишилися, але я маю вірні ліки, – сказав я, дістаючи книгу. Обережно розгорнув газету, поклав на стіл «Кобзаря». – Ось, Іване, хто мені допоміг вижити і не зневіритися у людях.

– Книжка? – від здивування у нього піднялися на лоба брови.

– Саме так! Таке буває, повір мені.

– А дружина? Ти жонатий?

– Так! Моя Валентина чекає на мене разом із сином. Вона мене підтримувала, приїздила до мене, прислала посилки, писала листи, тож у цьому сенсі у мене все гаразд. Ти хотів дізнатися за що я був засуджений?

– Якщо твоя ласка...

– Три роки тому я був щасливою людиною, – почав я. – У свої двадцять шість років у мене була своя квартира, я мав люблячу дружину і трирічного сина. Після закінчення інституту працював на великому промисловому заводі, потім мене обрали головою профкому. Все здавалося б добре, але я став свідком того, як бідували люди, як стояли години у чергах за макаронами, за милом, за цукром...

– Ми всі свідки того, – перебив мене співбесідник.

– Але ж того цукру, за яким люди втрачали свідомість у чергах, було вдосталь! На місто приходили його цілі ешелони, потяги розвантажували вночі. Цукру на місто приходило стільки, що вдосталь би вистачило на усіх жителів, але він не попадав до крамниць. В той час, коли моя дружина, як і багато інших жінок, варила варення з кабачків, міський голова та прокурор міста продавали його цілими вагонами. Їх статки росли, як гриби після літнього теплового дощу, а матері не знали, чим підсопудити кашу своїм дітям.

– І ти вирішив вивести їх на чисту воду? – посміхнувся Іван.

– Так, – зітхнув я. – Гадав, що мій відкритий виступ проти корупції у владі зможе щось змінити.

Всі оглухли – похилились.

В кайданах... байдуже...³, – знову я не втримався, щоб не процитувати свого Тараса.

– Дон Кіхот знайшовся! – не зле дорікнув сусід.

– Мені дали відкрито виступити лише один раз, – продовжив я, – на тому моя боротьба скінчилася.

– І як же тобі, друже, пришили здирництво?

– Був у мене друг Юрко. Давно ми з ним товаришували, а коли я влаштувався на роботу, то допоміг йому. Він працював начальником цеху і так лизав халяви керівництву заради підвищення, що аж прицмокував. Часи

були нелегкі, тож він почав приторговувати запчастинами на автівки. Юрко їздив у Польщу, щось привозив, продавав, нічого у тому дивного не було, бо всі вживали, як могли. Якось він попрохав у мене гроші в борг, я дав, бо ми частенько один одного виручали. Звичайно ж, що ніякої розписки я у нього не брав, навіть думки такої не допускав. Я помічав, що мій друг не вилазить із кабінету директора заводу, без участі якого були б неможливі крадіжки цукру у таких розмірах, але тоді не надав тому особливого значення. Юрко не повернув борг у обговорений термін і я нагадав йому про те. Наступного дня по обіді, коли ми були на роботі, він мені зателефонував і назначив місце зустрічі, куди принесе гроші. У мене майнула думка: який дивно, що він борг поверне на робочому місці, а не прийде до нас додому, як зазвичай. У назначений час я пішов на зустріч, але замість друга звідусіль на мене налетіла міліція з собаками, ніби я якийсь злочинець. Мені заламали руки і вже пізніше пояснили, що я затриманий за здирництво.

– Тобто, – мій співбесідник навіть жувати перестав, – твій так званий друг написав заяву, що ти вимагав від нього гроші?!

– Так! Вже пізніше я зрозумів, що таким чином мене прибрало керівництво міста, щоб не патякав зайвого і не сував носа куди не просять.

– Але ж... Він був твоїм другом!

– Я так вважав, але виявилось, що підвищення посади важливіше дружи.

– От сволота! Я б своїми руками його задавив!

– А я не буду, – зізнався я. – Один в полі не воїн. Хто мені скаже спасибі за революційні пориви? Син, що три роки ріс без батька? Чи дружина, яка по крихтах збирала мені посилки та передачки? «У всякого своя доля»⁴. Хочу сімейного затишку і спокою.

– А в очі хочеш йому подивитися? – запитав Іван, зітхнувши.

– Можливо.

...Нарешті я майже вдома! Майже, бо стою під дверима власної оселі, тримаючи палець на кнопці дзвінка, і не наважуюся натиснути. Три роки мріяв про таку мить, а зараз ноги підкошуються, а серце так стугонить у грудях, що, здається, чути на весь наш обшарпаний під'їзд. Нарешті наважуюся і чую знайоме тілікання.

– Хто там? – за дверима чую голос сина.

– Синку, це я, твій тато! – кажу я і не впізнаю свій голос. В горлі застрягла грудка і заважає дихати.

Клацнув дверний замок і я побачив свого Максимка.

– Заходь... те, – каже він несміливо і з неприхованою дитячою цікавістю оглядає мене з ніг до голови.

– Здоров, сину! – тисну його теплу долоньку.

– Привіт! – посміхається до мене.

Я не стримуюсь, обнімаю його, притискаю до себе, вдихаючи такий знайомий дитячий запах. Він торкається моєї щок пальчиком.

– Ти мій тато? – запитую, коли я сідаю на диван і саджаю його на собі коліна.

– Звичайно! Ти що, мене не пам'ятаєш?

– Я згадав тебе. Ми ходили у зоопарк, там була така кумедна мавпочка! Ти не забув?

– Ні, – кажу я, хоча не впевнений, чи запам'ятав ту мавпочку.

– Ти мені дав яблуко, а я віддав мавпі. Вона так кумедно його їла!

– Еге ж, – погоджуюсь я. – А де це наша мама?

– Вона пішла до дяді Юри, бо у нього сьогодні день народження, – пояснив Максимко.

Якесь погане передчуття поповзло холодком по спині. Я знав одного дядю Юру, у якого саме сьогодні день народження.

– Мама не казала коли повернеться додому? – спитав я сина.

– Вони з дядею Юрою повернуться, коли захочуть спати.

– Ввечері?

– Мабуть. Вони ось тут сплять, – показав пальчиком на наш диван.

– Завжди? – задав дурне питання.

– Ага! А ще вони цілуються і незабаром поженяться, – охоче пояснив хлопчик. – Тоді дядя Юра буде моїм татком. А ти ким тоді мені будеш?

– Максимку, – я подивився йому у вічі, – запам'ятай, у кожної дитини є лише один батько. Твій тато – я. Я їм був і залишусь ним. Зрозумів?

– Так!

– Синку, ходімо надвір погуляємо, – запропонував я, підводячись з дивана. – У тебе незабаром день народження, то пішли купимо подарунків. Що ти хочеш отримати?

– Машинку на дистанційному управлінні! – загорілися його оченята.

– Тож пішли купимо!

Ми сиділи на лавці у сквері. Максимко, перевірівши на справність іграшку, вклав її у коробку.

– Дома буду гратися, – пояснив він, – а то ще піском двигун заб'ється і зламається.

Він сів поруч зі мною і залюбки їв морозиво.

– Ти будеш жити з нами? – запитав він.

– На жаль, ні. Але я буду приходити до тебе.

– А правда, що ти зек?

– Колишній.

– Зек – це погано?

– Так, сину.

– А ти який? – питання, яке поставило мене в тупик.

– Я? Хороший.

– Тобто, є зeki погані, є хороші.

Ти – хороший зек?

– Звідки ти взяв це слово?

– Мама і дядя Юра так кажуть про тебе.

– Синку, – я обійняв його за худенькі плечі, притис до себе. – Я вже

не зек. Я – твій тато і я тебе дуже-дуже люблю. На жаль, я не зможу бути поруч з тобою кожного дня, але я обіцяю, що завжди буду думати про тебе і любити.

– Ти більше не поїдеш на зону?

– Ні. Я буду тебе навідувати, ми будемо разом гуляти, купувати морозиво. Згода?

– А мама дозволить?

– Так!

– Ти добрий, – сказав він і довірливо поклав свою долоньку на мою руку...

Я відвів сина додому заздалегідь, щоб не зустрітися з Валентиною та якимось дядею Юрою. Забрав свій наплічник і пішов до подружки дружини Ольги, щоб узнати правду. Було незрозуміло, чому Валентина всі три роки писала мені листи, приїздила на побачення, казала, що чекає на мене і кохає, коли мала іншого чоловіка. Брежала? Прикидалася? Але який у тому сенс? Можливо, дитина все наплутала? Чи нафантазувала? Сподіваючись почути відповіді на ці питання, я натиснув кнопку дзвінка квартири Ольги.

– Ти?! – здивувалася Ольга. – Ти ж повинен був звільнитися за два дні.

– Впустиш, чи будеш мене допитувати біля дверей?

– Ой! Заходь, будь ласка! – вона розчинила переді мною двері.

Я наївся домашнього борщу, про який так мріяв, на жаль, не у себе вдома.

– А тепер по'ємо чаю з печивом і можна поговорити, – сказала Ольга, бо ні про що не хотіла чути, поки я не пообідаю.

– А чогось міцнішого немає?

– Як це немає? Є!

Ольга принесла почату пляшку коньяку. Я розлив у низенькі горілчані стаканчики.

– За зустріч! – посміхнулася мені Ольга.

– Будьмо! – я залпом випив напій. – Олю, розкажи мені все, як є, – попрохав я. – Я хочу почути всю правду.

– Правда буде болючою.

– Все одно. У Валентини хтось є?

– Так.

– Хто він?

– Твій «друг» Юрко.

До останнього я не хотів вірити, що коханцем моєї дружини є саме той Юрко. Я обхопив голову руками і довго сміявся. Це ж треба! Він засадив мене за ґрати, спав із Валентиною, з його ліжка вона їхала до мене. Цікаво, чи торби для мене вони разом збирали?

– Тарасе, не треба, – спокійний голос Ольги повернув мене у реальність. – Випий ще і заспокойся.

– Вибач, Олю. Я готовий слухати далі. Вони давно разом?

– Вони... – Оля опустила очі, – вони були коханцями ще тоді, коли ти був тут. Твоє ув'язнення було сплановане Юрком заздалегідь. Він

убив одразу двох зайців: отримав підвищення на роботі і на додаток – твою дружину, – випалила вона на одному подиху.

Мені здалося, що всередині щось обірвалося і вискочив з мене той стержень, який тримав мене. Все навколо захиталося так, ніби мене огріли обухом по голові.

– Вибач. Я не хотіла зробити тобі боляче, але ти хотів знати правду.

– Навіщо тоді вона мені брехала?

– Я теж їй задавала таке питання. Сказала, щоб совість не мучила.

– Дивне поняття про совість.

Ольга сіла поруч, обняла за плечі. Вона налила ще коньяку, я випив. На душі було гидко і сумно. Моя свобода втратила солодкий присмак і загірчила присмаком полині.

– Тарасику, – вона пестила моє волосся, притискалася усім тілом до мене, – не переймайся так. Я буду з тобою поруч, я допоможу тобі все пережити, не даремно ж я тебе кохаю з шостого класу. Я весь час тебе кохала, а ти обрав мою подружку. Чому?

В голові шуміло чи від випитого, чи від близькості жінки, запаху її волосся та парфумів, чи від несподіваних новин. Я почав поспіхом розстібати ґудзика її халата, цілувати оголені пружні груди.

– Іди до мене, – шепотіли їй гарячі вуста. – Мій, тільки мій, коханий, рідний, довгожданий, мій єдиний...

Вранці я сказав Олі, що поживу у неї кілька днів, поки отримаю паспорт. В її великих очах застиг смуток, розчарування і докір.

– Ти... Куди ти підеш? – спитала вона впалим голосом. Я не витримав її погляду, відвів очі вбік.

– Ще не знаю. Я не маю житла, тож скоріш за все поїду у Сибір до свого знайомого на заробітки.

– Зрозуміло, – видавила вона із себе.

Я почувався паскудою, останньою свинею, гидотою. Я ненавидів себе.

– Оленько, вибач, якщо я тебе образив.

– Не треба вибачень. Все добре, – вона посміхнулася куточками вуст.

Кілька днів, чекаючи отримання паспорта, я цілими днями вештався містом та його околицями. Воно було схоже на великий мурашник, але була одна різниця: у мурашнику комахи працюють злагоджено, а люди жили самі по собі, добуваючи кошти на життя, хто як може. Моя колишня співробітниця із вищою освітою стояла за базарним прилавком, на якому були викладені три срібні ложки та тепла ковдра. Побачивши мене, вона відвернулася і вдала, що не впізнала. Мені було боляче дивитися на зіяючі темними дірами вибиті вікна-очі покинутих заводів, потяги, у вагони яких ще на ходу стрибали люди з великими поліпропіленовими клітчатими валізами, щоб щось

продати-купити у сусідній Росії, бабуть, які тримали у руках гроші своєї пенсії, яку ледь дочекалися, але не мали змоги за них щось купити. Порожні прилавки крамниць, напівзруйновані корпуси підприємств, занедбані парки і сквери, заклопотані люди. Здавалося, що якась невидима руйнівна машина котиться Україною, давлючи, руйнуючи на своєму шляху не лише міста і села, а й людські цінності. Серед цих руйн і я сам, маленька піщинка серед людського всесвіту. Я ламав голову і ніяк не міг зрозуміти, чому мене не радує та свобода, до якої я так прагнув довгі три роки?

Уже вбогі ворушилися,

На труд поспішали...

.....

А я стою, похилившись,

Думаю, гадаю,

Як то тяжко той насущний

Люди заробляють.⁵

Я поринув у глибокі роздуми. З 1991 року моя країна веде відлік Незалежності. Але чомусь у багатомільйонній державі, яка прагнула до свободи і демократії, люди не стали такими щасливими, як мріяв мій Тарас. У його мріях про майбутнє вільні люди вільної країни повинні бути щасливими, шанувати рідну мову, історію, культуру; талановиті, щирі, прекрасні душею українці повинні бути вільні від соціального ярма. Ось у чому річ! Державна машина зруйнувала особисте «я» українців, і вони не мають свободи вибору. Покидаючи в'язницю, я гадав, що відчую себе вільним, але почуття неволі мене і тут не покинуло. В'язні є по два боки – за ґратами і без них. Сумно, мій Тарасе, сумно і боляче. А ще мені прикро від свого вчинку відносно Ольги. Схоже, що у цьому світі залишилося дві душі, які мене люблять – син і Оля. Я плюнув у жіночу душу і не зроблю її щасливою. Я виявився нікчемним батьком і не зможу бути поруч із своїм сином. Знаю одне: мені потрібно розібрати мотлох у своїй душі і заробити кошти на житло. Пробач, мій Тарасе, але я також «німий раб». Мені не байдужа доля країни, але дух боротьби у мені зламала руйнівна машина. Незабаром я поїду з міста, забравши із собою «Кобзаря». Мій друже Тарасе, я не справдив твої сподівання, тож пробач мене. Прошу, будь поруч зі мною поруч, не покинь у скрутну хвилину і допоможи не зламатися!

Доле моя, доле,

Чом ти не такая,

Як інша чужая?⁶

Т. Г. Шевченко, поема «Катерина».

Т. Г. Шевченко, «Чигринне, Чигринне».

Т. Г. Шевченко, «Гоголю».

Т. Г. Шевченко, «Сон».

Т. Г. Шевченко, «Сон».

Т. Г. Шевченко, «У неділю не гуляла...».

200 років з дня Народження Великого Пророка

Тарас Шевченко – постать, яка є символом усіх культурно – літературних аспектів України. Його голос лунає крізь віки, і коли приходить непростий час випробувань, саме у його словах шукаємо розради....

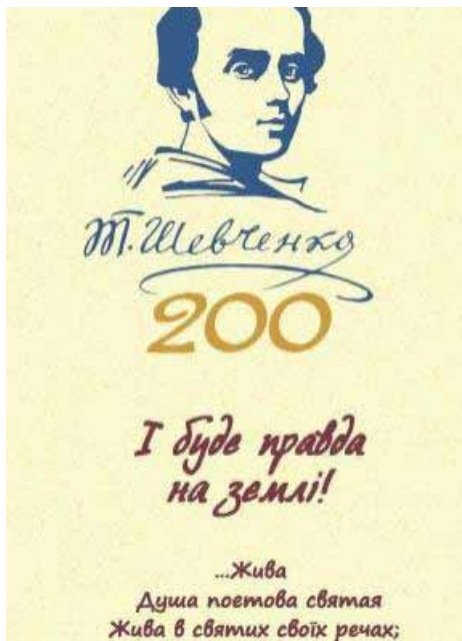
Нема на світі
України,
Немає другого
Дніпра...

- А ви гартуйте ваші голоси!
Не пустослів'ям,
ништям та баронством, не скривами,
не балакотом надій, не криком,
не пересвіом на місці,
а **ЗАСПІВОМ** в дорозі нелегкій.

Бо пам'ятайте, що на цій планеті,
відколи створив її пан Бог,
ще не було епохи для поетів,
але були поети для епох!

(с) Ліна Костенко

ОБНІМІТЬСЯ Ж, БРАТИ МОЇ

МОЛЮ ВАС, БЛАГАЮ

«ЛЮДИ СПРАВИ»

«Агрокорпорація «Степова» - розвиток спрямований у майбутнє»

Журналістська доля декілька раз закидала мене на Синельниковщину до виробників і науковців однієї з найпотужніших аграрних утворень Дніпропетровської області, яка носить не позбавлену поетичності назву «Степова». Вважається, що театр починається з гардеробу. Можливо, що й так. Бо справді відчуття краси і змістовності повинно бути присутнє не лише на сцені служителів Мельпомени.

А що може свідчити про рівень і конкурентоспроможність, а головне перспективність бізнесу – структури, в українській, так би мовити, сучасній проекції. Як на мене, аж ніяк не потужність кінських сил під капотом автомобілів топ-менеджерів компанії та кількість довгоногих секретарок, взятих в оренду у організаторів регіонального конкурсу краси.

Вочевидь, найперше – це, те що ще у радянські часи прийнято було називати культурою виробництва. І вона у агрокорпорації «Степова», як то кажуть, на висоті. І не лише в сучасних технологіях, обладнанні та відповідних виробничих площах. А й в створенні гідних і цивілізованих умов праці для пересічних робітників та обслуговуючого персоналу.

Мабуть, більшість з нас могла помітити, що в останні роки в Україні склалися, як на добрий розум,

гідотна традиція в деяких офісних установах і навіть великих компаніях. Йдеться про те, що для «білих комірців» та поважних гостей запровадили окремі туалети. Там, на відміну від більшості інтимних місць в Україні, так паскудно не пахнуть, можна навіть скористатися засобами гігієни і взагалі не відчувати себе морально згвалтованим після відвідин такого виходку. Як правило, аби скористатися таким досягненням сучасної цивілізації VIP персоні дають ключик і вказують напрямок перебування. Така собі гігієнічно – соціальна сегрегація двадцять першого століття.

У агрокорпорації «Степовій» чистим і добре обладнаним туалетом може скористатися і президент компанії, і простий комбайнер. Хтось скаже дрібничка. Та, мабуть, все таки ні. Бо тутешній відділ кадрів фактично не знає, окрім поодиноких випадків, плінності кадрів. Трудовий людина цінює не лише гідні й гарантовані зарплати, а й, напевно, ось таку, пробачте гігієнічну рівність, котра в свою чергу є ознакою здорової і щирої моральної атмосфери у чималенькому колективі.

Окремо хотів би зупинитися на особистості засновника і президента компанії «Степова» Леоніда Михайловича Рисіна. Людина ця, маючи на загал пересічну зовнішність,

володарює абсолютно унікальною душевною конституцією. Чому так? А з тієї простої причини, що етнічний єврей Рисін творить для добра України в десятки і десятки разів більше ніж деякі галасливі патріоти і віддані борці за добробут Вітчизни. Він жив в Америці, йому не має жодних проблем повернутися туди знову чи започаткувати бізнес в Ізраїлі. Однак, очевидно, є щось більше для Леоніда Рисіна, аніж впорядкованість і спокій в ситих краях. Бо все ж таки його єство і його серце пов'язано з цією землею, з цим народом. Нехай поки що не таким багатим і можливим, народом, який так багато пережив і якому нині доводиться сповна ковтнути гірку чашу випробувань. Але Леонід Михайлович, думається мені, назавжди з нами, з нашими болями і сподіваннями. І це не може не викликати душевного щему, коли спілкуєшся з цією людиною, яка шануючи свій етнічний родовід сповна чується і українцем.

Чому я так стверджую? А найперше через те, що агрокорпорація «Степова» – це не просто агробізнес структура покликана збільшувати статки своїх господарів, а це ще й науково-соціальна інституція. Тут вже було згадано про культуру виробництва в цьому агроформуванні, про спроби наблизити матеріальне забезпечення працівників

до гідного трудової людини рівня.

Головний напрямок діяльності агрокорпорації «Степова» – продукування насіння зернових культур. Найперше, це кукурудза. Галузь ця для аграрної справи надзвичайно важлива. Недаремно кажуть: що посієш, те й пожнеш. І ще один важливий аспект – Україні ніколи не стати помітним гравцем на світовому сільськогосподарському ринку без сучасного та спрямованого у перспективу насінництва. Це добре розуміє, між іншим, вже з практики аграріїв президент агрокорпорації «Степова» Леонід Рисін. А тому його заводи з виробництва насіння – це не просто сучасні підприємства, а потужності котрі спрямовані у майбуття. Рисін та його колеги, попри усі складності сучасної України, прагнуть, бо дай, на крок випереджати технології й дослідження у цій справі. Саме через це Леонід Рисін створив при своєму бізнесі науково-дослідний сільськогосподарський інститут. Головне завдання якого найперше полягає в розширенні досягнень сучасної аграрної науки, зокрема, підготовка та впровадження у виробництво нових гібридів зернових культур.

Звичайно, якщо думати лише про калитку, то багато простіше не обтяжувати себе «наукою». Благодатні українські чорноземи

Логотип агрофірми «Степова» нині відомий далеко за межами України.

Врожай на кукурудз'яних полях агрофірми «Степова» немов намальований.

допоможуть і без дослідницької роботи (тим більш витратна, аніж прибуткова) забезпечити і хліб, і до хліба власникам «Степової». Але я недаремно згадував про те, що Леонід Рисін – людина не пересічних устремлень. Творити нове і добре для нього стиль життя, спосіб мислення. Ну, ось таким створила його природа, ось такі душевні якості передали йому батьки.

І ще один важливий аспект в діяльності Леоніда Рисіна та його команди. Вже не один рік як він є палким прихильником природного землеробства. Це ще один важливий напрямок аграрної справи, можна сказати, життєво необхідний для сучасного сільськогосподарського виробництва. Бо природне землеробство – система обробки землі людиною, яка розглядає ґрунт і рослини, як єдиний, живий організм. Ця система спрямована на створення умов, що сприяють не тільки підтримці життєдіяльності, а й розвитку цього організму. Мета природного землеробства – одержання оптимального за кількістю та якістю врожаю. Очевидно, що органічне або природне землеробство неможливе без природного насінництва. І це той напрямок вітчизняної сільськогосподарської галузі, в якій агрокорпорація «Степова», безсумнівно одне, провідних виробничих утворень країни.

І наостанку. Це десь там – за морями, за горами держава дбає про аграріїв. Кажуть навіть, що там існують кредити під 3 відсотка річних, реальне страхування посівів, компенсації ви-

трат на гектар, підтримка аграрної науки. В нашій рідній неньці Україні поки-що усе інакше. Але дякувати Богу, навіть нині маємо такі агрофірми як «Степова». Менеджмент і адміністрація якої прагне не лише полегшити роботу і життя вітчизняного селянина, зробити сільськогосподарський бізнес високорентабельним, а продукцію екологічною, а разом із тим відновлювати українські ґрунти, покращуючи їх родючість.

Фідель СУХОНИС.

Фото Дениса МАРТЮШЕНКО:

Інтерв'ю для програми «Аграрна Дніпропетровщина» дає президент та засновник агрофірми «Степова» Леонід Рисін.

Фото на заздку після завершення чергового семінару з природного землеробства організованого та фінансованого агрокорпорацією «Степова».

Світочі вітчизняної аграрної науки, котрі плідно співпрацюють з агрофірмою «Степова». У центрі патріарх українських кукурудзіводів, академік Академії Аграрних наук України Валентин ЦИКОВ.

Серед давніх і випробуваних партнерів агрофірми «Степова» Володимир КОСЮГА (зліва) – аграрний бізнес аналітик та координатор природного землеробства в Україні Іван ЛАЗАРЕНКО.

Учасники круглого столу (зліва направо) Катерина БІЛЕВИЧ, Альона ГОРБУНОВА, Наталя ГАЖИЙСЬКА, Анастасія ДРАГУН і Катерина БЕЛІК.

Читаючи Шевченка

У Дніпропетровській середній школі №46 пройшов круглий стіл на тему «Шевченко- пророк сучасності». Учні старших класів аналізували творчість великого Кобзаря і шукали в ній слова, які писались більше 150 років тому, але актуальні у сучасній незалежній Україні. Також діти виконали театралізований уривок з поеми «Тополя» (який, до речі, приніс перемогу в районному конкурсі на кращу інсценізацію). Організаторами круглого столу виступили вчитель української мови та літератури Оксана Валентинівна Сухоніс та вчитель музики Наталя Іванівна Загорулько.

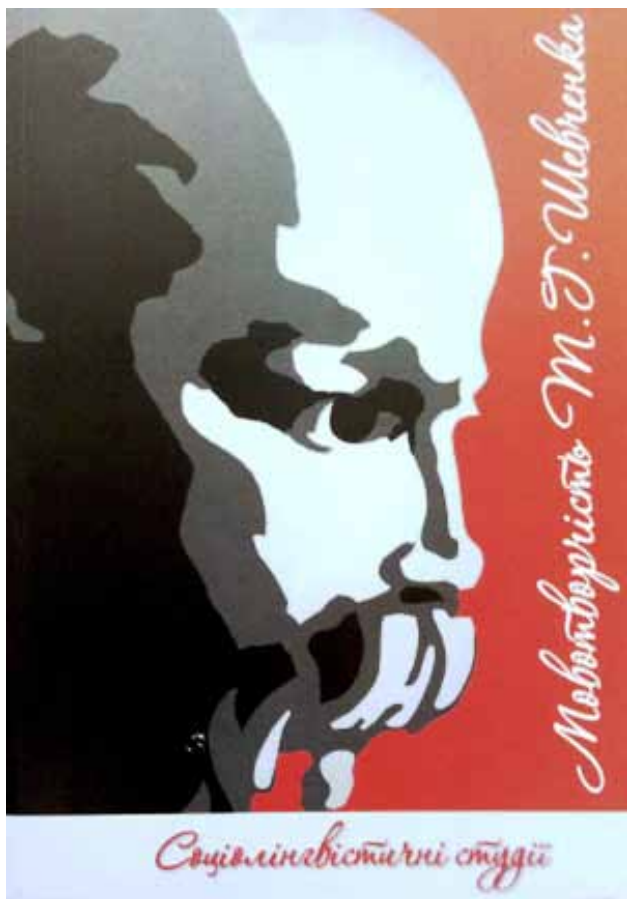
Директор СШ № 46 Олена МОШЕНЕЦЬ з учнями

Учениця 10-го класу Даша АКУЛОВА прочитала вірш «Молитва», який присвятила пам'яті Небесної Сотні

Організатори і учасники круглого столу.

Я на сторожі коло їх поставлю слово!

21 лютого 2014 року з нагоди 200-ліття від дня народження Т.Г. Шевченка та до Міжнародного дня рідної мови Центр історії та розвитку української мови ДНУ імені Олесь Гончара провів презентацію книги «Мовотворчість Т. Г. Шевченка: соціолінгвістичні студії».

У роботі заходу взяли участь проректор з науково-педагогічної роботи у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді ДНУ В. В. Іваненко, науковці ДНУ, студенти факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства.

Декан факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства І.С. Попова, яка є науковим керівником Центру історії та розвитку української мови, привітала присутніх зі святом, відзначати яке в стінах нашого університету стало вже доброю традицією. Ірина Степанівна наголосила, що в цей день уся світова спільнота ушлявлює його величність слово: «Це символічно, що саме сьогодні ми будемо говорити про великого українця – Тараса Григоровича Шевченка. Адже поняття сучасна українська мова, літературна мова і Шевченко є міцно взаємопов'язаними й органічними. У своїй самотності й водночас усеосяжній пристрасності митця, він був постаттю, життя і творчість якої не знали напівправди, напівтонів. І наші сучасники, читаючи твори письменника, можуть зайвий раз у цьому переконатися».

Особливо приємно, зауважила І.С. Попова, що саме до Міжнародного дня рідної мови вийшла книга «Мовотворчість Т. Г. Шевченка: соціолінгвістичні студії», розрахована на викладачів, науковців, студентів, а також на тих, хто не байдужий до Шевченкового слова, у якій ми намагалися наблизитися до розкриття суспільно-мовних таїн Великого Кобзаря.

На надзвичайній важливості цієї наукової розвідки наголосив і проректор з науково-педагогічної роботи у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді ДНУ В.В. Іваненко, підкресливши, що це видання – колективна праця студентів-україністів, членів студентського наукового товариства «Філолог», та науковців університету, є доповненням і логічним продовженням науково-дослідницької роботи Центру історії та розвитку української мови, започаткованої проектом «Мовотворчість письменників – випускників ДНУ», що особисто підтримується ректором університету професором М.В. Поляковим. Саме мова, відзначив Валентин Васильович, є визначальним атрибутом нації та держави, а тому всі громадяни держави зобов'язані знати рідну мову, а інакше вони не матимуть духовної сили захистити свою державу.

Н. С. Голікова, директор Центру історії та розвитку української мови, зауважила, що проблема «Мова і нація» – одна з найважливіших у сучасній соціолінгвістиці, а тому питання творчої спадщини засновника української

літературної національної мови в соціолінгвістичному контексті є не просто актуальним, а невичерпним і вічним. У своєму збірнику, до якого ввійшли 43 статті, ми намагалися, застосувавши соціолінгвістичні методи і прийоми аналізу, розкрити нові обрії Шевченкового слова. Сподіваємося, що в сучасній науці, де розвиваються нові маргінальні напрями, наша праця буде поміченою не лише в колі шевченкознавців, а й соціолінгвістів, а також і серед загалу тих, хто захоплюється словом письменника.

Голова студентського наукового товариства «Філолог» О. Г. Ченчевик подякувала від імені всіх членів товариства науковцям Центру історії та розвитку української мови, кафедри української мови ДНУ за допомогу, за цінні поради. «Адже важко досягнути й викласти всю багатогранність творчості поета на кількох сторінках наукової статті, – зазначає Олена і продовжує: натхненні ідеєю, студенти доклали всіх зусиль, аби внести щось нове і цікаве в сучасне шевченкознавство». І ось ми з вами маємо змогу тримати в руках втілення останніх мрій – збірник наукових соціолінгвістичних розвідок творчості найталановитішого з українців.

Сьогодні слово Кобзаря не втрачає своєї актуальності, тому згадувати геніальні ідеї, творче надбання письменника потрібно не лише в ті дні, коли ми святкуємо його роковини, але й керуватися ними у своєму житті.

Тетяна ШЕВЧЕНКО, заступник директора Центру історії та розвитку української мови ДНУ ім.О.Гончара.

Моя ти любо! Усміхнись...

Так можна назвати чудову літературно-поетичну композицію, яку підготували й показали студенти Національного гірничого університету до 200-річчя від дня народження Кобзаря.

У цьому році Україна і світова спільнота масштабно відзначає 200-річчя від дня народження Кобзаря. Ціла низка заходів відбулася і в Національному гірничому університеті. Зокрема, студенти під керівництвом директора Центру культури української мови ім. Олесея Гончара (ЦКУМ) Ірини Цюп'як, відомої української поетеси Лесі Степовички та наукового координатора ЦКУМ Світлани Ігнат'євої підготували літературно-поетичну постановку «Тарасові музи» за мотивами біографії Шевченка, на яку запросили всіх бажаючих.

Щирі проникливі слова сказав студентам і всім присутнім ректор НГУ академік НАНУ Геннадій Півняк:

- Дуже важливим є збереження світлої згадки про митця, адже саме на його творчості виховувалась і продовжує виховуватись вся наша нація, - сказав Геннадій Григорович. - Він ніби увібрив у себе душу народу, зумів піднести його духовну велич та красу на найвищу височінь, чим збагатив увесь світ. Значення постаті Т.Г. Шевченка для українського народу важко переоцінити. Шевченко – це митець, художник, який відкрив для української нації двері в безкінечність. Він є гарантом нашої вічності... Кожен українець читає його твори, адже слова Кобзаря окрилюють. Люблять Шевченка й студенти нашого університету, які переносять його ідеї у мистецтво. Творчість Шевченка давно стала нетлінною частинкою буття українського народу, а отже, складовою нашого національного духу, єдності та віри.

З вітальним словом до гостей звернулася також координатор

ЦКУМ докторант НГУ Світлана Ігнат'єва, яка наголосила на визначальній ролі Тараса в житті волелюбного українського народу, розповіла про його внесок у скарбницю української культури та на важливості проведення таких пам'ятних заходів.

Ірина Цюп'як у своєму виступі коротко розповіла про основні віхи Кобзарєвої біографії, його нелегкий життєвий шлях і наголосила, що щиро вірять у відродження української нації та непереможність українського народу.

Лєся Степовичка зазначила, що Шевченко був сином мужика, а став володарем у царстві духа. Він був кріпаком, а став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком, а вказав нові, світлі і вільні шляхи професорам і книжним ученим.

По-святковому прикрашений ЦКУМ ім. Олесея Гончара. На столі - «Кобзар», виставка книжок поета, надана науковою бібліотекою НГУ, квіти, яскравий український вінок, підсвічники із запаленими свічками. На стіні – портрет Шевченка, прикрашений вишитим українським рушником.

На сцені ведучі Ярослав Шиман та Олена Стеблич по черзі розповідають глядачам про нелегку Тарасову долю і його мрію про щасливе сімейне життя, яке, на жаль, так і не збулося. Незважаючи на велич Шевченка, яка прийшла до нього ще при житті, особисте щастя так і не посмінулося йому. Сучасники відзначали його величезний поетичний і художній талант, оптимістичний характер, гарну зовнішність, готовність до створення сім'ї, але гідної йому пари так і не знайшлося на білому світі...

Студенти напрочуд артистично читали твори поета, а студентки перевтілювалися у романтичних Шевченкових пасій, яких, до речі, було немало. Історія зберегла імена жінок, які полонили серце Тараса. Незавжди почуття поета лишали слід у поезії. Але ж і сказати, що жінки і світлі почуття до них не відіграли значної ролі в житті і творчості Шевченка - це, значить, погіршити проти істини.

Зокрема, першим сильним почуттям Тараса було його дитяче кохання до Оксани Коваленко. Вона стала Шевченковою Беатриче, а її особиста трагічна доля стала трагедією його серця. З великою увагою гості прослухали присвячений Оксані вірш «Мені тринадцятий минало», який досить вдало прочитав Олександр Прищєпа...

Мабуть, багатьом гостям припала до душі розповідь про закохане серце княжни Варвари Рєпніної (її по-особливому виразно зіграла студентка Ірина Біневська), дочки російського державного діяча, яка першою назвала його генієм. Чи соціальна нерівність, чи відсутність справжнього почуття з боку Шевченка стали на шляху до поєднання його долі з долею В. Рєпніної? Ця таємниця назавжди схована в їхніх серцях. Але вже той факт, що Шевченко подарував їй свій автопортрет, присвятив йому російською мовою «Тризна», є свідченням глибокої симпатії до цієї неординарної жінки.

«Ганні вродливій» (так називав Тарас дружину полковника Платона Закревського, власника села Березова Рудка, що на Полтавщині) поет присвятив поему «Слепая», а також поезії «Г.З.» та «Якби зустрілися ми знову...» (саме цю поезію гарно прочитав Дмитро Іванченко), своєму «єдиному великому кохання». В цих віршах і відвертість, і щедрість серця поета, і шляхетність почуття, і зрілість майстра слова. У рядках любові звучить біль самотності. Зболене тугою любові серце зберегло чарівне почуття до заміжньої жінки, «свята чорнобривого».

А ще були у Шевченка романтичні почуття до молодого попівни Феодосії Кошиць, вродливої 16-річної артистки Катрусі Піунової, відома також історія платонічного кохання до дружини коменданта Новопетровського укріплення Ускової Агати.

Любов сліпа. І генії теж підвладні цій хворобі. Останнім почуттям, що спалахнуло в серці Шевченка, була любов до Ликери Полусмакової, колишньої наймички, кріпачки. Сучасники поета скептично ставилися до цього об'єкта його кохання. Ликера для Шевченка була останньою соломинкою, яка мала врятувати його від самотності, останньою надією на створення свого маленького раю. Але не судилося стати Ликері Шевченковою долею. Згодом вона виходить заміж за перукаря Яковлева.

А серце поета переповнюють біль, розпач, безнадія від усвідомлення страшної, всепоглинаючої самотності. У поетичних рядках, прочитаних студентами зі сцени ЦКУМ, слухачі відчували радість кохання і крах надій, невимовний душевний біль. Любовні поезії сумні, а подекуди й трагічні, як і його доля. Та навіки залишився з нами той, "хто зробив своє велике діло, хто не зазнав щастя живим і кого ждало інше щастя вже по смерті, тяжко заробив щастя, безсмертне слово во віки і віки...".

В унісон настрою зали звучав монолог з поеми-симфонії Івана Драча «Смерть Шевченка» у чудовому виконанні Ані Яценко. Цю сторінку життя великого поета з глибоким співчуттям передали і студенти Денис Гура, Аліна Коновалова, Олег Капшук, Назар Нечипоренко, Ярослав Старушенко, Євген Кошманенко, Сергій Голобородько. Без перебільшення, їх можна назвати талановитими й артистичними. Звичайно, треба відзначити й ту величезну напругу душі, яку вклали у молодих виконавців їх викладачі, про кого вище говорилося, а також їх колеги Наталя Костюк, Ганна Жданова. Скажемо й про важливий внесок в організацію своєрідної вистави Регіни Івченко та Анни Заїки.

Свято вшанування Кобзаря вдалося, а його справжньою прикрасою стали пісні на слова Тараса Шевченка у професійному виконанні ансамблю студенток НГУ «Мальви» (керівник Наталя Луценко).

Валентина ШАБЕТЯ.

Освітня Україна взяла участь у відкритті III Міжнародного медіафестивалю для школярів

У Дніпропетровському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти відбувся телеміст, присвячений відкриттю III Міжнародного медіафестивалю для школярів.

У телемісті взяли участь освітяни України та Російської Федерації. Координація відбувалась із московської загальноосвітньої школи №546. Серед тих, хто вітав присутніх, були академік, професор Михайл Рижаків, директор Інституту змісту і методів освіти РАО; доктор педагогічних наук, професор Інна Шаповалова, начальник Управління координації дослідно-експериментальних і позапрограмних досліджень апарату Президії Російської академії; доктор педагогічних наук, професор Олександр Федоров, президент Асоціації кіноосвіти і медіапедагогіки Росії; кінорежисер Ніколай Чижов, художній керівник Спільноти кінолюбителів Узбекистану; доктор Рене Хоббс, представник Harrington School of Communication and Media at the University of Rhode Island (Філадельфія, США).

З української сторони в обговоренні завдань медіафестивалю брали участь представники Автономної республіки Крим, Дніпропетровської, Запорізької і Львівської областей. Дніпропетровську область представляли доктор філософських наук, професор Михайло Романенко, ректор Дніпропетровського обласного ін-

ституту післядипломної педагогічної освіти, учні і викладачі Дніпропетровського обласного дитячо-юнацького кіноцентру «Веснянка», а також учні Марганецької загальноосвітньої школи №2.

Медіафестиваль є великим багаторічним медіапроектom, спрямованим на розвиток творчості молодого покоління та застосування нових методик освіти із урахуванням сучасних інформаційних тенденцій і перспектив.

У фестивалі можуть брати участь школярі 2-11 класів з будь-якої країни, кожен учасник або колектив подає творчу роботу в одній або кількох номінаціях: «Телебачення», «Радіо», «Друковані та електронні ЗМІ», «Аудіовізуальний твір», «Інтернет-творчість».

В рамках фестивалю відбудеться багато інтерактивних майстер-класів по створенню інформаційних і культурних продуктів, як то аудіокниги, кіноролики, радіопрограми, різноманітні друковані та електронні масмедіа, а також майстер-класи, які навчають ефективного використанню інформаційного середовища Інтернет та створенню блогів, сайтів, тематичних спільнот тощо.

Медіафестиваль розрахований на тривалий період із багатьма етапами і творчими завданнями, його підсумки будуть підведені у травні 2014 року.

Наталія ДЕВ'ЯТКО.

Масниця по-фізтехівськи

Млинцями з зображенням ракет та супутників зустріли весну студенти фізико-технічного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

На завершення Масничного тижня фізтехівці у своєму навчальному корпусі влаштували гастрономічний ярмарок «Масниця-2014». І зробили це по-студентськи яскраво і креативно.

Так, у холі 10-го корпусу гостей ярмарку привітно зустрічали продавчині у народному вбранні, лунала етнічна музика, а на столах чекали самовари й українські ляльки-мотанки.

Катерина Старченко, голова соціального комітету ради студентів фізико-технічного факультету говорить, що подібні тематичні ярмарки на фізтесі вже стали традицією. Наприклад, восени минулого року на факультеті відбувся цікавий кулінарний ярмарок «Страви з усього світу», який викликав чималий інтерес студентів і допоміг зібрати необхідну суму для молодих сімей факультету. «Керівництво факультету всіляко підтримує наші благодійні ініціативи і з радістю бере у них участь, зокрема, оцінюючи на смак, кулінарні твори своїх вихованців».

Цього року відзначання Масниці на факультеті тривало два дні. «Ми

намагалися дотримуватися основних звичаїв цього свята, тому, окрім частування млинцями, підготували цілу низку традиційних народних розваг і веселощів. Так, на подвір'ї нашого корпусу студенти змагалися у бігові наввипередки, перетягуванні канату та в інших цікавих іграх і конкурсах. А наприкінці Масничного дійства усі разом спалили опудало Зими, що символізує новий календарний цикл», – розповів Євген Крупкін, представник Ради студентів фізтеху.

Окрім захоплюючих та активних ігор на вулиці, вони змогли вдосталь посмакувати ситними, оригінальними, а головне, з любов'ю приготованими друзями стравами. А страви, що тут пропонувалися, здатні були задовольнити, справді, найвибагливіші смаки та уподобання! Так, на гурманів фізико-технічного факультету чекали різноманітні за формою, кольором та смаком страви – як традиційні млинці з м'ясом, грибами, ікрою, так і солодкі млинці з шоколадом чи фруктами, пухкі оладки з варенням, млинцевий торт, вареники та безліч інших десертів.

«Родзинкою» ж столу стали ексклюзивні «космічні» млинці з шоколадними написами «ФТФ» і тематичними малюнками зірок, ракет та супутників. Їх хлопці та дівчата розбирали найшвидше – люблять ж бо

свій факультет і справу, яку вивчають!

Насолоджувалися смаком та естетичним виглядом приготованих студентами страв і керівники факультету. Крім того, їм належала ще й непроста місія обрати посеред кулінарних шедеврів найкращий. Адже за право бути визнаними особливо вправними кухарями змагалися студенти різних груп факультету. На переможців, за правилами, чекали призи, а всі зібрані кошти цього разу студенти планують витратити на потреби свого факультету.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. Олеся Гончара.

«Заповіт» Тараса Шевченка англійською мовою (переклад у Гаррі Рапопорт)

*When I am dead, then bury me
In my beloved Ukraine,
My tomb upon a grave mound high
Amid the spreading plain,
So that the fields, the boundless steppes,
The Dnieper's plunging shore
My eyes could see, my ears could hear
The mighty river roar.*

*When from Ukraine the Dnieper bears
Into the deep blue sea
The blood of foes., then will I leave*

*These hills and fertile fields —
I'll leave them all and fly away
To the abode of God,
And then I'll pray... But till that day
I nothing know of God.*

*Oh bury me, then rise ye up
And break your heavy chains
And water with the tyrants' blood
The freedom you have gained.*

*And in the great new family,
The family of the free
With softly spoken, kindly word
Remember also me.*

НА КРИЛАХ ЛЮБОВІ ТА МУЗИКИ

День усіх закоханих – свято, яке об'єднує **серця** та змушує їх битися частіше. Цього зимового вечора у Палаці студентів Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара відбувся XIV Міжвузівський фестиваль пісень про любов «На крилах кохання».

У холі Палацу гостей зустрічали прекрасний янгол та дівчатка, що пропонували зробити пам'ятну фотографію з великими серцями. А прекрасний музичний супровід наживо у виконанні ансамблю скрипалів «Овація» сповнював душу радістю та гарним настроєм.

Це був концерт-освідчення, який на 90 хвилин змусив завмерти серця глядачів. Ведучі в образах Ромео та Джульєтти також заряджали присутніх у залі любов'ю, щирістю та ніжністю.

Оцінювало учасників поважне журі у складі художнього керівника студентської самодіяльності НМЕТАУ Ельвіри Біленко, керівника народної студії сучасного вокалу «Мрія» Палацу студентів ДНУ Дмитра Свиначенка, випускниці Дніпропетровської консерваторії із класу вокалу, регіонального представника Агенції Освітніх програм «Student Way» Наталі Шахової, лауреата міжнародних та всеукраїнських вокальних конкурсів, студентки економічного факультету ДНУ Ольги Лящевської та голови журі – композитора, аранжувальника Віктора Гніпа.

На фестивалі були представлені вісім вищих навчальних закладів Дніпропетровська. «Любов, студент і пісня – ці поняття завжди будуть поруч, – говорить художній керівник Палацу студентів ДНУ, організатор фестивалю Оксана Рудковська. – Саме з таких свят розпочинається виховання справжніх почуттів. Щиро співати можуть тільки справді відкриті та чуйні люди. До речі, цього разу 14 лютого відбувся 14-й фестиваль, який зібрав 14 творчих номерів», – відзначас вона.

Кожен виступ конкурсантів був по своєму захоплюючим та неперевершеним, хоча майже усі учасники вирішили дивувати власним голосом, а не творчою постановкою номерів. Зокрема, свою щирість та відверті почуття подарувала глядачам пара з Дніпропетровської державної медичної академії Роман Шевченко та Ольга Кравченко. Вони вже не вперше беруть участь у цьому фестивалі та кожного року показують приклад справжнього, міцного кохання. Веселою композицією підняла усім настрої Аліна Гроховська – студентка II курсу Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. З пісню «На семи ветрах» вона змусила зал посміхатися, підспівувати і навіть танцювати!

Між конкурсними виступами та під час наради журі глядачі не сумували. Їх

розважали художні колективи Палацу студентів ДНУ: народний театр танцю «La Vie», танцспортклуб «Ритм», народна циркова студія «Радуга», зразковий театр танцю «Рассвет», народний ансамбль танцю «Веселка» та народна студія сучасного вокалу «Мрія».

І ось настав довгоочікуваний момент – професійне журі визначило найкращих виконавців, що стали лауреатами фестивалю. Аліна Гроховська, студентка факультету міжнародної економіки ДНУ, отримала сертифікат на вивчення чеської мови Агенції освітніх програм «StudentWay». Вже другий рік Аліна є учасницею студії сучасного вокалу «Мрія». «Фестиваль мені дуже сподобався, – ділиться враженнями дівчина. – Він був одночасно складним та яскравим. Усі конкурсанти відчували велику підтримку залу, тому виступати було набагато легше і впевненіше. Атмосфера заходу була дуже теплою і романтичною. Незабутнє ж враження чекало на мене під час вручення подарунків, адже я зовсім не очікувала такого сюрпризу! Це справді корисний приз, який знадобиться для досягнення високого професійного рівня», – говорить вона.

Інша солістка вокальної студії «Мрія», представниця Дніпропетровського національного гірничого університету, Людмила Іщенко також отримала відзнаку журі. Розповідає, що пісню обирала сама, давно її чула у виконанні Тамари Гвердцетелі. «Я радію, що всіх конкурсантів глядачі приймали дуже до-

бре, і я – не виняток. Після нагородження мої емоції були різними – це і щастя, і радість, і відчуття того, що я могла заспівати ще краще», – додає Людмила. – Мені дуже сподобались виступи студентів Транспортно-економічного коледжу Романа Рудковського та Ірини Малкової і студентки Дніпропетровського аграрно-економічного університету Ірини Журби, професійний підхід яких також відзначило журі».

Пам'ятними подарунками та дипломами були нагороджені усі учасники фестивалю.

Також до святкування Дня закоханих було оголошено три яскравих і романтичних пропозицій для всіх студентів і викладачів ДНУ: миттєве побачення, РАГС і університетська Пошта кохання!

У корпусах №1, 9 та 17 були влаштовані РАГС, у яких розписувалися усі бажаючі. Усе як на справжньому весіллі: марш Мендельсона, свідки, підписи, келих шампанського, щоправда, безалкогольного. Після церемонії «молодята» отримували свідоцтво про шлюб, звісно, не офіційний. «Відчуття чудові, прийшли на запрошення студради, і загалом було цікаво дізнатися, що тут відбувається. Словом, маленька репетиція власного весілля», – ділилися враженнями студенти.

Ще один «майже справжній РАГС» був на Фестивальному причалі. Саме сюди привезли учасників побачення «на колесах». У рамках цієї акції бажаючим влаштували побачення наосліп прямо в автобусі. За підсумками квесту, студенти самі визначили, чи хочуть з кимось далі бути в парі.

З 1 по 12 лютого організатори набирали учасників – бажаючі викладали свої фотографії в соціальній мережі і самі ж голосували за інших учасників. Відібрали по десятеро хлопців та дівчат. Побачення проходили в автобусі, який тримав маршрут центром міста. На п'яти зупинках пари отримували завдання – наприклад, відгадати загадку, знайти певний предмет. Крім того, на кожній з них учасники повинні були міняти партнера.

Дмитро Притула, учасник розваги відзначив: «Дякую організаторам за цей вечір і конкурси. Свято надовго запам'ятається. Я не жалкую, що ризикнув узяти участь у подібній авантурі, бо в результаті – щасливий».

І нарешті, усім добре відома ще зі школи – пошта кохання, щоправда, трохи модернізована. Для того, щоб відіслати коханій людині листівку або подарунок, потрібно було написати одному з диспетчерів про те, що б ви хотіли здійснити. Кохані ж отримували чудові подарунки несподівано прямо в університеті.

Кохайте і будьте коханими і не лише у цей святковий день! Пам'ятайте, що це почуття завжди допомагає дивитися позитивно і різнобарвно на оточуючий світ!

Валерія ШУДРИК, Дмитро КУЛІК, Аліна МАКАРЕЦЬ, студенти ДНУ ім.О.Гончара.

Шевченкознавство: через культ до розуміння

До 200-річного ювілею Кобзаря у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара пройшли літературні читання «Погляд крізь час».

«Погляд крізь час» – метафорична назва зустрічі, наскрізною темою якої був нерозривний зв'язок Тараса Шевченка з Україною – колишньою, сучасною і ще ненародженою. «Скільки б не минуло століть від часу написання його творів, їхня злободенність для нас, нащадків, є безсумнівною, – так відкрили читання студентки-ведучі українського відділення факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства. – Але не зайвим буде у ці березневі дні світлого Кобзаревго ювілею зупинитися і поглянути крізь промайнули століття на постать Шевченка, на його творчий подвиг, і можливо, відкрити знову, зануритися глибше в його позачасну істину, доторкнутися серцем до вогненного слова Кобзаря, яке, як жодне інше, промовляє голосом української душі. Не зайвим буде й поглянути на себе: чи не таких нащадків, таку сім'ю вольну, нову, сподівався Тарас Шевченко. І побажаємо усім учасникам і гостям читань чіткого й незамуленого духовного погляду крізь час».

Цього року вшанувати творчий геній Тараса Шевченка зібралися уважні поціновувачі його творчості, серед яких були студенти, викладачі, діячі мистецтва, письменники. Читання задумувалися як діалог з Шевченком, тому його голос, закарбований у поетичних рядках, багато звучав у цей день. Своє бачення життєвої дороги митця, сповненої слави та випробувань, віхи його непростого життєвого шляху у нарисі-презентації «Доля» запропонували студентки українського відділення Катерина Москаленко та Олена Ченчевик. Про специфіку розуміння й поцінування Кобзаря розповіла доцент кафедри української літератури Ольга Шаф, підготувавши доповідь «Тенденції сучасного Шевченкознавства: через культ до розуміння». «На п'єдесталах світу завичай височіють вожді і диктатори. В Україні замість них – геніальний поет, – зазначала Ольга Вольтівна. – Культ імені Шевченка висвітлено у словах

Володимира Базилевського: «Нас просто не існує без нього. Шевченко для свідомості українця – не просто література, чи, передовсім, не література, він – наш Всесвіт». Відомо, що у сучасному вітчизняному шевченкознавстві панують такі стратегії: розширюються тематичні горизонти Шевченкової творчості, помічається раніше замовчувана національно-визвольна, християнська, філософська та навіть інтимно-еротична проблематика. По-друге, завдяки запозиченню з зарубіжної методології, зокрема, структурального, гендерного, психоаналізу, Шевченко прочитується в нових інтерпретаційних ключах. По-третє, ціннісна переорієнтація пострадянського суспільства легітимізувала окремі, досі неканонічні біографічні подробиці Шевченкового життя, і, передусім, факт його європейськості. Названі стратегії зумовили часткове переформування канону Тараса Шевченка, але вони цей канон лише посилили. Якщо раніше, у більшовицьку добу, його представляли як революціонера-демократа, інтернаціоналіста-русофіла, атеїста, то тепер – як месію, як українську душу, як символ нації, свободи», – наголосила дослідниця.

«Відзначення 200-річчя Тараса Шевченка є грандіозним світовим проектом. Цілою низкою заходів ця світла дата відзначається і в нашому університеті. Своєрідним діалогом з поетом став, зокрема, конкурс перекладів творів Шевченка, проведений у Дніпропетровському національному університеті серед студентства. Його активними учасниками стали понад сто юнаків і дівчат з поетичним хистом та живим зацікавленням до Кобзаревго слова. Наші студенти – автори перекладів презентували «Заповіт» усіма іноземними мовами, які вивчаються на факультеті, зокрема, китайською, французькою, іспанською, німецькою, англійською», – відзначила декан факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства, професор Ірина Попова. Студентки Анастасія Печур та Тетяна Сагайдак представили свої творчі роздуми, які вони підготували на конкурс «Мій Шевченко».

Натхненні шанувальники й дослідники непересічної творчості укра-

їнського генія згадали високу оцінку його творчості російським філософом-містиком Даниїлом Андреевим. Далекій від української культури, він у своїх візіях, зафіксованих у монументальній праці «Роза мира» сказав, що не розуміє, але йому точно сказано, що один серед тих, хто досяг найпросвітлениших сфер буття, є Тарас Шевченко.

Провідний науковий співробітник Дніпропетровського художнього музею Володимир Кулічіхін розповів про Шевченка як цікаву сторінку в історії образотворчого мистецтва. Гості та учасники зустрічі дізналися (як виявилось, про це мало кому відомо), що в Дніпропетровському музеї є одна оригінальна робота Шевченка-художника. Мистецтвознавець нагадав, що Тарас Шевченко – майстер офорту та майстер портрету, також вважався гравером на рівні Рембрандта. Володимир Володимирович запросив усіх відвідати виставку художника Жежеля, присвячену ювілею Кобзаря, яка проходить зараз в Дніпропетровському художньому музеї.

Дніпропетровський письменник Семен Заславський розповів про особисті відчуття поезії Тараса Шевченка: «Для мене велика таїна – геній Шевченка. Осип Манделштам, перебуваючи на засланні, сказав своїй дружині, що ніхто в світі так не виразив суті поезії, як Тарас Шевченко, і навіть приклад його вірша «Думи мої, думи мої...». Відчуваю, що Кобзар жив у XIX столітті, але його поетика – це XX, XXI, і XXII століття... якщо людство буде існувати». Семен Абрамович зачитав аудиторії власний російськомовний переклад «Заповіту».

Завершилися читання емоційно вибуховою літературно-музичною кантатою за поемою Івана Драча «Смерть Шевченка» у виконанні артистично щедро обдарованих студентів. На їхню думку, цей твір дуже актуально й тонко передає феномен Тараса Шевченка.

«Цього року Україна відзначає епохальну дату, і ми пишаємося, що присутні в цьому історичному моменті», – вважають усі учасники творчої зустрічі.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара.

Варшава, 03.03.2014

ЗВЕРНЕННЯ

Дорогі друзі, студенти, викладачі, Українці!

У цей неспокійний час ми постійно з Вами - у думках і молитвах. Усвідомлюємо загрозу, яка нависла над Україною, засуджуємо усі прояви насилля і загарбницьку політику. Ми хочемо бачити Вас у спільній Європейській родині, прагнемо співпрацювати з Вами на ниві науки і культури, а не опліувати загиблих і рятувати поранених.

Рідні наші, сподіваємося на мудрість осіб, які сьогодні вирішують долю Українців.

Єднаємося з Вами у болю, співчуваємо родинам загиблих Героїв і віримо у краще майбутнє українського народу. Ми - з Вами! Тримайтеся, бо Ви того варті, Ви заслуговуєте кращої долі!

Із найтеплішими вітаннями з Варшави, яка сьогодні всім серцем з Вами.

Мирослава Сосінська, Рената Ботвіна, Юлія Рогуська, Анна Шафернакер, Анна Кізінська, Ольга Якуб'як, Пьотр Нагурка, Магдалена Єж, Александра Самадова, Анна Коженювська-Бігун, Уошула Дробішевська, а також студенти кафебри україністики Варшавського університету, Республіка Польща

Ірена МИТНИК, Світлана Романюк, Катажина Якубовська-Кравчик, Пауліна Олеховська, Ельжбета Васяк, Валентина Соболь, Ірина Кононенко, Лідія Стефановська, Мар'ян Скаб, Марта Замбжицька, Марта Саневська.

Світова громадськість обурена загарбницькою політикою олігархічної верхівки Росії, яка, порушивши усі Міжнародні угоди щодо гарантованої безпеки України, окупує Крим і вдається до відкритих провокацій в Донецькій, Луганській, Одеській, Харківській та інших обласних центрах, засилаючи агресивно налаштованих молодчиків різних мастей, забувши про віками пропеговане «братство слов'янських народів», те «великоросійське імперське братство», яке в ХХІ столітті на бронетранспортерах і танках нахабно рушило на Крим зі своїм загрозливим уставом і окупаційним режимом. Агресія триває попри всі протести та заяви як українського народу, так і світового людства. Свідченням цього варто навести для прикладу Звернення викладачів Варшавського університету до студентів та викладачів вишів України. Свята боротьба за правду, волю, незалежність триває... І Україна в цей час лишається не сама. Маючи таку могутню підтримку високоморального людства планети, вона вистоїть!

**Анатолій ПОПОВСЬКИЙ, професор
Дніпропетровського державного
Університету внутрішніх справ
9 березня 2014 р.**

Весняні народні прикмети про погоду

Сильний вітер під час опадів при плюсовій температурі - до швидкого припинення снігу та різкого потепління.

Грім у березні - до повернення холодів.

Перший грім при північному вітрі - до холодної весни, при східному до сухої і теплої, при південному до тепла, західному до мокрої весни.

Якщо небо на ніч покривається хмарами і посилюється вітер, заморозків не буде.

Прилетів жайворонко - до стало-го тепла. Рано повернулися з півдня граки на теплу весну.

Якщо квітневий дощ починається великими краплями, він буде не довго.

Вранці на кінчиках листя і трави висять краплі роси - бути дощу.

Тиха світла ніч без роси - чекай дощу на наступний день.

Стелиться вранці туман по воді до гарної погоди, піднімається вгору - до негоди.

Основна ознака покращення погоди - розмивання однорідної сірої суцільної хмарності.

Чим сильніший вітер тим менша ймовірність місцевих заморозків.

Акацію жовту посилено відвідують бджоли та інші комахи перед наближенням негоди, перед сухою і ясною погодою відвідують слабо.

Перед негодою квіти суніці никнуть

Перед негодою квіти кульбаби змикаються.

Бджоли вилетіли з вуликів, але залишаються поблизу-наближається негода.

Соловей всю ніч співає перед погожим днем.

Летять журавлі мовчки, низько і швидко - до поганої погоди.

Якщо ластівки літають високо, бути гарній погоді, якщо низько-до дощу.

Жайворонки співають довго - збережеться ясна погода без опадів, не чути з ранку - чекай поганої погоди.

Квітень з водою - травень з травою.

У квітні ранковий туман віщує ясну і теплу погоду вдень.

Якщо купчасті хмари надвечір не зникають, чекай погіршення погоди, опадів.

З'явилася веселка - чекайте зміни погоди. Висока і крута веселка - до вітру, полого і низька - до дощу.

Вечірня веселка віщує гарну, а ранкова - дощову погоду.

Коли виникає дві або три веселки, буває тривалий теплий дощ.

Якщо перисті хмари вигинаються довгою смугою, це віщує дощ з вітром і бурею.

Суцільний туман не зникає після сходу сонця - до зміни погоди.

Влітку на небі багато зірок-до ясної погоди.

Якщо при гарній погоді вітер змінив напрям, до того тривалий час дув в один бік, чекай негоди.

Вранці чути грім - ввечері буде дощ.

Блискавка на заході - дощ слідом.

Грім гримить довго і не різко - до негоди, уривчасто і недовго - буде ясно. Якщо грім гримить безперервно - буде град.

Якщо при холодній дощовій погоді гримить грім, слід очікувати тривалої прохолодної погоди.

До негоди конюшина складає свої листочки і схиляє головки, а перед стійкою гарною погодою стебла і листя розправлені, суцвіття підняті вгору.

Правила суспільного життя, які маємо реалізувати в новій Україні

Позаду нас кілька місяців, сповнених трагічних подій. Позаду також період безправ'я та безладу, який ослабив нашу країну в усіх сферах суспільного життя. Продовжують тримати нас у напрузі події в Криму, і ми не цілком упевнені, як розвиватиметься ситуація в інших регіонах України.

Однак можемо говорити про початок суттєвих змін у житті нашого народу, - змін, які повинні привести до повної нормалізації суспільного життя. Дехто вважає, що позитивні перетворення настануть тільки тоді, коли все заспокоїться. Безумовно, можна чекати, але, на думку автора цих рядків, це означало б згаяти час.

Що треба робити, щоб нормалізація суспільного життя тривала не цілі покоління, а відбулася за кілька років? Прикладом у цьому процесі може слугувати наша сусідня держава - Польща.

Попри те що багато її політиків вважало, начебто повноцінний вступ Польщі до Європейського співтовариства буде можливим зонайменше через повне покоління, зміна настала менше як за десятиріччя. А відбулося це завдяки щирому бажанню та інтенсивній діяльності народу.

Хотів би виділити три елементи в процесі налагодження суспільного життя. Звісно, ними трансформаційний процес не обмежується, але, на мою думку, вони дуже важливі, оскільки залежать від нас. Отже, що нам потрібно?

По-перше, нам потрібні керівники всіх рівнів, підібрані за критеріями програми, яку популярно окреслюють як «програма трьох П». Розшифрую зміст такої назви: особа, вибрана чи призначена на керівну посаду, повинна від-

значатися високим професіоналізмом, порядністю та щирим патріотизмом. Ці вимоги настільки зрозумілі, що не потребують пояснень.

Треба звернути увагу тільки на одну річ.

Діяльність керівників має полягати не в пошуку тимчасових розв'язок, а радше в установленні довготермінових, солідно продуманих, належно опрацьованих програм. Суспільство потребує чітких концепцій щодо того, як повинна розвиватися кожна ділянка суспільного життя.

По-друге, кожен громадянин, після того як керівні державні органи добре попрацюють і точно визначать його завдання, мусить сумлінно виконувати свою роботу, особливо коли йдеться про служіння співгромадянам.

Такий спосіб праці повинен забезпечити працівникові належну заробітну платню, а також все, що людина має зробити для тих, кому служить. Це дуже важливо, бо саме сумлінне виконання обов'язків кожним громадянином творить ту гармонію, що робить всю державу комфортною для життя.

По-третє, слід контролювати виконання громадянами своїх обов'язків (ми, люди, є немінними створіннями, які звикли легковажити своїми завданнями), щоб перевірити стан працівника, його знання всіх правил дорученої йому роботи та послідовної, якісної її реалізації.

Контроль повинні здійснювати люди, які розуміють завдання, важливість точного його виконання і які переконані, що інспектувати також треба сумлінно, по-людському та абсолютно чесно.

Хтось із читачів може поставити собі запитання: чому церковний муж дає поради щодо вирішення соціальних питань, чому влазить у ту сферу, яка не повинна його обходити?

Заздалегідь відповім: священнослужіння і суспільне життя тісно між собою пов'язані. У період Великого посту ми часто промовляємо молитву святого Єфрема, яка починається такими словами: «Господи і Владико життя мого! Духа лінивства, недбайливості, властолюбства та пустослів'я віджени від мене...»

Правила здорової, творчої, корисної для спільноти діяльності співзвучні із заповідями, які милостивий Господь і Творець дав віруючим людям ще давним-давно, у старозавітні часи, а Ісус Христос повторив і potwierдив їх у Новому завіті. Отже, правила нормального суспільного життя походять від Господа Бога. І ми люди, якщо щиро бажаємо жити в розвинутій державі, повинні цих правил послідовно дотримуватися.

**Любомир ГУЗАР,
Архієпископ-емерит**

ОФІЦІЙНИМ РЯДКОМ

ПЕРЕЛІК

відведених ділянок для любительського лову риби з берега на водоймах, підконтрольних Управлінню охорони, використання і відтворення водних біоресурсів та регулювання рибальства в Дніпропетровській області у період заборони лову риби у 2014 році

На Дніпродзержинському водосховищі в межах Дніпропетровської області обабіч Дніпродзержинського водосховища в межах міст і населених пунктів, за винятком нерестових ділянок, визначених згідно з додатком 2.

На Дніпровському водосховищі

- обабіч Дніпровського водосховища в межах міст і населених пунктів за винятком нерестових ділянок, визначених згідно з додатком 2. |

На Каховському водосховищі

- по правому берегу Каховського водосховища в межах Дніпропетровської області Щ виключенням нерестових ділянок, визначених згідно з додатком 2.

На Карачунівському водосховищі

згідно з Положенням про любительське рибальство в Карачунівському водосховищі*, експлуатується в

режимі спеціального товарного рибного господарства.

На Макортівському водосховищі

згідно з Положенням про любительське рибальство в Макортівському водосховищі, іїкр експлуатується в режимі спеціального товарного рибного господарства

На водоймах, які експлуатуються в режимі спеціальних товарних рибних господарств згідно з Положеннями про любительське рибальство.

На річках

у межах населених пунктів, за винятком нерестових ділянок, визначених згідно з додатком 2.

**Володимир ДОРОЖКО, головний рибінспектор Дніпропетровської рибоохорони,
Дмитро КОРОФ, головний рибінспектор Дніпропетровської рибоохорони.**

Вітаючи бажаного і очікуваного гостя в студентській філологічній аудиторії, доцент кафедри української літератури ДНУ Ольга Шаф відзначила, що студенти охоче читають його і навіть знають напам'ять. На що Сергій Жадан жартома відповів: «Зараз перевіримо», і цим одразу позитивно налаштував до себе другокурсників.

Для знаного за кордоном автора романів «Депеш мод» і «Ворошиловград», лауреата багатьох вітчизняних і міжнародних премій, перебування в ДНУ вже стало доброю традицією, коли він з друзями приїжджає до Дніпропетровська презентувати книги. «Дуже приємно усвідомлювати, що є люди, які цікавляться тим, чим ти займаєшся», – зізнався Сергій Жадан. «Я вам привіз книгу, яка називається «Месопотамія», – розпочав презентацію письменник. – Вона для мене важлива, тому що дуже харківська. Останній мій роман «Ворошиловград» стосувався Донбасу і був доволі соціальний. Після нього мені захотілося написати щось про Харків – місто, у якому я живу вже 22 роки і яке дуже люблю, постійно намагаюся згадувати і описувати його». Перша частина книги – це дев'ять новел про дев'ятьох різних чоловіків і їхні стосунки з жінками, у книзі багато любові. Ці дев'ять історій відбуваються протягом одного літа у Харкові в старих кварталах. Персонажі одного оповідання переходять в наступне. Події закінчуються в одному оповіданні і продовжуються в наступному. Це певною мірою роман в новелах. А друга частина складається з тридцяти віршів, де фігурують ті самі персонажі, згадуються ті самі історії й ситуації. Фактично вони є поетичним коментарем до прози.

«Для мене було цікаво витворити приватну міфологію міста Харкова, – пояснює концепцію твору автор. – Як ви знаєте, Месопотамія – це Межиріччя, царство, яке знаходилося між двох рік. Харків історично розташо-

Сергій ЖАДАН: «Людина, яка не боїться любити, втрачає всі страхи і стає сильнішою»

Один з найвідоміших сучасних українських письменників Сергій Жадан презентував студентам Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара нову книгу «Месопотамія».

ваний також між двох рік, це півострів на пагорбі, тому місто теж можна вважати своєрідним межиріччям. Відштовхнувшись від цієї давньої асирійської міфології, я спробував подивитися на людей, яких щодня бачу, з якими щодня спілкуюся і люблю, в якомусь універсальному контексті – міфологічному. Наскільки мені це вдалося, важко сказати. Можливо, ви прочитаєте і висловіте свою думку. Щодо оформлення, то на обкладинці авторські шрифти, виконані художником Гамлетом. Це надзвичайно цікавий молодий художник, мій приятель і сусід, який займається стріт-артом. Якщо ви будете у Харкові, то зможете побачити його роботи на вулицях у старих кварталах. Гамлет оформив цю книгу, і все це разом складає книгу «Месопотамія».

Сергій Жадан декламував поезії з презентованого видання та ще ніде не друковані. У запитаннях філологів-другокурсників відчувалась глибока обізнаність і пильна увага до життя і творчості молодого й епатажного українського письменника. Студентів також хвилювали відповіді на загальнолюдські питання, а саме що таке свобода (на думку письменника, це в першу чергу, усвідомлення, що за кожен вчинок і слово несеш відповідальність), що є визначальним у житті людини – свобода, любов чи смерть; які у нього плани на майбут-

не (готується кіносценарій за романом «Ворошиловград»), які в нього є захоплення (колекціонування вінілових платівок), наскільки відрізняється міф про Сергія Жадана від самого Сергія Жадана. На запитання, чи написав письменник книгу свого життя, Сергій Жадан пожартував, що він є прихильником думки про те, що пише загалом одну книгу, і через багато років 50-томник Жадана стоятиме на кафедрах української літератури, і «бідні студенти змушені будуть його читати». Студентів-перекладачів цікавила й перекладацька діяльність письменника, адже він перекладає з польської, білоруської, англійської та німецької мов. Сьогодні Сергій Жадан перекладає Бертольда Брехта і хоче його «активізувати для українського читача як поета, оскільки він в Україні відомий більше як драматург». На його думку, читати в оригіналі твори набагато цікавіше – переклад так чи інакше є всього лише інтерпретацією твору.

Філологи подарували письменнику чарівні блокнот і ручку. Чарівні – бо наповнені повагою і захопленням студентської аудиторії до його особистості. Сергій Жадан пообіцяв повернутися до ДНУ, коли спіше цього блокнота.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара

● *Пером публіциста*

Йосиф СІРКА (Торонто, Канада)

Вершина хамства

Кажуть, що вершиною хамства є вчинок хама, який перед дверима вашої хати, помешкання випорожнився, а після того натис на дзвінок і попросив від вас туалетного паперу! Саме так поводяться зараз співвітчизники Адольфа Путіна (якого у світі вже назвали Путлер, щоб так поєднати його з ідейним німецьким попередником) у МЗС Росії, користаючись „аргументами” новоявленого Гітлера на посаді президента РФ. Кремлівська фашистська пропаганда, щоб відвернути увагу від своєї нечуваної агресії, пішла у наступ на США та Велику Британію.

Щоб відволікти увагу від себе, як гаранта, який перетворився з гаранта на найбільшого в модерній історії людства порушника гарантії і Міжнародного права, стали брехати на увесь світ. Згідно з кремлівською брехнею, не вони порушили слово гаранта і всі Міжнародні права та угоди, а ті, хто їх критикує за окупацію чужої території. Цивілізований світ вперше зустрічається з такою нахабною поведінкою президента та його оточення країни, яка так нахабно і по-хамськи використовує технологію пропаганди гітлерівської Німеччини у путінській Росії.

Великобританська преса (Guardian, Daily Mail, Daily Telegraph, Financial Times) переконливо порівняла поведінку Гітлера до 1945 р. ХХ ст. та Путіна у ХХІ ст.. В газетах наведено не тільки шокуючі паралелі захоплення територій, але й дослівні „аргументи” Путіна щодо захисту „соотечественников” у цілому світі. Українська преса вже давно звертала увагу на методи і поведінку Путіна у намаганнях відновити імперію, але їй не вірили.

Російська дипломатія намагається зараз брехнею виправдати свою агресію проти України, своє порушення Міжнародного права, своє недотримання гарантії, яку дала Росія перед цілим світом! Якщо ви купили авто під гарантію, то фірма-продавець дає вам гарантію на два-три роки. У разі недотримання гарантії, покупець має можливість через суд домогтися виконання гарантії. Не інакше повинно б відбутись і з гарантією у міжнародних стосунках.

Звичайно, подати до Міжнародного суду у Гаазі на РФ, яка не тільки відмовилася від гарантії, але й сама порушила суверенітет України, процес не одного дня, але його слід негайно розпочати. Слід дотримуватися Міжнародного права, міжнародних гарантій, а це означає не тільки РФ, як порушник, але й США та ВБ, які самі не брали участі у порушенні

суверенітету України, але й нічого не зробили, щоб їхній спільник-гарант не порушив суверенітет України.

Нахабне звинувачення МЗС РФ на адресу США та ЄС, мовляв, ті „потурали переворотові” в Україні не витримує критики. Це ганебне перекладання відповідальності з хворої голови на здорову.

Насамперед слід зазначити, що у Будапешті надавалася гарантія суверенітету і непорушення кордонів Україні-державі, а не урядові! Від того часу в Україні вже був четвертий президент і уряд, які належали різним політичним партіям – це демократичний шлях демократичної країни! Інша справа, що КГБівські номенклатурники демократичні шляхи не тільки не признають, їх вони лякають.

Московські стратеги досі не розуміють, що з наказом стріляти до мирних людей, будь-який президент і влада будь-якої країни втрачає свою легітимність!!! В Україні не відбувся „переворот”, але відбувся суд над диктаторським урядом, а яким має бути уряд України, то це право українського народу.

Саме Українська Конституція, а не забаганки Путіна є вирішальними для формування українського уряду, бо народ є джерелом влади, що на Майдані постійно підкреслювали. Іншими словами, щоб Путін і його оточення зрозуміли, Майдан відбувався і відбувається на основі Української Конституції, а не з її порушенням! А коли б навіть дійшло до порушення, то це залишається внутрішньою справою України.

Крім того, слід зазначити, що в Україні діяла і діє ВР України, як демократично обране законодавче представництво України, а його ніхто не міняв. ВР України з різними політичними партіями була і є доказом того, що в Україні не відбувався озброєний переворот, але відбулись демократичні зміни у політичному житті країни.

Щоб краще Путінові зрозуміти, як не слід було йому і його оточенню поводитись в Криму, то пригадаємо їм, що вони зробили в Криму. Тут спочатку Путін послав озброєну банду, біля 50 бойовиків, яка захопила Кримський парламент. Потім, без кворуму, без будь-яких „свідків” преси, телебачення, радіо був скінений старий уряд і „обраний” новий. Як все відбулось довідаємось, певно, пізніше, коли люди не боятись сказати правду про „волевиявлення депутатів” Кримського парламенту, за сценарієм КГБіста Путіна.

Якщо порівняти дії ВР України та автономного Кримського парламенту, то побачимо величезну різницю демократичної праці у Києві та КГБівського захоплення влади у Сімферополі. Коли все це співставимо, то бачимо, що брехня Путіна і його оточення щодо „перевороту” та диктату Майдану не має навіть каплі правди.

Дороговкази гітлерівського міністра пропаганди Й.Геббельса про те, що „Брехня повинна бути великою – щоб їй повірили”, то Путін і Ко перевершили свого побратима у ХХ ст.. Вигадані „фашисти, націоналісти, антисеміти, расисти” знаходяться навколо Путіна і там їх слід шукати, а не у вільній Україні, де мирно співіснують усі конфесії (крім Московського патріархату), вільно користаються мовами кожний, хто яку знає, де національна різниця не є причиною до ненависті, де навіть колір шкіри не помічають, бо це гуманні ідеї людства, які об'єднують людей у одній державі. Саме ота толерантність до іншого є тою знаковою рисою Майдану, яка відрізняє його від шовіністично-фашистського сприймання людей, яких Путін ділить на „русскаяязычних” і ворогів російської імперії.

У нинішньому захопленні більшої частини росіян фашистськими ідеями Путіна, засліпленість загарбанням Криму, який ніколи російським не був, оспівування російської єдності, якої також ніколи не було, бо була і є імперія Росія, цілковито нагаду Німеччину 40 рр. минулого ст.. Якщо притримуватись логічних і законотвірних шляхів розвитку, то і доля Російської імперії повинна бути такою, як у Німеччині в минулому.

Можливо, що й до росіян незабаром дійде, що їх брутально обдурюють, що в Україні до них далі ставляться як до сусідів. Звичайно, що важко повірити, щоб сусід казав правду, коли вами обраний президент бреше на цілий світ, мовляв, в Україні фашисти на вулицях вбивають правовірних. Але ж у народі, без фашистської пропаганди Кремля, давно знають, що злодій, щоб не бути зловленим, кричить: **Ловіть злодія!**

Саме це пригадується, коли слухаєш кремлівських фашистів, щодо „обвинувачень” України у перевороті, у антисемітизмі, у фашизмі, націоналізмі іт.д.. Бандитизм, яким російське військо захоплює українські кораблі, підводний човен, українські військові бази є оголошення війни є найбрутальнішим порушенням усяких міжнародних норм та людських прав.

Фашистська поведінка Путіна та його оточення нагадує відому байку Л.Глібова „Вовк та ягня”, де вовк звинувачує ягня у тому, що воно „каламутить воду”, яку він п'є, забуваючи, що він стоїть у воді, звідки вода тече до ягняти!

23.3.14

• Християнська сторінка

ПРО СІЯЧА

Євангеліє від Марка (4, 1-9)

В основу бесіди покладено книгу о. Олександра Меня „Світло в п'їтьмі сяє“, яку переклав українською мовою Лев Хмельковський і випустило в світ львівське видавництво „Свічадо“ у 1995 році. Талановитого християнського просвітителя о. О. Меня вбили у Подмоскові 9 вересня 1990 року ударом сокири по голові. Його вдова Наталя Григоренко доручила Л. Хмельковському переклад творів о. О. Меня.

У євангельському читанні є притча про сіяча. Сумна притча, яка показує, як зусилля Бога розбиваються об людську ницість, неготовність. Божий Сіач засіває у наші серця Своє Слово, а людина часто не готова, не здатна прийняти і зростити в собі це Боже насіння.

Скільки зерна впало марно! Скільки заглушено бур'яном, скільки паростків виявились без коріння! І лише одне проросло на доброму ґрунті і дало плід. Що це означає? Це означає, що Слово Боже, сила Тайнства, які дає нам Церква усе це може виявитися марним і неплідним. Тому що доля Божого насіння залежить також від того, на який ґрунт воно впало. Якою великою не була б сила Слова Божого. Його рятівної благодаті, якщо ми з вами, наше серце, наша душа, все наше життя не будуть готові прийняти цей Божий дар - все виявиться марним.

І, на превеликий жаль, так часто буває. І кожен з нас на власному досвіді бачив, що багато разів ми виявилися кам'янистим ґрунтом. Приходить диявол і краде посіяне в серці. Що це означає? Диявол входить, користуючись нашими власними гріхами, самолюбством, пихою. Якщо людина йде до храму не тільки для того, щоб було спокійно на душі, без глибокої сердечної любові, якщо в її серці не горить вогонь, то дуже легко диявол краде у неї дар благодаті. Якщо людина належить до Церкви формально, вважає, що, прочитавши молитву чи прийшовши зрідка до храму, вона вже виконала обов'язок, а серце її залишається сухим, незворушним, як той вичовганий ногами

ПРОВІДНИКИ РУБРИКИ:
почесний доктор теології **Леонід ЯКОБЧУК**
та журналіст **Лев ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ**

шлях, на який впало зерно, де його швидко підібрали птахи, тоді «приходить лукавий і краде посіяне в серці його».

Є один спосіб перевірити себе, як ти готуєшся до прийняття Святих Тайн, як ти йдеш до храму, як ти намагашся жити за Євангелієм. Перевірити це можна так. Запитай себе, чого ти шукаєш, для чого ти це робиш. І часто виявляється - для себе. Ми шукаємо передовсім для себе спокою, задоволення, ми шукаємо свого, а не Божого. Зважте, що молитва, яку нам дає Христос - «Отче наш» - починається не з прохань, а з нашого бажання прийняти Його волю: «Нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя» - ось чого людина має шукати. Божого, адже Боже - найвище. Якщо ж вона шукає свого, вона вигодує власну пиху, власну зверхність, бажання виділити себе.

Треба суворо дивитися у своє серце. Ми можемо обдурити себе, але не Бога. Все виявиться марним, тому що диявол вкраде дуже швидко. Як злітаються чорні мухи на гниле, так приходить диявол на сморід нашого гріха, нашого самолюбства і нашої суєтності. Якщо ми не зорюватимемо ґрунт нашого серця, якщо ми не готуватимемося внутрішньо так, щоб хоч малою часткою виконати слово Христове: «відкинь себе», то найдивніші дива можуть видатися безсилим і неплідним.

Пам'ятаєте, коли Господь прийшов до міста Назарету і Йому там не повірили, Він не сотворив багатьох чудес. Не міг сотворити, бо Його цілюща сила наштовхнулася на стіну людської ницісті і невір'я.

І так само зерно, яке впало на кам'янистий ґрунт, швидко воно зішло, але коріння не змогло пустити і засохло. Буває, що людина з радістю приймає Слово Боже. Ми говоримо: «Так, Господи, ми хочемо йти за Тобою, готові служити Тобі і Твоїй святій Церкві», - говоримо щиро, але не наповнюємо усе своє життя Христовими заповідями. А значить - коріння немає і будь-яка спокуса, будь-яке випробування, тривога, страх - людина про все забуває.

А як легко зернятко, що зішло, задушити бур'яном, дикими травами. Точнісінько так і наша віра підхоплюється метушнею, наші думки і почуття з ранку до вечора зайняті найрізноманітнішими дрібницями, нам ніколи озирнутися, ми спішимо, поспішаємо, біжимо дорогою життя. І нам ніколи зупинитися, запитати у себе, перевірити свою совість, посправжньому звернутися до Бога з молитвою. Ніби уві сні минають дні, місяці, роки. І вештлі-решт земля суєта заглушує голос Божий, який промовляє в нашому серці. Але ж це все тимчасове, завтра все може зруйнуватися. Тільки маючи перед собою вічне, ми можемо мати надію, що ніколи не втрамимо його.

І наша молитва про те, щоб серце наше було готове, як добра, врожайна, зорана земля, до якої мале зернятко впаде і дасть рясний плід. Амінь.

Для того, щоб поповнити знання Біблії, почути відповіді на запитання людей про різні проблеми повсякденного життя, слухайте християнську радіопрограму «Відверність», яка виходить в ефір щонеділі о 21:30, на першій програмі Українського радіо.

Жанна КРИЖАНОВСЬКА, завідувача лабораторією
українознавства і народознавства кафедри філософії
освіти ДОІППО

Мандруючи стежками Великого Лугу

(Відгук на книгу Еліни Заржицької «Великий Луг
над Дніпром: казки і легенди»)

Плідно працює на творчій ниві дитячої книги наша землячка-письменниця Еліна Заржицька, чиє ім'я добре відоме не лише в нашій області, а й поза її межами. Вона виявила свій хист у різножанрових творах для дітей молодшого і середнього шкільного віку, неодноразово була серед переможців всеукраїнських літературних конкурсів, презентуючи свій творчий доробок для юного покоління.

Наприкінці минулого року з'явилася нова її книга «Великий Луг над Дніпром», видана у Луцьку Видавничим домом «Твердиня». Збірка складається з трьох розділів: «Казки про тварин з берегів Дніпра», «Казки про наддніпрянців», «Легенди Великого Лугу». Авторка звернулася до цікавого жанру літературної легенди, що гармонійно поєднався з її улюбленим жанром літературної казки.

Під творчим пером письменниці оживають земні стихії, розкриває таємниці свого буття тваринний і рослинний світ нашого довкілля. Невимушена і доброзичлива манера розповіді, використання народних прислів'їв та приказок, дотепні і мудрі кінцівки казок з вуст оповідача відповідають українській фольклорній традиції. Повчальний зміст літературних казок пов'язаний з етнопед

дагогікою і спрямований на виховання у дітей шанобливого і бережливо-го ставлення до батьківської землі, доброти і чутливості, справедливості і відповідальності за свої вчинки.

Спіраючись на багатий краєзнавчий матеріал нашого козацького краю, у своїх легендах авторка вміло переплітає відомості про видатні історичні місця Січеславщини з життям вигаданих персонажів, а серед них – яскраві типи українського народу – люди мудрі, мужні, щедрі, кмітливі, закохані у рідну землю. Завдяки їм юний читач засвоює кращі риси вдачі, притаманні українцям, – добропорядність, працьовитість, чесність, готовність прийти на допомогу. Цікаві легенди про козацьке минуле січеславського краю захоплюють допитливих до пізнавально-краєзнавчих пошуків і досліджень, виховують почуття патріотизму.

Творча уява письменниці майстерно домалювала народні перекази і бувальщини, пов'язані з топонімічними назвами ріднокраю: Орілью, Сурою, Самарою, Кодаком, Половицею і, звичайно, Дніпром-Славутою. Цікавими і своєрідними є космогонічні легенди з язичницькими відголосками, народнопоетичними символами.

Соковита мова з розмаїттям синонімів, епітетів, порівнянь, мета-

фор, повторів, звуконаслідувань, пестливих слів збуджує уяву юних читачів, розкриває невичерпні виражальні можливості рідної мови, передає неповторні особливості народного буття українців.

Книга колоритно оформлена у стилі традиційного петриківського розпису. Привертають увагу своєрідні ілюстрації, створені студентами Дніпропетровського

театрально-художнього коледжу, які стали одними з перших читачів авторських казок і легенд Еліни Заржицької під керівництвом Лани Королевської та Діани Самарської.

Збірка «Великий Луг над Дніпром», безперечно, зацікавить дитячу читацьку аудиторію, а досвідчені учителі-словесники і краєзнавці можуть використовувати казки і легенди рідного краю для урізноманітнення форм навчально-виховного процесу.

Те, що поза політикою....

Дніпропетровськ став ще одним містом, що долучилось до вшанування подій на Майдані – невідомі жителі намалювали графіті, присвячене Небесній сотні. Можна ставитись по-різному до того чи іншого кандидата в президенти, можна по-різному дивитись на анексію Криму, можна по-своєму трактувати поведінку Росії на світовій арені, але беззаперечним залишиться одне – смерть. Смерть Героїв. Смерть тих, хто прикривався від куль дерев'яними щитами, хто ціною свого життя витягував свого мертвого товариша, хто був простим вчителем, студентом чи

менеджером, а став просто Героєм своєї країни. Після похорон Сергія Нігояна, який став першим загиблим, було так важко. А після подій на Грушевського вже було нестерпно. А

тепер і таких картинах є якась світла печаль – думаю, що Сергію там не самотно, адже він серед своїх однодумців дивиться на нас... Не маємо права зрадити їх жертву.

Мирослава БОРХЕС

Найкращі українські книжки, або Що має прочитати кожен

До Вашої уваги 20 українських авторів і їх твори, які повинен прочитати кожен освічений українець. Дослідження проведене газетою «Українська правда»

Сергій Жадан
«Капітал», «Гімн демократичної молоді», «Депеш Мод», «Ворошиловград», «Цитатник» та інші збірки поезій та романи.

Юрій Андрухович
«Перверзія», «Рекреації», «Книга відгуків», МУЕАЛ та інші тексти

Богдан-Ігор Антонич
«Зелена Євангелія» та «Вибране»

Ліна Костенко
«Маруся Чурай», «Вибрана лірика», «Річка Геракліта» та інші тексти.

Тарас Шевченко
«Кобзар» і «Щоденник».

Іван Франко
«Мойсей», «Що таке поступ?», «Захар Беркут», «Мойсей», «Камеяніри», казки та інші тексти.

Іван Котляревський
«Енеїда».

Григорій Сковорода
«De libertate», байки та інші поезії.

Володимир Винниченко
«Записки кирпатого Мефістофеля», ранні оповідання, «Щоденник» та інші тексти.

Микола Гоголь
«Вечера на хуторі близ Диканьки» та інші тексти.

Марія Матіос
«Нація», «Солодка Даруся».

Валер'ян Підмогильний
«Місто».

Василь Стус
Вибрані поезії, статті та есеї «Феномен доби».

Леся Українка
«Одержима», «Лісова пісня», «Камінний господар», листування та інші тексти.

Микола Хвильовий
«Я (Романтика)», памфлети та інші тексти.

Василь Шкляр
«Залишенець. Чорний ворон», «Ключ».

Микола Вінграновський
Вибрані поезії.

Юрій Іздрик
«Острів Крк», «Воццек» і «Подвійний Леон».

Михайло Коцюбинський
«Тіні забутих предків», молдавські оповідання та інші тексти.

Євген Плужник
Вибрані поезії.

Леся Подерв'янський
«Герой нашого часу» та інші п'єси.

Очевидними є декілька закономірностей.

Насамперед, несподівано може виглядати лідер експертного опитування. Це не сивочолий або сивовусий суворий класик. Це Сергій Жадан - поет і прозаїк, тексти якого перекладено багатьма європейськими мовами.

Жадан чи Шевченко - навіть не це важливо. Важливою є очевидна прив'язаність опитаних до поезії. Верхні п'ять позицій списку займають поети. Всього вони становлять чи не більшу частину найчастіше названих авторів.

Варто звернути увагу й на представлені літературні періоди. У масиві найбільш часто названих авторів можна виділити своєрідні «кола». Це коло класичної літератури, коло авторів доби Розстріляного Відродження та сучасні українські письменники.

Виняток становлять хіба що українські народні казки, «Слово о полку Ігоревім» і «Повість минулих літ» Нестора Літописця.

В цьому контексті варто окремо виділити двадцятку доволі екзотич-

них текстів, які запропонував Іван Андрусяк. Хоча і в нього трапився автор, котрого часто називали й інші колеги-письменники. Це Григорій Сковорода.

Загалом у списку опинилися чи не всі визначні автори-націєтворці-міфотворці.

Тарас Шевченко, Іван Котляревський, Іван Франко, Леся Українка, Григорій Сковорода, Василь Стус, Богдан-Ігор Антонич, Михайло Коцюбинський, Леся Подерв'янський та інші. Всі вони свого часу стали голосами змін української літератури.

Важливою в цьому контексті є наявність у списку лідерів Миколи Гоголя. Чимало опитаних вважають його українським письменником. Називали також і Михайла Булгакова, але він зібрав суттєво меншу кількість голосів.

Якщо говорити про закономірності голосування експертів, то в очі кинулася тенденція видавців називати тексти «своїх» авторів. Таку ж рису мають чимало письменницьких «двадцятки». Це можна пояснити експертною скромністю та особливостями українського польового піару.

Але назагал опитані називали переважно класиків, а не сучасників або самих себе.

У лідери потрапило справді небагато сучасних українських письменників.

Частина з них активно присутні в публічному просторі. Колонки, фестивалі, скандальні інтерв'ю чи книжки - це все про них. Інших можна сміливо назвати класиками сучасної літератури.

А ви знали?

Дніпро – найбільша річка України; тече територією Росії, Білорусі та України. Протяжність – 2201 км, з них 1005 км – територією України, площа басейну – 504 тис. кв. км.

Дніпро починається у північній частині Валдайської верховини у Смоленській області Росії, біля села Бочарово Сичевського району, неподалік від озера Гаврилівське, а впадає у Дніпровський лиман Чорно-

го моря в Україні. Дніпро має більше 15 тис. притоків. Найбільші з них: Вовп, Друпь, Березина, Прип'ять, Тетерів, Ірпінь, Рось, Базавлук, Інгу-

лець, Десна, Оріль, Псел, Ворскла, Самара, Сож.

Дніпро – ріка рівнинна, течія переважно швидка, але зустрічаються тихі плеси й вири зі зворотною течією. Глибини різні – існують перекази, де глибина може досягати 0,5 м, а є ще ями глибиною 20-30 м; добре розвинута водна рослинність. Найбільш розповсюджені види риб у Дніпрі: в'юн, голец, густера, слець, жерех, карась сріблястий, короп дзеркальний, краснопірка, лящ, лінь, минь, окунь, піскар звичайний, плітка, сазан, синець, сом, судак, уклейка, щука, язь.

Мало хто в це повірить, але для мене весна почалася ще до Різдва. В один із передріздвяних днів нового 2014 року я відвідала замський будиночок і поцікавилася, як зимують мої квіти. Снігу ще не було (він у цьому році випав після Водохрещі), та й справжніх холодів теж, і уявіть – прямо посеред зими зустріла мене там своїм цвітінням пшінка весняна (друга назва чистяк весняний). Ну і що? – Скажете ви. – Дивина яка! А я не погоджуся з вами, тому що квітнути в перші новорічні дні – це сміливість, якщо не безстрашність. Такого вчинку можна чекати лише від улюблених ефемероїдів (тобто найраніших квітів) і то не в січні, а в березні-квітні залежно від приходу тепла в наші українські широти.

ЗИМОВЕ ЦВІТІННЯ ПШІНКИ ВЕСНЯНОЇ

Отож надворі був початок січня, я стояла посеред сільського двору і своїм уважним поглядом відразу відмітила на клумбі квітучу пшінку. Все було сіро-брунатне, а вона – хоч і маленька – сяяла золотом голівкою і радувала круглим зеленим соковитим листям. Мені навіть здалося, що вона зраділа моему приїзду, оскільки ні наші численні коти, ні пташки не звертали уваги на її бадьорі куцунки. Ось як вона поспішила цього року! Навесні чистяк квітне цілими курттинами, а цієї зими розпустилися найсильніші рослини, які накопичили за літо найбільшу кількість живильних речовин.

Пшінка весняна відноситься до так званих весняних ефемероїдів – рослин швидкого розвитку і сповільненого зростання. Весною, коли на деревах ще немає листя, сонце вільно проникає під їх крони

БЕЗСТРАШНІ КВІТИ НАШИХ САДІВ

От і прийшла весна. Цього року вона рання й досить тепла, бо вже в березні багато сонця і небо яскраво-густо-синє. І земля теплішає, прискорюючи цвітіння найперших квітів, які так і називаються - первоцвіти! Про деякі з них я хочу розповісти.

і викликає бурхливе цвітіння всіх первоцвітів, у тому числі й пшінки. Першими з-під снігу з'являються квітконоси із зачатковими бутонами. Вони швидко збільшуються в розмірах за рахунок запасу живильних речовин в підземних органах, і цвітіння починається ще до того, як стебла і листя досягають повного розвитку – тому чистяк на початку цвітіння дуже малий: 1–2 листочки і квітконос з відносно великою квіткою. Саме таким і побачила я його в січні цього року. Але навряд чи рослина отримала подальший розвиток – попереду були Водохресні морози.

А ось навесні вже через два тижні після зацвітання куцунки чистяка збільшуються у декілька разів, і у високих рослинах з численним листям і квітками ми його можемо не впізнати. В цей час в листі активно йдуть процеси синтезу органічних речовин. Фотосинтетичний апарат ефемероїдів досконалий: за кількістю засвоєної сонячної радіації вони перевершують багато інших рослин. Це дозволяє їм в найкоротший строк заповнити живильними речовинами в підземних бульбокоренях, котрі будуть використані лише на наступну весну.

До речі, молоде листя і весняні коренебульбочки пшінки не тільки не отруйні, а й являють собою смачний, поживний продукт харчування. У голодні роки вареними коренебульбочками пшінки рятували людей, особливо дітей. З молодих листків готують весняні салати, борщі. В літературі є відомості про те, що бутони квітів маринують і вживають як гостру приправу.

НОРОВИСТИЙ МОРОЗНИК

Назва у сміливця така, тому що він не боїться морозів. Поміж листя нарощує міцні квітконоси, на яких бувають великі квіти з безліччю тичинок. Квіти ще зеленуваті, майже такого ж кольору, як листя, а білими вони стають поступово, у міру зрос-

тання і накопичення тепла в природі. А торік з'явилася у мене куртина морозника у рожевих кольорах.

Морозники, як і інші ранньовесняні рослини, формують квітки ще восени і розкривають їх, як тільки ґрунт прогріється. Лише проліски голубі роблять це дещо раніше. Разом з морозниками квітнуть ранні примули, крокуси, проліски, але вони, швидко відігравши свою роль, сходять зі сцени, а морозники, прикрасившись новим листям, зберігають декоративність до кінця сезону. Вони добре натуралізуються в «диких» садах і в парках, де не дуже густа і висока трава. Це найбільш популярні мешканці тінистих ділянок саду. Висаджені під запоною дерев, з часом вони утворюють великі (до 50–60 квіткових стебел) курттини, які з початку квітної до пізньої осені прикрашають мій сад.

КАЗКОВА СОН-ТРАВА

Цвітіння однієї з найкрасивіших і таємничих весняних квітів сон-трави почалося в цьому році в середині березня і триватиме ще місяць. Сімейки пухнастих пагонів сон-трави у весняному саду схожі на маленьких пташенят, які тісно притулилися одне до одного, рятуючись від холодного вітру. Квіти починають розпускатися навіть при нульовій температурі. Це пояснюється будовою пелюсток, схожих на увігнуте дзеркальце, яке притягує сонечко і тримає температуру всередині квітки до восьми градусів тепла.

Чашечка сон-трави нагадує маленький тюльпан, тому його іноді називають «підсніжним тюльпаном». Сріблясті пухнасті пелюстки переливаються на сонці, і здається, що квіти сяють. Бузкові й фіолетові дзвіночки погойдуються, реагуючи навіть на найслабші подихи вітру. Можливо, звідси й латинська назва – «пульзатілла», від «пульзаре» – приводити в рух, дзвонити.

Це багаторічна рослина висотою

до 40 см, належить до сімейства жовтцевих і однойменного роду. Цей рід включає декілька десятків видів рослин, що мають залежно від видової приналежності забарвлення білого, синього і фіолетового кольорів.

Перед негодою і на ніч квіти складають пелюстки і низько схиляють голівки, наче засинаючи. Кажуть, якщо переночувати на галявинці в оточенні сон-трави, то можна отримати дар передбачення.

Листя сон-трави наростає пізніше, ніж квітконоси, і зберігається до глибокої осені. Насіння, що дозріває в липні, зібране в плід, своєрідну «кульку», яка складається з довгих білястих волосків. До речі, останніми роками сон-траву, яка культивується на присадибних ділянках, з успіхом вирощують з насіння.

ЕКСТРЕМАЛЬНІ КРОКУСИ

На галявинах в моєму саду притягують погляд низенькі яскраві бузкові і жовті квіти. Вони вийшли на світ Божий цілими гірляндами, щовесни демонструють свою сміливість перед загрозою повторних заморозків або снігу. А коли повезе і вигляне сонце, то посередині бутонів тичинки тягнуться в ефір, як антени, з яких природа посилає радіограми про прихід весни. Це крокуси так радіють сонцю. Морози крокус переносить досить легко, тому в нашій місцевості вони зимують без укриття.

Крокуси може виростити навіть квітник-початківець. До середини літа їхнє листя (як і більшості цибулинних) починає в'янути і засихати. Якщо я планую їх залишити на тому ж місці, то просто видаляю в'яле листя. Якщо ж їх потрібно викопати, то середина літа — найкращий час. Обов'язково очищаю цибулини, перебираю, безжалісно викидаючи хворі і пошкоджені. До посадки зберігаю цибулини крокусів в провітрюваному приміщенні при невисокій температурі (18-22 градуси). Слід врахувати той факт, що цибулини крокусів вельми до смаку гризунам.

Вісник природи, що прокидається, - ніжний крокус - зацвітає набагато раніше, ніж тюльпани, нарциси і гіацинти. Минулої весни мені пощастило сфотографувати бузкові крокуси прямо в снігу. Навесні всього можна чекати...

Валентина ШАБЕТЯ
м. Дніпропетровск
Фото автора і Андрія Лебеда

Березень

(народні прикмети)

Якщо в гніздах менше яєць, ніж звичайно, - рік буде неврожайним.

Місяць ріжками вниз - на тепло й добрий врожай.

Довгі бурульки - весна буде затяжною; якщо багато довгих і товстих бурульок - на врожай ярини.

Якщо в березні лежить сніжок за видолінками - врожай на городину і ярини.

Осика в пухнастих сережках - цього року вродить овес.

Погляньте на останні снігові кучугури, якщо поверхня їх шерехата - на врожай, якщо гладка - хліб не вродить.

Якщо багато довгих і товстих бурульок - на врожай ярини.

Якщо в березні сніжок із задуванням, то буде добрий урожай.

Марець спочатку хмарний, в середині болотний, сніг буде дуже намолот-ний.

Закує зозуля на голе дерево - буде неврожай.

Якщо граки прилетіли прямо на гнізда - буде рання весна.

Грак прилетів - скоро сніг зійде.

Граки на гнізда сіли - через три тижні можна сіяти.

Якщо граки прилетіли до середини березня, літо буде мокре, а сніг зійде рано.

Граки зграями над гніздами в'ються: то сядуть, то знову піднімуться - погода зміниться.

Якщо рано відлетіли на північ граки, які зимували в Україні, - бути дружній і повноводій весні.

Якщо гуси високо летять - води буде багато, а якщо низько - мало.

Гуси сидять, поховавши голови під крило, - буде похолодання.

Ворони купаються раною весною - до тепла.

Журавель прилетів - скоро лід зійде.

Чайка з'явилася - незабаром крига рушить.

Голуби розворкотілися - на тепло.

Побачив шпака - знай: весна біля порога.

Ранній приліт шпаків і жайворів - до теплої весни.

Ранній приліт жайворів та граків - на теплу весну.

Ж а й в о р о н о к з'явився - до тепла, а зяблик - до холоду.

Ранній обліт бджіл - на красну весну.

Качки прилетять гладкі й угодвані - весна буде довга й холодна.

Птахи в'ють гнізда на сонячній стороні - на холодне літо.

Якщо сороки й ворони роблять свої гнізда з полудневого боку, то це прикмета, що буде холодне літо.

Місяць у великому туманному колі - за два дні буде непогода, а коли у вузькому, то настане завтра.

Сонце в темнуватою прозорому колі або ж червоне перед заходом - чекай вітру.

Червоний колір місяця в березні - ознака швидкого похолодання, посилення вітру, але ненадовго.

Сині хмари - на тепло і дощ.

Хмари пливуть високо - буде добра погода.

Якщо хмари ущільнюються і видимість погіршується - чекай опадів.

Сніг навесні тане з північної сторони мурашника - літо буде тепле й довге, а з південної - холодне й коротке.

Сніг тане раптово і вода збігає швидко - буде мокре літо.

Якщо з берези тече багато соку - літо буде дощовим, і навпаки.

У березні посилення вітру віщує потепління й ясні опади: вітер вночі - вода вдені.

Як весною вперше гримить на голий ліс, то це така прикмета, що буде холод.

Якщо на Казимира (4 березня) погода, то буде на бараболю уroda.

Якщо 9 березня (Предтечі) випаде сніг, то й Великдень буде холодний.

13 березня народиться молодий місяць.

Якщо того дня буде дощ, то й усе літо буде мокре.

Яка погода буває на теплою Олекси (30 березня), то така і на Великдень буде.

Якщо на теплою Олекси бджоли зроблять перший обліт, буде добрий медозбір.

Досліднику творчості Т. Г. Шевченка
– Д.В. Нитченку(Чубу)

...Іхали козаки з війноньки, та згубили доріженьку. Їх було небагато, трійко молодих воїв. Були б не заблудили, якби тримались свого загону. А то в Данька Чуба кінь зашкатульгав.

– Петре, брате мій, не дотягнемо, певне – очі в мого Сіряка запали...

Найстарший помежи ними – Іван Непийвода – свого вороного зупинив, зіскочив та миттю сорочку роздер надвоє:

– Перев'яжемо йому рану ...

Шестеро рук коня тримали, а він так знесилився, що й одному можна впоратись...

Рана кровавила, впереміш із жовтою сукровицею витікало життя. Ой скільки боїв він пройшов, скільки всього побачив. Не раз шаблями гострими яблука ті сіренькі були січені, та заживало на нім швидко вельми.

Як дійшли до першого ж гаю тополиного, ліг Сіряк та притулив голову до землиці, та зітхнув важко. Данило заметушився:

– Зараз води тобі принесу, конику вірний...

Заки** джерело віднайшов, заки вернувся... Окропив вороному губи пошерхлі, та з болю не розціпив він зубів своїх, лиш зітхнув геть по людському, аж трава принишкла...

Припадав Данько, обцілював ще теплу шию, гриву посивілу од болю пальцями розчісував та плакав гірко:

– Прощай, помічнику мій вірний...

Сонце вже заходило як останню грудку Данько поклав зверху на свіжий горбик землиці чорної...

Рушили три побратими, три заporожці далі, шойно червоняста крайка небокрай і неслухняні хмари, як кучері буйні, оповила. Вимучені, бо спали всю ніч, не вечеряли, лиш води напипались.

Двоє на конях, третій – піший, бо не годиться двом козакам на одному коні їхати...

● На конкурс Івана та Марусі Гнип

МАКСИМІВ Галина Миколаївна народилась 12 березня 1984 року в м. Долині Івано-Франківської області. Освіта: повна вища. Навчалась в Українській академії друкарства, спеціальність: «видавнича справа та редагування».

Член Національної спілки журналістів України.

Друкувалася у збірниках та альманахах: «Столиця Франкового серця» (2007), «Зірниця національного відродження» (2009), «Джерела спалаху» (2006), «Слово молодих»(2008), «З горіха зерня» (2012), «Жайворонкова струна»(2005), «Україно, тобі вже двадцять!» (2011), «Скіфія»(2013), журналах «Березіль» (2013), «Алярум» (2013), «Антології сучасної новелістики та лірики України»(2014).

Переможець Всеукраїнського літературного конкурсу «Літературна надія Дніпра-2013», керівник літературної студії «Слово» при Долинській центральній районній бібліотеці Івано-Франківської області.

ЗАМОРОЧНИК *

Оповідання-фантазмагорія

Ой нелегка то подорож була, бо коням не терпиться, а людині силоньки мало. Як вийшли вони на широку дорогу, то мовив Данько розважливо:

– Ідьте, браття, а я пішим ходом позад вас приїду згодом, не мучте себе та коней під сонцем палючим, бо вельми*** важко йти мені нарівні з вами.

Поїхали козаки, коні куряву збили, сліди у поросі лишили. Пішов Данько по слідах тих.

Ніченька защедрувала красно, обдарувала щасно небо зірками, як зернами дрібними, а помежи них місяць вповні, як решето, просіює тоті **** зернята через своє нутро та іскриться з радості від улюбленої роботи.

Де три дороги сходяться, а посеред них – горбик, влігся Данько одпочивати на ніч. Підставив сідло кінське під голову, щоби росиця шию не студила, а лише лице.

Ой то не вітер налетів, та на плече йому сів.

Враз померкли зорі, і місяця не видно було з-за хмар густих та лапатих. Стрепенувся Данько, як рибина. В ногах його сидів чоловік у плащі чорному без гудзиків, у капелюсі кристаліт, з-під якого й лица не видно було.

– Диве, то ... ви?

– Промовив чорний чоловік:

– Називай мене як хочеш... я на сему роздоріжжі вже довго живу.

– Скільки?

– Тобі й не снилося...

– Але... Може голодний ви? Я б поділився хлібом, та ... не маю...

– Чорний чоловік подався вперед:

– Хліба... Я вже давно не їв хліба із землі запорозької... І кулеші скуштував би... Як звати тебе, хлопче?

– Данило. Даньком товариші зовуть, й отаман зове. То і ви можете називати так...

– Чого ж ти сам подорожуєш?

– Кінь мій вчора загинув, а товаришам на їх конях доріженька швидка, а мені далека та повільна.

– Ех, якби мав я коня, то оддав би тобі. Ніколи на коні не подорожував. Може, втішу тебе співом своїм... Заспіваю тобі пісню, котру для онука свого улюбленого сотворив...

– Та втіште, та заспівайте. До рання ще далеко – мовив Данько. Сльози вільні невільно йому очі облекли...

«Я був рожденний ще до приходу кімерійців,

Ще до народження Сина Божого, в Юдеї вихованого.

У наших степах тоді ще паслись мамонти,

І шаблезубі тигри роздирали моїх псів.

Я вийшов зо своєї печери часу, як Прометей

Був у Третіх, сивих горах, вірлом щоденно мучений

Бо розумів я, що жити далі в темряві печер, лише при світлі огнищ –

То опоганити душу свою, спродати її задармо демонам темряви, незрячим бувши.

У мене були очі... Очі були у мене,

І бачив я багато на сему світі всього, І зіниці мої од радості ставали ширшими за обрії небесні,

І зіниці мої од горя ставали тісними, наче камінь на камені вложений.

Тож вийшовши з печери, вирішив я збудувати світлицю.

Деревню звів із лісу вічного, і дзвеніла вона од міцности,

Сокиру свою нагострив до каменя скельного,

І збудував я світлицю, небачену досі ніким з людей:

Вікна її двері її запрошували сонце кожного рання.

Знаєш, не хвалюсь, але хата ота була намного більшою од твоєї,

Що Ти в ній родився, бо в тій, що родився Ти,

Було мало місця для кожного і для всіх мало місця було.

Так ось, моя жона і мої діти побілили оселю нашу,

Збудували в ній піч велику й спекли

в ній хліб,

Золоту паляницю в печі тій спекли ми.

І вловив ніздрями захланними дух хліба свіжого войовник заздрий зо степів далеких,

І напав на коні, з мечем напав на оплот наш піший, і лишив після себе лише попіл:

Я згорів до вуглика, і родина моя загнула, мечем порубана.

Та відродився я з того попелу в облику новому, бо ворог мусив бути переслідуваний.

А рід мій продовжив син мій найменший, що немовлям був загарбником лютих забраний,

Бо не годен був він в колиці дати ворогу відсіч.

Утік він з шатра степового островерхого,

До дому свого в зір дорогу випитуючи прийшов і, впавши на коліна, на попелищі плакав,

Бо воно двадцять літ пустинею мертвою чорною було.

Виплакавшись, перекопав він мечем землю,

І посіяв пшеницю та жито.

І колос виріс важчим од заліза, соками налитою –

Бо зірки його леліяли, своєю россою живили,

Бо сонце теплом го огортало, а вітер од дощу щедрого обсушував...

І збудував він нову оселю. Я приходив до нього в сні,

І радив, яке дерево заготовляти, і як зруб класти...

І матір його, і брати його та сестри в його сні приходили,

А як увійшов він до хати з жоною молодою,

Із дитям малим в сповитку поріг переступив –

Поставив посеред божниці снопа найбільшого зо всіх що на полі вжав...

І ми попритітали, пташками осіли в його рясному чубі колосковому...

І заплакав син сльозами гіркішими од полину глянувши на нас, пташок маленьких,

Ми ж зраділи, що рід наш відродився –

Усі повернулися після вечері до саду райського Даждбожого,

А я залишився... Я залишився пильнувати сніп...

І став я Пра-щуром,

Хоч називали мене правнуки мої Пра-дідом,

Але не знали, який я, а я не міг показатися їм людиною...

Бо важкі часи настали, як на землі наші прийшов захланний перс,

І як сармати з'явилися, що відучились кров з ворога пити,

А тому римляни лівій прислали на землі наші своїх сатрапів,

І стали землі наші уже не нашими.

Як народився Син Божий, то зоря ясна пройшла через степи слов'янські

І не спопелила їх, хоч і гарячою вельми була...

А яв вмер Він, жидвою замучений, то вода в криничях на три дні пропала.

Учень Його, Андрій, прийшов до Бористена, ноги сколовши до крові об каміння,

І благословив його повноводдя, і не проти був би там спочити, Хотів був там спочити навіки, та не судилось...

Не стало в лісах моїх звірини, І імперії розсипались, підкошені впали, як ідоли,

Котрим ноги їх глиняні сокирами поодбивали...

Так мало бути, бо жили вони не по правді людській і Божій:

Багаті не знали, де багатство своє вмістити,

А бідні не мали чим насититися.

Як з'явилися дракони дерев'яні на Меотійським озері,

То вийшли з їх нутра рогаті вої,

І кольчуги їх засліплювали люд,

Та зір їх був холодний до народу мого...

Вже тоді в нас вождів своїх не було, А чужі стояли з батогами над спинами людей мого племені.

Як хрестив грішний князь мої землі, То крові невинної пролив він вельми.

І згадували його покоління чотири

У лісах волинських, Перуну поклоняючись, кару для князя просили...

І не стало князевого роду, вимер він через братовбивць і грішників.

А я сторожив того снопа древнього, з попелища зібраного,

Заки в рік Миші не з'явивсь з степів азійських

Войовник злий, страшніший сторицею од попередніх...

І зруйнувала орда все, і землю цю осквернили злі вояки,

Хоч і не пили вони, як князь Куря з черепа Святославового вино черлене,

Зварили вони юшку жирну, із запроданців юшку в казанах зготували,

Мовивши перед тим до зрадників, що у верхах правили нами, з чужинців були:

«Зрадили свого велителя, то і нас зрадите» – і вкидали їх в острі, як галушки...

Я вижив того страшного року, хоч вмирав з голоду не раз,

Сніп мій войовники стоптали під колпитами коней своїх,

Та прийшли до мене мої рідні з вірію,

І принесли по зернині кожен.

І мав я 12 зернин і 12 місяців прожив, А потому вирушив до Хортиці, де

Хорос колись всі вітри світу в загоні тримав,

У древньому дубі, що од його господи залишився, оселився я,

Я поселився в ньому, громовиць не боявшись,

Бо хоч били вони часто в дуба, та не згорав він.

Мене в степу ніхто не зачіпав, ні яструби, ні ховрахи.

Коли прийшов я до стану чубатих онуків,

То лишився, і жив там в очеретянім даху,

І в кулешу із землиці коло огнищ їх,

100. І пильнував їх сон, заки вони спали.

101. А як одної ночі напали на кіш турки з шаблями остренними,

102. То перекинув я на найближчого козака

103. Збрую кінську, що в головах його

висіла...

104. Не раз Січ рятувалася і я рятувався,

105. Але, знаєш, Тарасе, нічого не допомогло, все руйнувалось злом:

106. Бо характерників, запорожців славних,

107. Що кулі, як мухи, руками ловили,

108. І по хвилях великих ходили, як по килимах,

109. Хоронили в домовинах, лицями до землі обернувшись,

110. Я дивувався, що ж то таке попи з старшиною придумали:

111. Я знав, що кожен має лицем до Бога обернутий бути,

112. Але згодом зрозумів, чого то так було:

113. Старшина вся козацька й духовенство запишилися,

114. Забули що з печер темних й убогих всі ми однаково вийшли,

115. І стали братів своїх в миру і во Хресті гнобити,

116. Запродали весь нарід чужинському царю,

117. І блудниця безрідна випила свободу козацьку,

118. Вливши її до чаші гріхів своїх чорних.

119. І гетьмана нашого попи проклинали,

120. Хоч Бог заборонив клятьбу в вустах християнських,

121. І мої давні боги це забороняли, про що я дітям своїм говорив.

122. Отойді я зрозумів, чого славних моїх нащадків

123. Хоронили до землі обертаючи: щоб не бачили вони,

124. Що на світі білому прикрість, і неправда на світі:

125. Бо на панських ланах вмирали мої доньки,

126. І синів моїх пани на хортів обмінювали...

127. Я не пам'ятав нічого сінько од болю страшного,

128. І готовий був до вірію повернутися,

129. Але не міг пройти у його ворота, зупинившись під ОДНИМ вікном...

130. Знаєш, Тарасе, онуків у мене було много, тисячі онуків було у мене,

131. Але саме через Тебе я не міг пройти у браму вірію:

132. Як Ти на світ сей прийшов,

133. То Бористен, що в крижаній кольчугі спав, стрепенувся, розправив широкі крила,

134. І риба прокинулася, і птахи з гнізд ринули, гори і дерева землі слов'янської задвигтіли,

135. І верба розвітла не од сонця, а від морозу!

136. І не бідний Ти народився, а багатий, бо родичів в Тебе було багато:

137. І братів, і сестер біля твоєї коліски було, як маку-самосіву.

138. І я пройшов через шибку легеньким вітерцем, торкнувся лоба Твого високого,

139. І немовлям став знову, бо Я – це Ти, а Ти – це Я!

140. Я був вільним споконвіків, і Ти був вільним.

141. Я вдовив Тебе на кургани, де лежать мої брати,

142. Я ночував з Тобою на могилі славних нащадків моїх запорожців.

143. Ти майже завжди мав окрайчину хліба: половину собі, а половину звірини польовій ділив,

144. Я їв з Тобою хліб, а як не було хліба, як то буває у великій сім'ї,

145. То живив Тебе історіями древніми од сотворення світу знаними, і сам ними живився

146. І коли Ти вперше намалював степ, то степ Тобі поклонився ковилою до землі припавши,

147. Вітром - леготом обцілувавши Твоє личенько біле...

148. І коли Ти першого рядка написав, то сонце Тобі подякувало, обцілувавши Твої рученьки...

149. Помежи людьми чужими, добримі та лихими

150. Ти вижив і не пропав, бо Я – це Ти, а Ти – це Я!

151. І не змінив Тебе світ, але Ти його змінив,

152. Бо Ти знав, з якого племені вийшов,

153. І з якої хатини була дорога Твоя,

154. Що до палаців пишних вела і до казарм холодних.

155. І «Кобзар» Твій заговорив до люду підневільного,

156. І кайдани люду той розірвав, силу не од світу сего діставши...

157. Але до тих часів я вже провів

Тебе до предків, а сам лишився.

158. Березень Тебе подарував, березень і забрав...

159. Я дуже хотів піти разом з Тобою, але мусив залишитися,

160. Бо треба мені посіяти зерно, зібрати пшеницю і снопа предківського на божиці поставити,

161. О, як злостився я, коли бачив, які Тобі пам'ятники ставлять сумні,

162. Як малюють Тебе як старого чоловіка у смушевій шапці,

163. Знищеного життям і хворобами зламано!

164. Але ж Ти подарував їм все, що створив, що для них

165. Будучи у розквіті сил своїх, бо слабим у часи смуги не смів бути,

166. Хоч і не раз важко було, і нестерпно було на самоті!!!

167. Я б вигриз мізки тим, хто незаслужено прикривається ім'ям Твоїм,

168. Незаслужено отримавши нагороду імені Твого

169. Бувши сватом, братом, кумом, коханкою чи коханцем –

170. Їх багацько сховалось помежи достойними,

171. І всі вони видні, як кукіль поміж пшеницею в полі.

172. Болить мені нині й те, що не снілось тисячі років:

173. Люд на моїй землі поділений, і вже не одне плем'я,

174. І вавилонська вежа не стала

причиною його розпорошення по всьому світі:

175. Знову одних спіпить їх багатство, інших – догризає бідність.

176. І нема помежи родами й родинами згоди,

177. Можна майже все купити за гроші, та все то скоро минуше,

178. І палаци, збудовані на сльозах людських, нещасливі для власників їх...

179. Як прокидався я, а так було тисячі літ,

180. То бачив я день нинішній і планував своє завтра,

181. А тепер чи не всі днем нинішнім живуть,

182. І не можуть розрізнити правдуки мої своїх братів кривих од варягів,

183. Бо навіть вовки нарядились в шкури овечі майстерно.

184. Плачуть неорані ниви, бо їх господарі в краях чужих чужий врожай леліють....

185. А тим часом сестри мої скорбно голодомори згадують,

186. Блідий вершник не раз приходив на мої землі, щоб забрати все збіжжя і все живе скосити.

187. Знецінилось вічне над одним денним, і могили батьків діти од бур'яну забувають прополоти,

188. Замість любови ненависть проповідує себе –

189 ...

Юрій ФОМЕНКО,
краєзнавець, письменник

Код Степу

Потрачено багато сил і часу на пошук Української Національної Ідеї. Одні шукають її, інші – заважають шукати. Не можу претендувати на остаточну істину. Можу висловити своє бачення. Воно базується на роках роботи в сільському господарстві, на тисячах кілометрів шляху Наддніпряниною, на ментальності степовиків, котрі стрічались на цих шляхах.

Бачив, слухав, читав, думав, аналізував, заперечував, доводив, запитував у розумних людей і знову думав. Очевидно, наша ідея є та, з якою борються усі, хто не бажає нам добра. Кістка в горлі незалежність країни, мова, історія, культура,.... Але найнещадніша боротьба – із самодостатністю українця.

Самодостатність – це те, що дозволяє нам бути і залишатися повноцінними і незалежними людьми. Самодостатня людина твердо знає, чого вона хоче, як вона буде це робити. Самодостатність – це гідність і спроможність.

Ми в степах – Мамаї. Сидимо по своїх "хуторах". Хто пшеницю вирощує, хто рибалить, хто ремісничу майстерню має, хто дітей навчає, хто лікує... Кожний має свою "територію хутора", де самостійно забезпечує свою маленьку незалежність. Виникає питання – сходяться Мамаї, вирішують і по своїх "хуторах" розходяться. На Січі навіть звань військових не було. Вибірало на посаду, знімали з посади люди. Замість медальок і зірочок – степовик мав Честь і наживав доброї Слави.

Закон Степу такий.

Самодостатність намагаються локалізувати масштабами села і клеють ярлики. Це не так. Самодостатня людина і в місті залишається незалежною. Має майстерню, приватну практику, бізнес, високий професійний фах... Має "територію хутора", на якій будує свою маленьку незалежність, що є складовою Гідності.

А кому з ворогів цієї землі таке сподобається? Їм треба злидений обірваний українець, у котрого забрали все, включно із завтрашнім днем. Щоби можна було кинути на підлогу копіячину – нехай підбирають і гризуться. Щоби гнилописці за пів копійки паскудили своїх пращурів. Мета – повна залежність економіки і особистості. Навіть більшість бізнесів, при відходженні від бюджетної річки або державної дозвільної системи, просто не здатна існувати. Всіх у чергу – вона приривує і дисциплінує... "Через коліно" записується новий код нації – залежність.

"Калину поламали, коровай надкуси-

ли" – не наша національна ідея. Ми не герої поразки. В Степу могла жити тільки сильна, самодостатня людина, котра поважала Звичаєве Право Степу. Ця людина й на новому місці будувала хатину, заводила господарство, ростила дітей і вчила їх. Погляньте на освіту козаків. Батько намагався передати, перш за все, сину книжку. У всі часи освіта дітей була на першому плані.

Василь Олександрович Сухомлінський, Володимир Миколайович Челомей, Микола Степанович Вінграновський, Юрій Михайлович Котермак, Хведір Кіндратович Вовк, Микола Миколайович Миклухо-Маклай, Левко Платонович Смирненко, Параска Плитка-Горицвіт, Петро Іванович Прокопівич, Платон Іларіонович Майборода, Георгій Іванович Нарбут, Олександр Петрович Довженко, Михайло Васильович Остроградський, Олександр Олександрович Богомолець, Михайло Олександрович Максимович, Іван Іванович Огієнко, Юрій Федорович Лісянський, Опанас Георгійович Слестіон, Сергій Павлович Корольов, Христіна Данілівна Алчевська, Микола Федорович Гамалія, Федір Трохимович Моргун, Олександр Степанович Шеремет, Левко Макарович Мацієвич... Це ми, Українці.

Під якими тільки назвами нам не нав'язують рабство? Тільки би вбити самодостатність. Вона – як кістка – поперек горла. На ґрунті Самодостатності будується довговічна держава. Залежність же є основою "чужинців-тимчасовців", котрі розпродують державу.

Можливо, дійсно, наша Національна Ідея – Самодостатність, і будувати державу потрібно на її фундаменті?..

Щоденний Наркотик Нашого Життя

Кава — наркотик, тому що містить кофеїн. Кофеїн викликає звикання і наркотичну залежність. Якщо ви вживаєте каву впродовж часу, то припинити вживання дуже важко майже неможливо.

Кофеїн вимиває з організму кальцій. В результаті зловживанням кави кістки стають крихкими. Правда, якщо у вашій дієті присутні їжа багата кальцієм, то дозволити собі одну-дві чашки кави в день все-таки можна. У будь-якому випадку, з'їдайте щодня 15г. смаженого мигдаля, щоб заповнити добову дозу кальцію в 1500мг. Окрім мигдаля добре було б пити і який-небудь вітамінний комплекс, адже кава виводить не тільки кальцій, але і магній, і калій, і натрій і ряд інших мікроелементів.

Вживання дуже гарячого чаю або кави з молоком підвищує вірогідність розвитку раку стравоходу в чотири рази. До такого висновку прийшли іспанські учені, які проаналізували результати п'яти досліджень. Кава без молока і багато теплих напоїв не викликають негативного ефекту. Ці дані були опубліковані в журналі International Journal of Cancer.

За даними епідеміологічних досліджень, рак стравоходу особливо часто зустрічається в деяких регіонах Латинської Америки — в північно-східній Аргентині, південній Бразилії, Уругваї і Парагваї. Жителі цих країн традиційно п'ють багато кави і маті через соломинку, при цьому в стравохід потрапляє дуже гаряча рідина.

Кава містить не тільки кофеїн, але і багато що інше — кислоти, ароматичні з'єднання, фарбувальні і смакові речовини. Як і з цих речовин потраплять в організм, залежить від способу приготування, обжарювання, концентрації і різновиду кави. Мабуть, з дією цих супутніх речовин і зв'язаний благотворний вплив кави на шлунок і кишечник. Кава підсилює виділення шлункового соку, причому дія його рівносильна дії м'ясного бульйону. Якщо після щільного обіду або сніданку ви вип'єте чашку чорної кави, через 20-30 хвилин кислотність в шлунку досягне максимуму, і переварювання і засвоєння їжі буде швидшим і ефективнішим. У зв'язку з цими особливостями людям з виразковою хворобою і гастритом з підвищеною кислотністю чорна кава не рекомендується.

Науково доведена шкода кави для майбутніх мам. Якщо жінка під час вагітності випиває не менш 4-х чашок кави в день, то ризик переривання вагітності складає близько 33%. Але як тільки вагітна знижує споживання кави до 3-х чашок, шкода кави стрімко падає. Ризик смерті плода в утробі матері знижується до 3-х%. Особливо сильна шкода кави

на термінах вагітності від 20-ти тижнів.

Точно встановлено, що кава перешкоджає засвоєнню і виває з організму кальцій, маній, калій, натрій і деякі інші мікроелементи. Тому, якщо ви любите каву, обов'язково приймайте вітамінні комплекси або їжте більше продуктів, багатих перерахованими мікроелементами. Наприклад, випивши чашку кави, з'їжте 15 грамів мигдаля, — це поверне баланс кальцію на належний рівень. Шкода кави в цьому сенсі більш зачіпає жінок, чим чоловіків. Дивно, але це науковий факт. Якщо жінка випиває більш 4-х чашок кави в день, то у неї дуже високий ризик розвитку остеопорозу. Особливе це стає небезпечно після настання менопаузи. Також що любителю кави слід особливо стежити за своїми кістками і неодмінно приймати кальцій.

Деякі люди думають, що, вживаючи каву без кофеїну, вони позбавляють себе від шкідливої дії. Це правда, якщо йдеться саме про кофеїн. Але при тому виникає інша небезпека. Адже щоб позбавити кавові зерна від кофеїну, їх обробляють хімічними речовинами. І незрозуміло, що шкідливіше.

Розглянемо шкоду кави для людини в цілому. Кава викликає залежність. І це теж доведений науковий факт. У жінок, які вживають рідина, що містять кофеїн (серед них кава), з організму виводиться більше кальцію, ніж у тих, хто уникає кофеїну. В результаті зростає ризик розвитку остеопорозу. Рада: пийте по 1 стакану молока на кожну пару чашок кави, щоб підтримувати рівень кальцію в організмі в нормі.

КАВА ЗАГОСТРЮЄ БЕЗСОННЯ

У жінок, які випивають в день більше 4 чашок кави, ризик розвитку нетримання збільшується в двоє, в порівнянні з тими, хто п'є менше кави або взагалі його не вживає.

Виведення кофеїну з організму, коли той звик до нього, може викликати головні болі і млявість.

Кава збільшує виробництво організмом гормонів стресу, що може викликати сильне серцебиття, підвищення кров'яного тиску, появу симптомів тривожності.

Кофеїн збільшує виділення шлункового соку, що добре, коли людина тільки що поїла, і неприйнятно для людей з підвищеною кислотністю і виразкою.

Кава — багате джерело кофеїну, а також інших активних речовин, з яких тільки один — нікотинова кислота — має живильну цінність. Вона виробляється при обсмажуванні кавових зерен. Чашка кави містить

близько 1 міліграма цього вітаміну. Але доведеться випити 15 чашок кави, щоб одержати необхідну для дорослої людини добову дозу.

Кофеїн — один з найпопулярніших наркотиків в світі. Ми споживаємо кофеїн у складі кави, чаю, какао, шоколаду, деяких напоїв і деяких ліків. Фактично джерелом кофеїну є кавові зерна, чайне листя, горіх коли і какао боби. Чистий кофеїн не має запаху, і у нього гіркий смак.

КОФЕЇН

Один з ефектів кофеїну пов'язаний з його втручанням в ті процеси в різних місцях головного мозку, які регулюються аденозином, зокрема в так званій ретикулярній формації, що відповідає за рівень неспання організму. Коли аденозин зв'язується з відповідними рецепторами, це приводить до уповільнення діяльності і викликає відчуття втоми. Оскільки кофеїн має схожу з аденозином структуру, він зв'язується з тими ж рецепторами, але при цьому не відбувається зниження активності кліток, навпаки, вона зростає. Крім того, кровоносні судини головного мозку звужуються.

Організм у відповідь на цю збільшену активність клітин головного мозку діє так, як ніби головний мозок зафіксував виникнення небезпеки. Гіпофіз виділяє гормон, який примушує надниркові синтезувати більше адреналіну. Адреналін примушує серце скорочуватися частіше, а печінку викидати в кровотік більше глюкози, щоб організм міг використовувати додаткову кількість енергії. Крім того, кофеїн звужує кровоносні судини, розслабляє дихальні шляхи, що полегшує дихання, і дозволяє м'язам скорочуватися з більшою легкістю. Організм мобілізує для активної діяльності.

Окрім збільшення енергії, кофеїн надає інші види дії. Він збільшує сечовиділення і пригнічує апетит. Кава без кофеїну, на жаль, в більшості випадків важко вважати безпечною, оскільки в процесі звільнення від кофеїну в каві додаються речовини, які можуть бути не безпечнішими, ніж кофеїн який вони видаляють.

До 200-ї річниці Великого Кобзаря

Біографія Тараса Шевченка

Тарас Григорович Шевченко (відомий також як Кобзар; 25 лютого (9 березня) 1814, с. Моринці, Київська губернія, (нині Черкаська область) — 26 лютого (10 березня) 1861, м. Санкт-Петербург) — український поет, письменник (драматург, прозаїк), художник (живописець, гравер), громадський політичний діяч, фольклорист, етнограф.

ДИТИНСТВО І МОЛОДІСТЬ

Народився 25 лютого (9 березня) 1814 у селі Моринці Звенигородського повіту Київської губернії (нині село Звенигородського району Черкаської області) в закріпаченій селянській родині Григорія Івановича Шевченка та Катерини Якимівни Бойко козацького походження. Згідно з родинними переказами його діди і прадіди козакували, служили у Війську Запорізькому, брали участь у визвольних війнах і повстаннях, які відбувалися в Україні XVII–XVIII ст. Ці повстання були жорстоко придушені і нормальне суспільне життя у регіоні Черкащини, Полтавщини, Київщини, Брацлавщини, Чернігівщини на тривалі роки було порушене. Основна частина місцевого населення була закріпачена і зuboжила.

Сім'я Тараса на чолі з батьком Григорієм Івановичем Шевченком повернулася до села Керелівки (нині Шевченкове Звенигородського району), Звенигородського повіту, на Київщині, звідки був родом Григорій Іванович. Дитячі роки Тараса проходять у цьому селі. 12 (24) травня 1816 року народилася Тарасова сестра Ярина. 26 січня (7 лютого) 1819 року народилася Тарасова сестра Марія. Був такий випадок, коли малий Тарас пішов шукати «залізні стовпи», що «підпирають» небо, і заблукав у полі. Чумаки, зустрівши хлопця, забрали його з собою і ввечері привезли до Керелівки. 8 (20) березня 1821 року народився Тарасів брат Йосип.

Восени 1822 року Тарас Шевченко починає вчитися грамоти у місцевого дядька Совгиря. Знайомиться з творами Г. Сковороди. В період 1822–1828 років намалював «Коні. Солдати» (картина не знайдена).

29 січня (10 лютого) 1823 року його старша сестра і нянька Катерина вийшла заміж за А. Красицького — селянина с. Зелена Діброва.

Рано втративши матір (20 серпня (1 вересня) 1823 року), яка померла від тяжкої праці й злиднів, залишивши сиротами шестеро дітей, він з дитинства зазнав багато горя і знущань. 7 (19) жовтня 1823 року Тарасів батько одружується вдруге з удо-

вою Оксаною Терещенко, в якій вже було троє дітей.

22 червня (4 липня) 1824 року народилася Тарасова сестра Марія — від другого шлюбу Григорія Івановича. Тарас чумакує з батьком. Буває в Звенигородці, Умані, Єлисаветграді (тепер Кіровоград). 21 березня (2 квітня) 1825 року від тяжкої праці на панщині помер Тарасів батько — Григорій Іванович Шевченко. Залишившись сиротою, Тарас іде наймитувати до дядька П. Богорського, який прибув з Києва. Як «школяр-попихач» носить воду, опалює школу, обслуговує дядька, читає псалтир над померлими, продовжує навчання. Під час навчання Шевченко ознайомився з деякими творами української літератури. Не витерпівши знущань дядька Богорського, Тарас тікає від нього і шукає в навколишніх селах учителя-малювача. І знаходить, відчуваючи великий потяг до живопису, кілька днів наймитує і «вчиться» малюванню у диякона Єфрема (м. Лисянка, Звенигородського повіту, на Київщині). Також мав учителів-малювачів із села Стеблева, Канівського повіту, на Київщині та із села Тарасівки, Звенигородського повіту, на

Хата Т. Шевченка в селі Моринці на Черкащині, де він народився 25 лютого (9 березня) 1814 року.

Київщині. 1827 року пасе громадську отару овець у с. Кирилівці. Зустрічається з Оксаною Коваленко, подружжю дитинства, яку не раз згадує у своїх творах. Саме їй присвячено вступ до поеми «Мар'яна-черниця».

Наймитуючи у кирилівського попа Григорія Кошиці, Тарас буває в м. Богуславі (куди вивозив поповича до школи і на продаж яблука та сливи). В цей же час їздив на базари до містечок Бурти і Шполи. 1828 року Шевченка взяли козачком (слугою) до панського двору у с. Вільшану (Звенигородського повіту на Київщині), куди він пішов за дозволом, щоб вчитися у хліпнівського малювача. Коли Тарасові минуло 14 років, помер В. Енгельгардт, і село Кирилівка стало власністю його сина П. Енгельгардта, Шевченка ж зробили дворним слугою нового поміщика у

Заслання. 30 травня 1847 року. Т. Г. Шевченкові оголошено царський вирок про заслання його в Окремий оренбурзький корпус рядовим солдатом «під суворий нагляд».

маєтку Вільшані. 6 (18) грудня 1829 року поміщик Павло Васильович Енгельгардт застав Шевченка вночі за малюванням козака М. Платова (героя Вітчизняної війни 1812 р.), нам'яв вуха кріпаку-слузі та наказав відшмагати його на стайні різками. Наступного дня наказ було виконано: кучер Сидорко відшмагав Шевченка на стайні різками за малювання. Протягом 1829–1833 років Тарас малював копії з картин суздальських майстрів.

Упродовж майже 2,5 років — з осені 1828 року до початку 1831 р. — Шевченко пробув зі своїм паном у Вільні, проте деталі цієї подорожі мало відомі. Не виключено, що там він міг відвідувати лекції малювання у професора Віленського Університету Й. Рустемаса. У тому ж місті Шевченко міг бути очевидцем Польського повстання 1830 р. З цього періоду перебування у Вільно зберігся малюнок Шевченка «Погруддя жінки», якість якого свідчить про майже професійне володіння олівцем.

Переїхавши 1831 року з Вільно до Петербурга, Енгельгардт взяв із собою Шевченка, а щоб мати зиск з невгамовного потягу юнака до малювання, віддав його в науку на 4 роки до живописця Василя Ширяєва, адже у великих панів було модою мати своїх «покоєвих художників». З цього часу і аж до 1838 року Шевченко живе у будинку Крестовського (тепер — Загородний проспект, 8), де наймав квартиру Ширяєв. Ночами, у вільний від роботи час, Шевченко ходив до Літнього саду, змальовував статуї, тоді ж уперше почав писати вірші.

1833 року намалював портрет поміщика Павла Енгельгардта (акварель) (оригінал, датований автором, зберігається у Державному музеї Т. Г. Шевченка у Києві).

У повісті «Художник» Шевченко розповідає, що в доакадемічний період він намалював: «Аполлон Бельведерський», «Фракліт», «Геракліт», «Архітектурні барельєфи», «Маска Фортунати» (олівець). Шевченко бере участь у розпису Велико-го театру як підмайстер-рисувальник. Виконав композицію «Олександр Македонський виявляє довіря своєму лікарєві Філіппу» (акварель, туш, перо). Дата і підпис Шевченка. Малюнок виконано на тему, оголошену ще 1830 р. для конкурсу в Академії художеств на одержання золотої медалі.

Намалював: «Смерть Олега — князя Древлянського» (туш), «Смерть Віргінії» (акварель, туш), на обох дати і підпис Шевченка, «Смерть Богдана Хмельницького» (туш, перо і пензель). До цього часу дослідники відносять також виконання Шевченком малюнків, про які є згадка в його повісті «Художник»: «Геркулес Фарнезький», «Аполліно» — копія, рисунки для розпису Велико-го театру в Петербурзі, «Маска Лаокоона», «Слідок із скульптурного твору Мікеланджело», «Голова Люція Вера», «Голова Генія»; «Анатомічна фігура»; «Германік»; «Фавн, що танцює».

ВИКУП

Улітку 1836 року, під час одного із нічних рисувальних «сеансів» в Літньому саду, він познайомився зі своїм земляком — художником І. Сошенком, а через нього — з Євгеном Гребінкою, В. Григоровичем і О. Венеціановим, які познайомили його з впливовим при дворі поетом В. А. Жуковським. Сошенко вмовив Ширяєва відпустити Шевченка на місяць з ним, щоб цей час він використав для відвідування зали живопису Товариства заохочення художників і комітет цього товариства, «розглянувши рисунки стороннього учня Шевченка», ухвалив «мати його на увазі на майбутнє».

5 (17) квітня 1838 року Шевченко разом з А. Мокрицьким відвідують Ермітаж, де оглядають твори видатних художників (Ван-Дейка, Рубенса, Веласкеса, Гвідо Рені та інших),

говорять про цінність їхніх полотен.

Навесні 1838 Карл Брюллов та Василь Жуковський задумали викупити молодого поета з кріпацтва. Пан погодився відпустити кріпака за великі гроші — 2500 рублів. Щоб їх здобути, Карл Брюллов намалював портрет Василя Жуковського — вихователя спадкоємця престолу, і портрет розіграли в лотереї, у котрій взяла участь царська родина. Лотерея відбулася 22 квітня (4 травня) 1838 року, а 25 квітня (7 травня) Шевченкові видали відпускну.

Дослідники-мистецтвознавці періодом 1837–1838 років датують також малярські твори, про які є згадка у повісті Шевченка «Художник», а саме:

§ «Анатомічна статуя Фішера»;

§ «Мідас, повішений Аполлоном»;

§ «Едіп, Антігона та Полінік»;

§ «Іезекііль на полі, всяному кістками».

В Академії мистецтв

Після викупу оселився на 4-й лінії Васильєвського острова у будинку № 100.

Незабаром Шевченко став студентом Академії мистецтв, а вже там — улюбленим учнем Брюллова.

Будучи вже неабияким портетистом, упродовж навчання він опанував також мистецтво гравюри й виявив нові видатні здібності як графік та ілюстратор.

23 червня (5 липня) 1838 року за рисунок з гіпсових фігур на місячному екзамені в Академії мистецтв Шевченкові виставлено номер тринадцятий (Найкраща робота оцінювалась № 1, а далі оцінки йшли по низхідній).

2 (14) листопада 1838 року Шевченко в Гатчині написав «Думку» («Тяжко, важко в світі жити...»), вперше надруковано у харківському альманасі Бецького «Молодик».

24 листопада (4 грудня) 1838 року переїхав на квартиру до Сошенка у будинок № 307 3-го кварталу Васильєвської частини (тепер — будинок № 47 по 4-й лінії).

Новий, 1840-й, Тарас Шевченко зустрів хворобою на тиф. Одужував він у майні Федора Пономарьова — свого найближчого друга по Академії мистецтв.

Водночас Шевченко наполегливо працював над поповненням своєї освіти, жадібно читав твори класиків світової літератури й захоплювався історією та філософією. Під враженням вістки про смерть автора «Енеїди» Шевченко написав вірш «На вічну пам'ять

Котляревському». Разом із чотирма іншими його поезіями цей вірш побачив світ у альманасі Гребінки «Ластівка» (1841).

Першу збірку своїх поетичних творів Шевченко видав 1840 під назвою «Кобзар». До неї увійшло 8 поезій: «Думи мої», «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Думка», «До Основ'яненка», «Іван Підкова», «Тарасова ніч».

Окремими виданнями вийшли поеми «Гайдамаки» (1841) та «Гамалія» (1844).

Вірші Шевченка справили на українське суспільство велике враження, проте російська богема загалом негативно поставилася до молодого поета, звинувативши його головним чином у тому, що він пише «мужицькою мовою».

Улітку 1842, використавши сюжет поеми «Катерина», Шевченко намалював олійними фарбами однойменну картину, яка стала одним з найпопулярніших творів українського живопису.

ПЕРША ПОДОРОЖ УКРАЇНОЮ

13 (25) травня 1843 року Шевченко з Петербурга виїхав в Україну. Відвідав на його хуторі Кукуріківщині під Борзною відставного поручника і українського поета Віктора Забілу. Зупинився поет у Качанівці на Чернігівщині (маєток поміщика Григорія Тарновського). В червні 1843 побував у Києві, де познайомився з М. Максимовичем та П. Кулішем, і на Полтавщині відвідав Є. Гребінкув його Убіжищі. 29 червня (11 липня) 1838 — в день св. Петра і Павла відвідав разом з ним пишний прийом у хрещеної Гребінки, вдови генеральші Тетяни Вільхівської в її «українському Версалі» в Мосійвці, де познайомився з поетом О. Афанасьєвим-Чужбинським та офіцером Я. де Бальменом (якому пізніше, присвятив поему «Кавказ»). В липні 1843 року у с. Ковалівці Шевченко

Т.Г.Шевченко. Учень Академії мистецтв перед мольбертом.

відвідує Олексія Капніста (учасник руху декабристів, син автора «Оди на рабство» і комедії «Ябеда»). Обидва поїхали у місто Яготин до Миколи Рєпніна-Волконського оглянути галерею картин і на замовлення Григорія Тарновського зробити копію з портрета Миколи Рєпніна. Познайомився з Варварою Рєпніною. Протягом літа відвідував своїх нових знайомих: Закревських в Березовій Рудці, Я. де Бальмена в Линовиці, П. Селецького в Малютинцях, О. Афанасьєва-Чужбинського в Ісківцях, Ревуцьких в Іржавці, Галаганів в Сокиринцях та Дігтярх. 20 вересня (2 жовтня) 1843 року гостює в рідному селі Кирилівці, Звенигородського повіту, на Київщині у сестри та братів. Протягом жовтня-грудня 1843 року перебуває в Яготині у Рєпніних, де на замовлення Олексія Капніста виконує дві копії з портрета М. Рєпніна (оригінал намальований швейцарським художником Й. Горнунгом). Портрети зберігаються: один в Державному музеї Т. Г. Шевченка у Києві, другий — у Санкт-Петербурзі, в Ермітажі.

ПОЕТ ПРОТИ ІМПЕРІЇ

Під впливом баченого і пережитого в Україні Шевченко написав вірш «Розрита могила», у якому висловив гнівний осуд поневолення українського народу царською Росією. В лютому 1844 року виїхав з України до Петербурга через Москву, де пробув один тиждень і зустрівся з Михайлом Щепкіним та Осипом Бодяньським. Під час першої подорожі до України Шевченко задумав видати серію малюнків «Живописна Україна». Саме тому Тарас Шевченко в пошуках історичних сюжетів мав намір звернутися до П. Буткова. Про це поет писав у листі до Осипа Бодяньського 29 червня (11 липня) 1844 року. 30 жовтня (11 листопада) 1844 року комітет Товариства заохочення художників ухвалив надати Шевченкові грошову допомогу для видання «Живописної України», визначивши для цієї мети 300 крб. та зобов'язавши його надіслати для Товариства один примірник першого випуску видання. Перші 6 офортів серії («У Києві», «Видубецький монастир у Києві», «Судня рада», «Старости», «Казка» («Солдат і Смерть»), «Дари в Чигрині 1649 року») вийшли друком у листопаді того ж року під назвою «Чигиринський Кобзар». Вийшов 1844 переклад першого видання «Кобзаря» з додатком поеми «Гайдамаки». Того ж року Шевченко написав гостро політичну поему «Сон» («У всякого своя доля»), ставши на шлях безкомпромісної боротьби проти самодержавної системи тодішньої Російської Імперії.

22 березня (3 квітня) 1845 року Шевченко подав заяву до ради Академії мистецтв з проханням надати йому звання художника. Рада Академії художеств, розглянувши заяву

Шевченка, винесла таке рішення: «Ст. 12. По прошенню вольноприходящего ученика Академии Тараса Шевченка (по входящей книге № 386). Определено: Поелику Шевченко известен Совету по своим работам и награжден уже за успехи в живописи серебряною медалью 2-го достоинства, то удостоить его звания неклассного художника и представить на утверждение общему собранию Академии». Також подав заяву до правління Академії про видачу йому квитка для проїзду на Україну і вільного проживання там. 25 березня (5 квітня) рада Академії мистецтв видала Шевченкові квиток на право проїзду на Україну. Вже в листопаді 1845 року загальні збори Академії мистецтв у Петербурзі затвердили рішення ради від 22 березня про надання Шевченкові звання неклассного художника.

ДРУГА ПОДОРОЖ УКРАЇНОЮ

31 березня (12 квітня) 1845 року Шевченко виїхав із Петербурга через Москву до Києва. У Москві зустрічався зі Михайлом Щепкіним, оглядав Кремль. На шляху до Києва Шевченко проїжджав Подольськ, Тулу, Орел, Кроми, Есмань, Кукуріковщину.

Протягом весни-осені 1845 року перебуває у селі Мар'їнському на Полтавщині (Миргородський повіт). Жив він у поміщика О. Лук'яновича (у окремому від панів приміщенні), малював портрети і краєвиди. Тут поет здружився з селянами, охоче з ними зустрічався і розмовляв.

У вересні гостює у своїх родичів у с. Кирилівці, відвідує сестру Катерину у с. Зелена Діброва, був у с. Княжому.

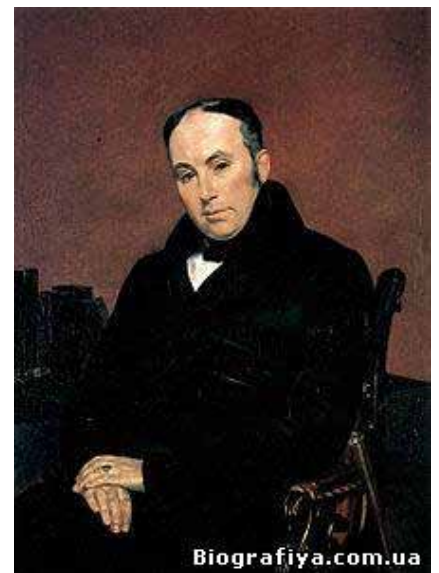
Ставши співробітником Київської Археографічної Комісії, Шевченко багато подорожував Україною, збирав фольклорні й етнографічні матеріали та змалював історичні й архітектурні пам'ятки.

Восени та протягом зими 1845 р. Шевченко написав такі твори: «Іван Гус» («Єретик»), «Сліпий», «Великий льох», «Наймичка», «Кавказ», «І мертвим, і живим...», «Холодний Яр», «Давидові псалми»; важко захворівши, наприкінці 1845 написав вірш «Заповіт», у якому проголосив заклик до революційної боротьби за визволення свого поневоленого народу.

Через яскраво антирежимний характер нові поетичні твори Шевченка не могли бути надруковані й тому розповсюджувались серед народу у рукописних списках. Сам Шевченко переписав їх для себе у спеціальний зошит-альбом, якому дав назву «Три літа» (1843 — 1845).

АРЕШТ І ЗАСЛАННЯ

Навесні 1846 року Шевченко прибув до Києва, оселився в будинку (тепер — Літературно-меморіальний будинок-музей Тараса Шевченка) в колишньому провулку «Козине бо-

Поет Василь Жуковський який викупив Т. Шевченка із кріпачтва.

лото». У цей час були написані балади «Лілея» та «Русалка». У квітні Тарас пристав до Кирило-Мефодіївського братства, таємної політичної організації, заснованої з ініціативи Миколи Костомарова. 27 листопада (9 грудня) 1846 року Шевченко подає заяву на ім'я попечителя Київського навчального округу про зарахування на посаду вчителя малювання у Київському університеті Святого Володимира, на яку його затвердили 21 лютого (5 березня) 1847. У березні 1847 року, після доносу, почалися арешти членів братства. Шевченка заарештували 5 (17) квітня 1847 на дніпровській переправі, коли він повертався до Києва, відібрали збірку «Три літа», та відправили під конвоєм до Петербурга й ув'язнили в казематі так званого Третього відділу. Під час допитів поет виявив неабияку мужність і незалежність: він не зрікся своїх поглядів і не виказав нікого з братчиків. Перебуваючи біля двох місяців за ґратами, Шевченко продовжував писати вірші, що їх згодом об'єднав у цикл «В казематі». Серед в'язничних мурів, чекаючи кари, Шевченко зміг написати таку рідкісну перлину лірики, як вірш «Садок вишневий коло хати...». Безмежну любов до України поет висловив у вірші, що починається рядками «Мені однаково, чи буду / Я жить в Україні, чи ні».

За сатиру на імператрицю, насмішку над її фізичними вадами — худорлявість та нервовий тик, що з'явився після повстання декабристів:

Виступає; обок його

Цариця-небога,

Мов опеньок засушений,

Тонка, довгонога,

Та ще, на лихо, сердешне

Хита головою.

Імператор покарав Шевченка набагато тяжче, ніж інших притягнених до слідства братчиків: заслав в сол-

дати до Оренбурга. На вирок він власноручно дописав: «Під найсуворіший нагляд і з заборобою писати й малювати». В Орській фортеці всупереч суворій забороні, Шевченко продовжував крадькома малювати і писати вірші, які йому вдалося переховати й зберегти в чотирьох «захалавних книжечках» (1847, 1848, 1849, 1850). За того часу Шевченко написав поеми «Княжна», «Варнак», «Іржавець», «Чернець», «Москалева криниця» та багато поезій. Поет цікавився життям казахів, що кочували в околицях фортеці, вивчав їх пісні й легенди та малював сценки з їхнього побуту.

Деяке полегшення становища Шевченка настало з весни 1848 року унаслідок включення його штатним художником до складу Аральської експедиції під командуванням лейтенанта Бутакова. Перебування на о. Кос-Арал було дуже продуктивним у його творчості. Крім виконання численних малюнків, сепій та акварелей, Шевченко написав поеми «Царі», «Титарівна», «Марина», «Сотник» і понад 70 поезій, у яких відбиті важкі переживання, спричинені неволею і самотністю. В Оренбурзі Шевченко зблизився з засланцями-поляками, учасниками повстання 1830 — 31, і заприятелював з польським істориком Бр. Залеським, з яким пізніше листувався. У квітні 1850 Шевченка вдруге заарештовано і, після піврічного ув'язнення, запроторено в Новопетровський береговий форт, на півострів Мангишлак.

Семирічне перебування поета в Новопетровській фортеці — це найважчі часи в його житті. Та — незважаючи на найсуворіший нагляд, на моральні страждання і фізичне виснаження — Шевченко таємно продовжував малярську й літературну діяльність. Лише під час так званої Каратауської експедиції, влітку 1851, він виконав біля 100 малюнків аквареллю й олівцем (зокрема «Вид на гори Актау з долини Агаспаяр», «Гора в долині Агаспаяр», «Гори в долині Агаспаяр», «Кладовище Агаспаяр»). Знайшовши коло форту добру глину й алебастр, Шевченко почав вправи в скульптурі. Серед виконаних ним скульптурних творів були й 2 барельєфи на новозавітні теми: «Христос у терновому вінку» і «Йоан Хреститель». Поет тоді почав писати російською мовою повісті з українською тематикою та багатим автобіографічним матеріалом («Наймичка», «Варнак», «Княгиня», «Музикант», «Художник», «Несчастный», «Близнецы» та інші).

Тільки через 2 роки після смерті Миколи клопотання друзів увінчалися успіхом, і поета звільнено з заслання у 1857 р. Коли стало відомо про майбутнє звільнення Тараса Шевченка від солдатчини, фельдфебель І лінійного батальйону Окремо-

го Оренбурзького корпусу Мусій Анакієв дав йому змогу вільний від служби час проводити на свій розсуд. Довідавшись про звільнення, Шевченко цілком наново переробив написану ще в 1847 поему «Москалева криниця», а також почав вести російською мовою «Щоденник» («Журнал», з 12 червня 1857 до 13 липня 1858) — цінне джерело до біографії Шевченка, яке свідчить про високий рівень культури мислителя. У серпні 1857 Шевченко залишив Новопетровськ і рибальським човном дістався до Астрахані, а звідти пароплавом прибув до Нижнього Новгорода. Тут поетові довелося затриматися майже на півроку. В'їзд до Москви й Петербурга йому було заборонено. Хоч у Нижньому Новгороді Шевченко жив під пильним наглядом поліції, він не тільки брав участь у культурному житті міста, а й написав поеми «Неофіти», «Юродивий», триптих «Доля», «Муза», «Слава», закінчив повість «Прогулка с удовольствием и не без морали», намалював понад 20 портретів і зробив чимало архітектурних малюнків.

ТРЕТЯ ПОДОРОЖ УКРАЇНОЮ

Навесні 1858 поет прибув до Петербурга, де його тепло зустріли українські друзі та численні прихильники, серед них і родина Федора Толстого. У червні того ж року Шевченко оселився в Академії Мистецтв, де жив до самої смерті. Щоб познайомитися з українським поетом, туди приїжджали І. Тургенєв і Марко Вовчок.

Одержавши з чималими труднощами дозвіл, Шевченко влітку 1859 року повернувся в Україну, якої вже 12 років не бачив. Тут відвідав своїх рідних — у Кирилівці та декого з давніх знайомих. У перших числах серпня 1859 Шевченко приїхав до Києва і оселився на межі Куренівки і Приорки, по вулиці Вишгородській. Його мрії про одруження та придбання землі над Дніпром не здійснилися: Шевченка втретє заарештували і після кількох допитів (зокрема Марком Андрієвським — чиновником для особливих доручень при київському генерал-губернаторі) зобов'язали повернутися до Петербурга.

На світанку 14 серпня 1859 поет диліжансом через Ланцюговий міст через Дніпро виїхав до Петербурга.

До останніх днів свого життя поет перебував під тасмним поліційним наглядом. Виснажений моральними і фізичними стражданнями десятирічного заслання, Шевченко зберіг давню поетичну силу, яка незабаром виявилася в нових його творах. Уважають, що поема «Марія» становить вершину творчості поета після заслання. Шість раніше написаних і заборонених у Росії поезій Шевченка видано за кордоном у Лейпцігу, 1859. У друкарні П. Куліша 1860 року побачило світ нове видання «Кобзаря»,

Закохане серце Варвари Рєспної, дочки російського державного діяча, відчуло великий поетичний талант Шевченка. Княжна першою назвала його генієм нехтуючи думкою скупільства.

яке, однак, охоплювало тільки незначну частину поезій Шевченка. Того ж року надруковано й «Кобзар» у перекладі російських поетів, а у січні 1861 випущено окремою книжкою Шевченків «Буквар», посібник для навчання у недільних школах України, виданий коштом автора та накладом 10 000 примірників.

У Петербурзі Шевченко вирішує зайнятися гравюрою, як справді народним видом мистецтва, яке може бути тиражованим. У квітні 1859 року Шевченко, подаючи деякі зі своїх гравюр на розгляд ради Імператорської академії мистецтв, просив удостоїти його звання академіка чи задати програму на отримання цього звання. Рада 16 квітня постановила визнати його «назначеним в академіки і задати програму на звання академіка з гравірування на міді». 2 вересня 1860 року, разом із іншими митцями, Тараса Шевченка було визнано академіком гравюри «на повагу майстерності та пізнань у мистецтвах».

Будучи вже хворим, Шевченко взяв участь у підготовці першого числа журналу «Основа», яке вийшло ще за його життя. У передчутті близького кінця, Шевченко записав олівцем на офорті автопортрета 1860 свій останній вірш «Чи не покинуть нам, небого». П. Зайцев назвав цей твір незрівняним поетичним документом боротьби безсмертної душі з тлінним тілом перед обличчям фізичної смерті.

КОХАННЯ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА

Першим коханням молодого Шевченка була молода дівчина, однопіток Тараса — Оксана. Родичі та знайомі закоханих були впевнені, що молоді одружаться, щойно до-

сягнуть старшого віку. Але надії були марними — Тарас у валці свого пана Павла Енгельгардта мусив поїхати до Вільна (тепер — Вільнюс). Розлука була несподівана і довга. Усе своє подальше життя Шевченко буде з ніжністю згадувати ту дівчину, яку колись кохав.

Наступною жінкою, яку він нагородив своїм коханням, була польська швачка Дзюня Гусіковська.

У 1843 році Шевченко їде в Україну і там зустрічає Ганну Закревську, якій згодом присвятив вірш «Г. З.»

Наступними жінками, що займали місце в серці Кобзаря, були Варвара Репніна, сільська дівчина Глафіра та Агата Рускова, 16-річна актриса Катерина Піунова, яка, напевно, просто не наважилася пов'язати своє життя з модним, але скандально відомим художником, який майже на тридцять років був старшим від неї. Останнім коханням поета була 19-річна дівчина Лукерія Полусмак, яка наймитувала в Петербурзі. Простакувату дівчину Тарас зваблював дорогими подарунками, але вона не захотіла залишати столичного життя і переїжджати в Україну, щоб жити в селі, й покинула поета, вийшла заміж за перукаря Яковлева. І лише 1904 року, після смерті свого пиячка-чоловіка, Лукерія Яковлева-Полусмак, залишивши дітей в Петербурзі, приїхала до Канева і щодня приходила на могилу Шевченка.

СМЕРТЬ І ПЕРЕПОХОВАННЯ

26 лютого (10 березня) 1861 року Шевченко помер. На кошти друзів 1 (13 березня) його поховано спочатку на Смоленському православному кладовищі в Петербурзі.

Після того як п'ятдесят вісім днів прах Т. Г. Шевченка перебував у Петербурзі, його домовину, згідно із заповітом, за клопотанням Михайла Лазаревського, після отримання ним дозвілу у квітні того ж року, перевезено в Україну і перепоховано на Чернечій горі біля Канева.

ОСТАННІЙ ШЛЯХ

26 квітня (8 травня) 1861 року домовина була викопана, перенесена через увесь Петербург до Московського (Миколаївського) вокзалу і залізницею потрапила до Москви.

Далі шлях проходить через Серпухов, Тулу, Орел, Кроми, Дмитровськ, Севськ, Глухів, Кролевець, Батурич, Ніжин, Носівку, Бобровицю, Бровари до Києва. Ланцюговим мостом, випрягши коней з воза, його провезли студенти Університету Святого Володимира і далі набережною до церкви Різдва Христового на Подолі.

У Києві з Тарасом прощалися студенти, поети, багато киян. Була навіть думка, яку підтримували й родичі поета, поховати Т. Шевченка в Києві. Та Честахівський відстоював думку про поховання Кобзаря в Каневі, бо ще за життя він мріяв про: «тихе пристанище і спокій коло Канева».

Тарас Шевченко. «Катерина». Ця картина значно переросла свою роль замовної роботи для приватного периферійного зібрання.

8 (20 травня) 1861 року на пароплаві «Кременчук» з Києва прах Шевченка потрапив до Канева. Дві доби домовина знаходилась в Успенському соборі, а 10 (22 травня) було відслужено в церкві панахиду, і прах віднесли на Чернечу гору.

«Винесли гроб, поклали на козацький віз, накрили червоною китайкою. Замість волів впрягся люд хрещений, і повезли діти свого батька, що повернувся з далекого краю до свого дому»

— згадував Григорій Честахівський. Туди ж перенесли дерев'яний хрест, який був встановлений на могилі.

ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ

Тарас Шевченко у своїй творчості відобразив саме ті думки і настрої, які були важливими в житті українців його часу. Про те, що його творчість знайшла відгук у серцях людей, свідчить те, що в другій половині XIX і на початку XX ст. чи не єдиною книжкою у більшості сільських хат України був «Кобзар», вірші з нього вчили напам'ять, за ним училися читати. На той час твори Шевченка об'єднали український народ. За ставленням людини до творчості Шевченка відразу стає видно, наскільки людиною знайома і як ставиться до життя українського народу XIX ст.

В історичному розвитку України Шевченко — явище незвичайне як своєю обдарованістю, так і місцем у літературі, мистецтві, культурі. Походженням, становищем та популярністю Шевченко — виняткове явище також у світовій літературі. З 47 років життя поет пробує 24 роки у кріпачстві, 10 на засланні, а решту — під наглядом жандармів. Трагічно важкий шлях Шевченка до творчих висот визначив в образній формі І. Франко: «Він був сином мужика і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком

і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком і вказав нові, свіжі і вільні шляхи професорам та книжним ученим». Революційна творчість Шевченка була одним із головних чинників формування національно-політичної свідомості народних мас України. Впливи Шевченка на різні сторони духовно-національного життя нації відчужаються до сьогодні.

Творчість Шевченка — багатогранна, як його талант. Він був і глибоким ліриком, і творцем епічних поем, і видатним драматургом та різнобічно обдарованим митцем. Літературна спадщина Шевченка обіймає велику збірку поетичних творів («Кобзар»), драму «Назар Стодоля» і 2 уривки з інших п'єс; 9 повістей, щоденник та автобіографію, написані російською мовою, записки історично-археологічного характеру («Археологічні нотатки»), 4 статті та понад 250 листів. З мистецької спадщини Шевченка збереглося 835 творів живопису і графіки, що дійшли до нас в оригіналах і частково у гравюрах та копіях. Її доповнюють дані про понад 270 втрачених і досі не знайдених мистецьких творів. Натомість у літературі про його мистецьку спадщину безпідставно приписувано йому чимало творів живопису і графіки інших авторів (досі зареєстровано 263 такі твори).

РАННЯ ТВОРЧІСТЬ

Уже за першого періоду літературної діяльності (1837 — 1843) Шевченко написав багато високохудожніх поетичних творів, у яких — поруч версифікаційних і стилістичних засобів народно-пісенної поезики — було й чимало нових, оригінальних рис, що ними поет значно розширив і збагатив виражальні можливості українського вірша (складна і гнучка ритміка, уживання неточних, асонансних і внутрішніх рим, використання цезури й перенесення (анжамбеман), майстерність алітерацій, звукової інструментації та поетичної інтонації, астрорфічна будова вірша тощо). Новаторство прикметне й для Шевченкових епітетів, порівнянь, метафор, символів та уособлень. Керуючись власним художнім чуттям і не оглядаючись на панівні тоді літературні канони, Шевченко знаходив відповідну поетичну форму для втілення нових тем та ідей, які підказувала йому тогочасна дійсність. Одним словом кажучи, Тарас Шевченко спочатку наслідував найкращі зразки народно-поетичної творчості. Скажімо, перші його твори написані коломийковим віршем, що чітко вказує на зв'язок із українською народно-пісенною творчістю, насамперед із піснями, які виконувалися у жанрі коломийки.

До ранньої творчості Шевченка належать балади «Причинна» (1837), «Тополя» (1839) й «Утоплена» (1841), що мають виразне романтичне за-

барвлення. Своєю фантастикою й основними мотивами вони близькі до народної поезії. Поетичним вступом до «Кобзаря» (1840) був вірш «Думи мої, думи мої», у якому, висловлюючи свої погляди на відношення поезії до дійсності, Шевченко підкреслив нерозривну єдність поета зі своїм народом. Із цим віршем тематично споріднена поезія «Перебендя», у якій відобразилися думки молодого Шевченка про місце поета в суспільстві. Особливе місце серед ранніх творів Шевченка посідає соціально-побутова поема «Катерина» — хвилююча розповідь про трагічну долю української дівчини, яку знеславив московський офіцер. У розвитку подій цей ліро-епічний твір відзначається високою драматичною напруженістю. Визвольна боротьба українського народу проти загарбників і поневолювачів є основним мотивом у таких ранніх творах Шевченка, як «Тарасова ніч» (1838), «Іван Підкова» (1839), «Гайдамаки» (1841), «Гамалія» (1842). У поемах «Іван Підкова» і «Гамалія» Шевченко оспівав героїчні походи українського козацтва проти турків. Поеми «Тарасова ніч» і «Гайдамаки» змальовують різні моменти боротьби українського народу проти польського панування. Історично-героїчна поема «Гайдамаки» є вершиною революційного романтизму Шевченка.

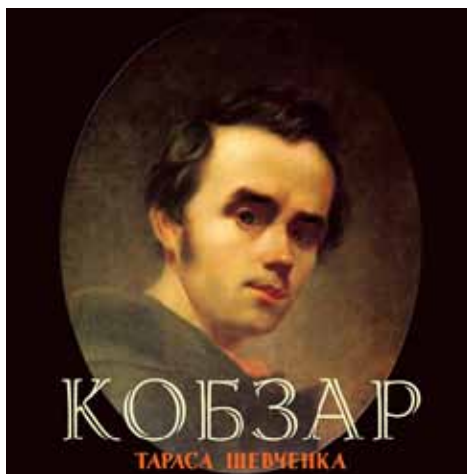
Драма «Назар Стодоля» (1843), створена на межі першого і другого періоду творчості Шевченка, є новим явищем в українській драматургії. Зображені в ній події відбуваються у XVII столітті біля Чигирини. Розвиток дії подано в романтичному дусі, проте в п'єсі переважають риси реалістичного відтворення дійсності. Етнографічно-побутові картини увиразнюють історичний колорит. Сценічні якості драми забезпечили їй великий успіх, і вона досі входить до репертуару українських труп. На тему Шевченкової п'єси Костянтин Данькевич написав однойменну оперу (1960).

ПЕРІОД «ТРЬОХ ЛІТ»

По-новому звучать мотиви революційної боротьби у творах Шевченка періоду «Трьох літ» (1843–1845). Провівши 8 місяців в Україні, Шевченко зрозумів своє історичне завдання і свій обов'язок перед батьківщиною як прямий шлях безкомпромісної революційної боротьби. Перехід Шевченка до нового періоду літературної діяльності позначився в поемах «Розрита могила» (1843), «Чигрине, Чигрине» (1844) і «Сон» (1844). Поет написав ці твори під безпосереднім враженням від тогочасної дійсності в Україні. У сатиричному творі «Сон» («У всякого своя доля») автор з ідким сарказмом змальовував свавілля та жорстокість російського царату і

закликав до знищення цієї деспотичної системи. Поема «Сон» вважається одним з найвизначніших вірців світової сатири. Вона має чимало спільних типологічних рис з поемами «Дяди» А. Міцкевича, «Німеччина. Зимова казка» Г. Гайне та частиною «Божественної комедії» Данте «Пекло». Сатиричні ознаки також помітні в політичних поемах Шевченка «Великий льох», «Кавказ», «І мертвим, і живим...» та вірші «Холодний Яр» (усі 1845).

У поемі-містерії «Великий льох», що складається з трьох частин («Три душі», «Три ворони», «Три лірники») й епілогу («Стоїть в селі Суботів»), Шевченко втілює свої роздуми про історичну долю України в алегоричних образах, що зазнали в літературознавстві особливо тенденційної

Сучасне видання «Кобзаря»
Тараса Шевченка.

інтерпретації (Шевченкова наскрізь негативна оцінка Переяславської угоди різко суперечить так званому «Тезам про 300-річчя возз'єднання України з Росією»). У творі «Кавказ», що поєднує жанрові ознаки лірично-сатиричної поеми, політичної медитації та героїчної оди, Шевченко із сарказмом виступив проти гнобительської політики царської Росії і закликав пригноблені народи до революційної боротьби. Ця поема Шевченка мала значний вплив на розвиток самосвідомості не тільки в Україні. Шевченкове послання «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм...» — вдумливий поетичний аналіз тогочасного суспільно-політичного і національно-культурного життя в Україні, що мала служити дороговказом на шляху національного, соціального і культурного відродження українського народу. У поезії «Холодний Яр» Шевченко відкинув негативний погляд історика А. Скальковського на гайдамацький рух і, назвавши Миколу І «лютим Нероном», гостро картав ту частину українського панства, що

покійно плазувала перед російським царатом.

У грудні 1845 Шевченко написав цикл віршів під назвою «Давидові псалми» — перша його спроба переспіву й осучаснення біблійних текстів. Уміло зашифрованою формою псалмів поет засуджував тогочасний лад, надаючи старозавітним текстам зрозумілу для читача політичну спрямованість. У вірші «Три літа», що дав назву альбомній збірці автографів поета, Шевченко змальовує процес свого «прозрівання» і говорить про зміни, які сталися за цей час у його світогляді й творчості. Характерним для нового періоду творчості Шевченка є також вірш «Минають дні, минають ночі». У ньому поет пристрасно засуджує суспільну бездіяльність і пасивність та закликає до дії й боротьби. Цикл «Три літа» завершується «Заповітом», одним з найдосконаліших зразків світової політичної лірики.

Серед творів періоду «Трьох літ» на історичні теми особливе місце посідає поема «Іван Гус» («Сретик»), написана восени 1845 з поетичною присвятою П. Шафарикові. Поєднуючи історичний сюжет (засудження і спалення чеського реформатора Гуса в Констанці 1415 року) з дійсністю свого часу, Шевченко створив поему, яка була сприйнята читачами як алюзія на адресу російського царату. В історично-побутовій поемі «Сліпий» («Невольник») Шевченко гнівно осудив Катерину II за зруйнування Запорізької Січі та закріпачення українського селянства. До збірки «Три літа» включено також соціально-побутові поеми «Сова» (1844) і «Наймичка» (1845). У поемі «Сова» змальовано трагічну долю матері-вдови, у якій забрали в солдати єдиного сина. До зображення нового аспекту морально-психологічної драми матері-покритки звернувся Шевченко в поемі «Наймичка». Ця тема хвилювала поета протягом усієї творчої діяльності. До неї він звертався в ранній поемі «Катерина», а згодом — у поемах «Відьма» (1847), «Марина» (1848) та інших. Тему трагічної долі покритки Шевченко розробляв також у відмінних одна від одної баладах «Лілея» та «Русалка» (обидві 1846).

ПЕРІОД ЗАСЛАННЯ

Цикл «В казематі», написаний навесні 1847 в умовах ув'язнення і допитів у Петербурзі, відзначається глибоким ідейним змістом і високою художньою майстерністю. Він відкриває один з найтяжчих періодів у житті і творчості Шевченка, період арешту й заслання (1847 — 1857). Чекаючи в тюрмі вироку, поет боліє не за себе, за свою долю, його хвилює доля «окраденої» й замученої московським пануванням України. З потрясаючою силою виявлена любов до

України зокрема в поезіях «Мені однаково», «В неволі тяжко» та «Чи ми ще зійдемося знову», що завершується словами:

*Свою Україну любіть.
Любіть її... во время люте,
В остатню, тяжкую минуту
За неї Господа моліть!*

Поет почав свою творчість на засланні поезією «Думи мої, думи мої» (1847), що відкривається тими самими словами, що й заспів до «Кобзаря» (1840). Цим Шевченко підкреслив незмінність своєї ідейно-поетичної програми та нерозривність свого зв'язку з рідним краєм і народом. Шевченкова лірика часів заслання має широкий тематично-жанровий діапазон. У ній де-

далі збільшується і багатство фоніки, і кількість оригінальних тропів, і емоційна багатогранність ліричних реакцій поета. Тематично можна виділити такі групи віршів цього періоду: автобіографічна, пейзажна, побутова, політична, філософська лірика.

До ліричних творів автобіографічного характеру, у яких Шевченко змалював свої власні почуття, настрої й переживання, належать вірші «Мені тринадцятий минало», «А. О. Козачковському», «І виріс я на чужині», «Хіба самому написать», «І золотої й дорогої», «Лічу в неволі дні і ночі» та інші. Але й у пейзажній ліриці поет, описуючи красвиди місцевостей, де відбував заслання, часто висловлює особисті настрої, думки і спогади («Сонце заходить, гори чорніють», «І небо невмите, і заспані хвилі» та інші). Автобіографічні мотиви трапляються і в таких поезіях громадсько-політичного звучання, як «Сон» («Гори мої високі») та «Якби ви знали, паничі». Багатством мотивів відзначається побутова лірика часів заслання. Тут звучать мотиви дівочих пісень і бадьорих юнацьких жартів, материнства і жіночого безталання (так званої жінки лірика Шевченка), шукання долі й нарікання на неї, смутку, розлуки й самотності. Поет часто вдається до жанру народної пісні й пісенної образності, але побутово-соціальний аспект зображення у багатьох випадках переростає в політичні узагальнення. Поетичний стиль цих творів відзначається простотою вислову, конкретною образністю й метафоричністю. Зображуваний у них світ персоніфікований (вітер шепоче, доля блукає, думи сплять, лихо сміється). Процес опрацювання фольклорного матеріалу вдосконалюється, збагачується новими формами й методами. Фольклорні мотиви й образи набирають у Шевченка ознак нової мистецької якості. Деякі вірші Шевченка ще за його життя перейшли в народно-пісенний репертуар і стали жити самостійним

Перше видання «Кобзаря» Т. Шевченка у 1840 році.

життям, підлягаючи законам фольклорних творів.

Поет і на засланні продовжував таврувати в своїх творах самодержавно-кріпосницький лад та поневолення уярмлених Москвою народів. Свою політичну актуальність донині зберіг заклик Шевченка у вірші «Полякам» («Ще як були ми козаками», 1847) до згоди й братерства українського і польського народів як рівний з рівним. У невеликій поемі «У Бога за дверима лежала сокира» (1848) Шевченко використав казахську легенду про святе дерево, щоб відтворити в алегоричних образах тяжку долю поневоленого казахського народу. Відгуком поета на революційні події в Західній Європі була сатира «Царі», одна з найзначніших політичних поезій Шевченка часів заслання (є 2 редакції твору: 1848 і 1858). Вдало поєднуючи елементи зниженого бурлескного стилю з пародійним використанням урочисто-патетичної лексики, автор створив поему, яка містила в собі заклик до революційного повалення царату:

*Бодай кати їх постинали,
Отих царів, катів людських!*

Своєрідне продовження мотивів поеми «Царі» бачимо у вірші «Саул» (1860).

На засланні Шевченко написав і декілька лірично-епічних поем, що відзначаються новими формами зображення подій і свідчать про творчий розвиток поета. Героїня поеми «Княжна» — це українська Беатріче Ченчі, трагічна жертва кровомісного злочину батька. Образ дочки, збездещеної рідним батьком, траплявся вже в творах Шеллі, Стендаля, Дюма-батька і Словацького, але й у Шевченковій поемі «Відьма», першу редакцію якої поет написав ще перед арештом під назвою «Осика». Новий образ кріпачки-месниці Шевченко дав у поемі «Марина» (1848). Героїня поеми, ставши жертвою панської сваволі, помстилася за зневагу. У невеликій поемі «Якби тобі довелося» (1849) поет звеличує мужність

хлопця-кріпака, який вступився за честь дівчини і вбив панагвалтівника. Образ скривдженого кріпака, який стає народним месником, Шевченко вивів у поемі «Варнак» (1848). Деякі дослідники пов'язують цей образ з особою Устима Кармалюка. Поема написана у своєрідній формі сповіді героя, у ній відчувається деякий вплив байронізму. Морально-етичні проблеми Шевченко порушив також у поемах «Іржавець» (1847), «Чернець» (1847), «Москалева криниця» (1847 і 1857), «Титарівна» (1848), «Сотник» (1849) і «Петрусь» (1850). У цих творах історичні рефлексії поета перегукуються з його суб'єктивними настроями політичного заслання. Та найбільше турбувало і мучило Шевченка страждання уярмленого рідного народу.

Повісті, що їх Шевченко написав на засланні російською мовою (до нас дійшло 9), не дорівнюють своєю мистецькою якістю його поетичним творам і за життя поета не друкувалися. Вони пов'язані з традиціями сатирично-викривальної прози М. Голя, але в них значне місце посідають позасюжетні елементи (екскурси в минуле, вставні епізоди, авторські рефлексії, спогади, коментарі). Щедре використання в їх мові українізмів надає цим творам українського національного колориту. Мемуарно-публіцистичний характер має і щоденник («Журнал») Шевченка, у якому день за днем майже протягом року зафіксовані основні події в житті поета, його враження, спостереження, роздуми, наміри і спогади. Щоденник Шевченка має велике значення для вивчення біографії і творчості поета. Він також дуже цінний для характеристики революційних, суспільно-політичних, філософських та естетичних поглядів поета-мислителя і свідчить про його широку ерудицію.

ТВОРЧИСТЬ ОСТАННІХ РОКІВ ЖИТТЯ

Десятирічне заслання вимучило Шевченка фізично, але не зломало його морально. Після повернення поета на волю починається останній етап його творчості (1857 — 1861). Розпочинає його поема «Неофіти», написана в грудні 1857 у Нижньому Новгороді. За історичним сюжетом поеми (переслідування християн римським імператором Нероном) заховано актуальний сюжет жорстокої розправи російських царів з борцями за національне і соціальне визволення (аналогію Миколи I — Нерона Шевченко використав ще до заслання у вірші «Холодний Яр»). Незакінчена поема «Юродивий» (1857) — гостра політична сатира, спрямована проти російського самодержавства в особі Миколи I та

його сатрапів в Україні. Оглянувши пройдений доти життєвий шлях, Шевченко написав ліричний триптих «Доля», «Муза» «Слава» (1858). Тема циклу — самоусвідомлення поетом своєї творчості.

Повернувшись до Петербурга, змужнілий і загартований поет, у вірші «Подражаніє 11 псалму», афористично проголошує гасло всієї своєї творчості:

... Возвеличу

Малих отих рабів німих!

Я на сторожі коло їх

Поставлю слово.

Шевченко й далі підпорядковував ідейне спрямування своєї політичної і особистої лірики меті пробудження національної і соціальної свідомості народних мас України. Використовуючи характеристичну для його творчості мистецьку форму «подражанія», поет прорікає у вірші «Осії глава XIV» (1859) неминучість майбутньої революційної розправи над гнобителями України — російськими царями. Поема «Марія» (1859) присвячена одній з основних тем шевченкової творчості — темі про страдницьке життя жінки-матері. Образ Марії в поемі Шевченка не має багато спільного з богословським образами Богородиці. Біблійний сюжет служить лише зовнішнім приводом для цілком самостійних висловлювань поета. У поемі Шевченка мати виховала свого сина борцем за правду, віддала його людям для їх визволення, а сама «під тином», «у бур'яні умерла з голоду». І. Франко вважав цю поему «вершиною у створенні Шевченком ідеалу жінки-матері». Наприкінці життя Шевченко почав перекладати «Слово о полку Ігоревім» (1860), та встиг перекласти лише два уривки — «Плач Ярославни» (2 редакції) і «З передсвіта до вечора». Свій останній поетичний твір, вірш «Чи не покинуть нам, небого», Шевченко закінчив за 10 днів до смерті. Написаний з мужньою самоіронією у формі звернення до музи, цей вірш звучить як поетичний епілог Шевченкової творчості і відзначається неповторною ліричною своєрідністю.

ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ

Збереглося 835 творів, що дійшли до нашого часу в оригіналах і частково в гравюрах на металі й дереві російських та граверів з інших країн, а також у копіях, що їх виконали художники ще за життя Шевченка. Уявлення про мистецьку спадщину Шевченка доповнюють відомості про понад 270 втрачених і досі не знайдених робіт. Живописні й графічні твори за часом виконання датуються 1830–1861 роками й територіально пов'язані з Росією, Україною і Казахстаном. За жанрами — це портрети, композиції на міфологічні, історичні та побутові теми, архітектурні пейзажі й краєвиди. Виконано їх у техніці

олійного письма на полотні, а також аквареллю, сепією, тушшю, свинцевим олівцем та в техніці офорта на окремих аркушах білого, кольорового та тонованого паперу різних розмірів, а також у п'яťох альбомах. Значну частину мистецької спадщини Шевченка становлять завершені роботи, але не менш цінними для розуміння творчого шляху й розкриття творчого методу художника є й його численні ескізи, етюдні, начерки та навчальні студії. З усіх творів лише незначна частина має авторські підписи, написи і ще менша — авторські дати.

Могила Т. Шевченка у Каневі.

ПОЛІТИЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОСТАТІ

Дуже різним політичним силам вдається знаходити серед висловів Шевченка такі, які свідчать про нібито близькість переконань Шевченка до ідеології саме цих сил. Зокрема, образ Шевченка брався на озброєння як офіційною радянською пропагандою, так і націоналістичними колами. Натомість існує думка, що насправді політичні переконання Шевченка були нечіткими, оскільки він був насамперед поетом, а не політиком.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ ШЕВЧЕНКА

Наукове вивчення життя, творчості та багатогранної діяльності Тараса Шевченка, а також його місця в історії Східної Європи та в світовому літературному процесі — предмет окремої науки шевченкознавства. Вивчення спадщини Шевченка — проблема невичерпна та багатобічна, і тому Шевченкознавство, як міждисциплінарна галузь наукового знання, відзначається різними напрямками досліджень (біографічний, бібліографічний, літературознавчий, текстологічний, мовознавчий, лек-

сикографічний, мистецтвознавчий, естетичний, психологічний, педагогічний, релігійно-етичний, філософський, суспільно-політичний тощо).

УШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ

Ім'ям Тараса Шевченка названо ряд географічних об'єктів (населених пунктів, вулиць), навчальних закладів та інших організацій України. Зокрема, в Києві чотири вулиці Шевченка (для точної ідентифікації доводиться вказувати район або індекс) та бульвар Тараса Шевченка, який разом з проспектом Перемогостановить одну з найголовніших артерій міста.

Ім'я Тараса Шевченка також носять вищі навчальні заклади — Київський та Луганський національні університети, Чернігівський педагогічний університет, Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут та головний університет Наддністрянської Республіки; театри — Національна опера, Тернопільський, Волинський та Харківський драматичні театри, Дніпропетровський український музичний драматичний театр, Театр драми й музичної комедії у Кривому Розі, Черкаський та Чернігівський музично-драматичні театри, а також численні кінотеатри, гора Шевченка пік, Форт-Шевченко, з 1964 по 1991 місто Актау мало назву Шевченка.

В Україні та за її межами існує багато пам'ятників Шевченку. Одним з найкращих вважається пам'ятник у Харкові, великі пам'ятники кобзареві встановлені також у Києві, Дніпропетровську, Донецьку, Львові та інших містах. За кордоном пам'ятники Шевченку встановлено у Росії (Москва, Санкт-Петербург), США (Вашингтон), Канаді (Вінніпег, Торонто), Польщі (Білий Бір, Варшава), Чехії (Прага). Білорусі (Берестя, Гомель, Мінськ, Могильов, Слуцьк), Грузії (Тбілісі), Угорщині, Парагваї, Узбекистані, Франції (Париж, Монтаржі) Австралії (Канбера).

Найбільшим меморіальним комплексом, присвяченим Кобзареві, є Шевченківський національний заповідник на місці поховання поета на Тарасовій горі у Каневі. Національний музей Тараса Шевченка знаходиться у Києві, його філіалом є Літературно-меморіальний будинок-музей. У Торонто, Канада, існує музей, присвячений виключно Шевченківській тематиці. У галузі літератури щорічно присвоюється Шевченківська премія — одна з найпрестижніших відзнак України. Портрет Тараса Шевченка зображено на банкноті номіналом 100 гривень та на золотій пам'ятній монеті номіналом 200 гривень.

На його честь названо астероїд 2427 Кобзар.

«Ой, не однаково мені...»

«Найжаркіші куточки в пеклі залишені для тих, хто у часи найбільших моральних переломів зберігав нейтралітет» казав Данте Аліґ'єрі і був правий. І сучасна Україна тому – яскраве підтвердження. Ще півроку тому я і не думала, що Україна вилікується від синьо-білої пошесті, я і не здогадувалась, що буду бачити, як падає в моєму рідному місті пам'ятник кривавому вождю, що у Дніпропетровську будуть тисячі людей відповідати як один «Героям Слава!». **Майдан оселився у серцях багатьох українців, наша на-**

аче хронічна хвороба, що поколювала під час кожних виборів. І прийшов час їй загостритись. Сьогодні РФерендум відбувся. Його не визнав світ, але Росія кричить про міфічні 96% і готує документи про приєднання. **Я не знаю, якою буде ситуація, коли цей номер вийде у друк.** Але мені цікаво, де були всі ті, хто кричав «Россія!», коли змінювалась всі роки влада? Чому вам тоді не хотілось референдуму? Чому ви мовчали, коли втік Янукович? Чому ви захотіли референдуму, коли з'явилися БТри? Мені соромно за вас, бо немає різ-

рохохли», «майданутые», я не пробачу зневагу до вбитих на Грушевського, я не пробачу спалювання прапору України і вивішування триколову на території суверенної незалежної країни, я не пробачу слова «Беркут – герої!» і більше за все я не пробачу холодну байдужість. У час, коли кожен міг вплинути на ситуацію якнайменше – моральною підтримкою, ви постили собі у соцмережах милих кошенят, рецепти та «дуже смішні» цитати з російських спільнот. А от варто було, наприклад, у Дніпропетровську знести пам'ятник тому хворому

Дарина СУХОНИС-БУТКО

kicanokia@gmail.com
якщо ви хочете поговорити

тупа чайка, яка на початку напала на голуба, то був вже экс-президент (Слава Богу) В.Ф. Янукович. Але потім з'явилось темне горе – жорстокий чорний крик. І пам'ятаєте, куди він дзьобав маленького голуба? Спочатку у праве крило (візуалізуємо голуба як карту України і побачимо, що правим крилом будуть Донецьк, Харків, Луганськ). Він дзьобнув, але не віді-

ція плакала за Небесною сотнею. Шукаючи Європу, ми знайшли Україну! І володар золотого унітазу зробив нашу націю морально вільною, об'єднав її так, як не могли об'єднати довгі 22 роки. Та ціна була вже надто висока. І ми досі її сплачуємо.

Коли перша перемога відбулася, коли Небесна Сотня (доречніше казати трьохсотня, адже скількох ще не знайдено...) споглядала за майданом згори, ми розуміли, що радіти зарано. Адже десь там, на півночі, хворий та амбіційний тиран готувався до того, чого не хотіли всі ми довгі 22 роки. Крим – то

ниці, якою мовою ми розмовляємо, в якій частині ми живемо, адже ваш паспорт вам доводить – ви українці. **Не всі за походженням, але всі за місцем проживання.** І ви не маєте права принижувати цю державу, палити її прапори та вбивати її синів.

Всі ці судомно-болючі місяці зробили не лише люстрацію влади, але і люстрацію людських відносин. Багато тих, кого я вважала приятелями, друзями, зникли з мого життя (чи я зникла з їхнього - в залежності під яким кутом дивитись). Бо я не пробачу образу моєї країни, я не пробачу слова «св-

діячу, так одразу сто тисяч диваних тролів закричали «Каму мешал пам'ятник?!». Друзі, вам мозок не тисне? Вам стало шкода шматок металу, а на людей було начхати? **У вас рак душі...**

Ціна моєї особистої революції - 23 людини, з якими обірвався контакт назавжди. **Ціна для моєї держави – її загиблі діти, сльози та відчай, страх та загроза війни.** У найтемніші часи є місце для світла та надії. І коли, надивившись новин, стає так важко і страшно за тих, хто зараз у тому пеклі, я згадую тих білих голубів, випущених у Ватикані. Того дня я чогось вирішила таке – жирна та

рвав. Потім почав тягнути хвіст (у голуба – карти це буде Крим). І полетіло декілька пір'їн, але мужня маленька налякана пташка з важкими зусиллями вирвалася і полетіла кудись під теплим сонячним промінням європейської Італії... І я вірю в це. Так само, як вірю, що білий лебідь(!), що нещодавно літав Майданом, білі лебеді, що прилетіли в бухту Севастополя – то все символи правди, Небесної Сотні та Незалежності, яка прийде до України. **Ми 22 роки називались Незалежними, але стали такими лише зараз.**

Дарина СУХОНИС-БУТКО,
17.03.2014

«БОРИСТЕН» — літературно-мистецький, публіцистичний та науково-популярний щомісячник

Шеф-редактор **Фідель СУХОНИС**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ІВАНЕНКО Валентин Васильович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, проректор, доктор історичних наук, професор.
СВІТЛЕНКО Сергій Іванович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан історичного факультету, доктор історичних наук, професор.
ШВИДЬКО Ганна Кирилівна — Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.
УДОД Олександр Андрійович — Інститут інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти і науки України (м. Київ), директор, доктор історичних наук, професор.
ВАСИЛЕНКО Віталій Олександрович — Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.
ПОПОВСЬКИЙ Анатолій Михайлович — Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, професор кафедри мовної підготовки, доктор філологічних наук, професор.
ДЕМЧЕНКО Володимир Дмитрович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан факультету систем та засобів масової комунікації, доктор філологічних наук, професор.
ЗАВЕРТАЛЮК Нінель Іванівна — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, професор кафедри української літератури, доктор філологічних наук, професор.
ШЕПЕЛЄВ Максиміліан Альбертович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, завідувач кафедри міжнародних відносин, доктор політичних наук, доцент.
ТОКОВЕНКО Олександр Сергійович — Дніпропетровський національний університет, декан соціально-гуманітарного факультету, доктор філософських наук, професор, голова спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.
ГНАТЕНКО Петро Іванович — Дніпропетровський національний університет, завідувач кафедри філософії, доктор філософських наук, професор, член спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.
ТЕРЕЩЕНКО Алла Костянтинівна — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
СТЕПОВИК Дмитро Власович — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
ГРИЦА Софія Йосипівна — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
НАЙДЕН Олександр Семенович — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор культурології, професор.
КИТОВА Світлана Андріївна — Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, професор кафедри української літератури, доктор культурології, професор.
ШЕЙКО Василь Миколайович — Харківський державний університет культури, ректор, доктор історичних наук (культурологія), професор.
КУЦ Ірина — коректор.

Представництва редакції:

у Києві: Володимир Барна, вул. Банкова, 2, 01024, м. Київ, тел. 066-6243231
у США: Bahriany Foundation, INC 19669 Villa Rosa Loop Fort Myers, FL., 33967 USA.
з релігійних справ у США та Канаді: Mr. V. Babanskyj, 74 Oakridge, Watchung, N.J. 07069, USA;
в Канаді: Mr. N. Vorotilenko, 9424 173 Str., Edmonton, AB., T5T 3K8, Canada;
у Румунії: Ritco Virgil STR. 1 Decembrie 7. Bloc 19 Sc B. Ap. 8 8885 Macin Jud. Tulcea Romania;
у Бразилії: Wira SELANSKI, Rua General Glicério, 400 apt. 701, 22245-120 Rio de Janeiro, RJ Brasil, Telefax: (00-55-21) 2557-5517;
у Австралії: Mr. Fedir Habelko 5. Reserve C. T., Glenroy VIC. Australia — 3046 T.& Fax: 03.93061997;
у Ізраїлі: Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18/L, Lod, Israel;
у Польщі: Jurii Nawryluk, skr. poczt. 55, 17-100 Bielski Podlaski, Polska;
Кольпортер на США та Мексику: Parion Chejlyk 45 Mountain Ave. Warren, N. J. 07059.

Редакція не відповідає за думки і факти, викладені авторами на сторінках щомісячника. Листується з читачами лише через журнал. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторам.

Редакція залишає за собою право скорочувати матеріали без згоди авторів.
Адреса: журнал «Бористен», вул. Телевізійна, 3, 49010, Дніпропетровськ—10, Україна
Телефони: 050-340-28-27, (056) 713-52-58.
E-mail: fidelisukhonis@gmail.com
Наша веб-сторінка: www.borysten.com.ua

Читайте нас на **facebook** за адресою: <https://www.facebook.com/borysteninfo>

Серія KB, реєстр, номер 16084-4556 PR Рік видання двадцять третій.

ЗАСНОВНИКИ: Дніпропетровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», Національний гірничий університет, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара. **ВИДАВЦІ:** Дніпропетровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», Національний гірничий університет, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара.

Постановою президії ВАК України від 9-го квітня 2008 року за номером № 1—05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт з історії філології політичних наук, мистецтвознавства та культурології.

Номер рекомендовано до друку вченою радою НГУ України.

Підписано до друку 31.01.2014. Формат 60/84/8, друк офсетний. Умов. друк. арк. 2,79 Зам. № 276. Тир. 1500.

Друк: ТОВ «Перша міська друкарня». Адреса: вул. Степового фронту, 11-а, м. Павлоград Дніпропетровської обл., Україна, 51400.

**УКРАЇНО,
ти моя
молитва...**

Василь Симоненко

**З
Б
І
Р
Н
И
К**

Тарас ШЕВЧЕНКО

*І мертвим, і живим,
і ненарожденим землякам моїм
в Україні і не в Україні
моє дружнєє посланіє*

(фрагмент)

*Нема на світі України,
Немає другого Дніпра,
А ви претесь на чужину
Шукати доброго добра,
Добра святого. Волі! волі!
Братерства братнього! Найшли,
Несли, несли з чужого поля
І в Україну принесли
Великих слов велику силу
Та й більш нічого. Кричите,
Що бог створив вас не на те,
Щоб ви неправді поклонились!
І хилитесь, як і хилились!
І сонця-правди дозрівать
І знову шуку дерете
З братів незрячих, гречкосіїв,
І сонця-правди дозрівать
В німецькі землі, не чужії,
Претесь знову!.. Якби взяли
І всю мізерію з собою,
Дідами крадене добро,
Тойді оставсь би сиротою,
З святыми горами Дніпро!*

*Побачите славу,
Живу славу дідів своїх
І батьків лукавих.
Не дуріте самі себе,
Учітьсь, читайте,
І чужому навчайтесь,
Й свого не цурайтесь.
Бо хто матір забуває,
Того бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають.
Чужі люди проганяють,
І немає злому
На всій землі безконечній
Веселого дому.
Я оддав би веселого
Віку половину.
Я рідко, як загадаю
Діла забути
Дідів наших. Тіжкі діла!
Якби їх забути,
Я оддав би веселого
Віку половину.
Отака-то наша слава,
Слава України.
Отак і ви прочитай[те],
Щоб не сонним снулись
Всі неправди, щоб розкрились
Всі могили
Перед вашими очима,
Щоб ви розпитали
Мучеників, кого, коли,
За що розпинали!
Обніміте ж, брати мої,
Просвітліть, кажуть, хочуть
Материні очі
Современними огнями.
Повести за віком,
За німцями, недоріку,
Сліплю каліку.
Добре, ведіть, покажіть,
Нехай стара мати
Навчається, як дітей тих
Нових доглядати.
Покажіть!.. за науку,
Не турбуйтеся, буде
Материна добра плата.
Розпадеться луда
На очах ваших неситих,*

КРАЩІ СТРАВИ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ

Салат «Високі верхи»

Інгредієнти: Свинина (відварна) - 300 г, кукурудза - 1 бан., помідори (великі) - 2 шт, сир голландський - 200 г, яйце куряче - 4 шт, сухарики (зі смаком бекону - 1 пач., майонез, гірчиця.
Спосіб приготування: Відварну яловичину, яйця, сир, помідори порізати середніми кубиками. Змішати майонез з гірчицею. Змішати усі інгредієнти окрім сухариків, заправити майонезом із гірчицею. Зверху посипати сухариками перед подачею на стіл.

Суп томатний з сочевицею

Інгредієнти: 1 цибулина, 2 шт. моркви, 25 мл оливкової олії, 1 картоплина, 100 г червоної сочевиці, 200 мл консервованих томатів, сіль, перець мелений, кріп.
Спосіб приготування: В каструлю вилити олію, поставити прогріватися, в цей час дрібно порізати цибулю, додати до олії, перемішати, протушити пару хвилин, поки цибуля побіліє і стане м'якенькою. Додати моркву, яку порізати кільцями. Якщо дуже товста, тому - порізати півкільцями. Протушити все разом ще хвилин 5-7. Як морква стане м'якою, - додати дрібно порізану картоплю та сочевицю. Залити все 1 літром гарячої води. Варити 20 хвилин. Потім вилити склянку томатів, кипнє і додати спеції та зелень.
Примітка: з осені коли багато домашнього зеленого болгарського перцю, а зберігати ніде, то його можна перемолоти в пюре у блендері разом з морською сіллю, часничком та оливковою олією. Отримане пюре заморозити в пластикових контейнерах, і потім можна додавати у майже у всі страви.
Не оминув перчик і цей суп. У піст сочевиця замінює м'ясний білок, вона смачна та поживна.

РЕКЛАМА

ШВИДКО
ЗРУЧНО
ПРЯМО В РУКИ

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію MICT з другими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ
 В Україну: 30-40 днів
 В Москву: 30-40 днів
 В Ст. Петербург: 35-45 днів
 Решта регіонів на www.meest.us

ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:
 В Україну: 3-5 робочих днів
 В Москву: 5-7 робочих днів

• ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
 • ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
 • УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
 • ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

1-800-288-9949 www.meest.us

Marketing and design by imaginesstudio.com